

Täysistunto

Keskiviikko 16.10.2019 klo 14.00—20.42

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.42.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (14.00—16.02 ja 17.59—19.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (16.02—17.59 ja 19.59—20.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kevytautoja koskevien lakien voimaantulosään- nösten muuttamisesta ja tieliikennelain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2019 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 6/2019 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 15.10.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Jouni Kotiaho Petri Hurun kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotusten hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 35; poissa 59 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 21/2019 vp sisältyvät 1.-8. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (Harakka)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 5/2019 vp

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

4. Kaivoslaki Nyt – Lakialoite kaivoslain muuttamiseksi

Kansalaisaloite KAA 7/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.09 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite kaivoslain muuttamiseksi keräsi noin 60 000 nimeä. Kiitos kansalaisaloitteen aktiiveille. Tämä on oikea tapa vaikuttaa laillisesti ja järjestäytyneesti, ei hulinoimalla kaivosalueella.

Kaivosala työllistää suoraan ja välillisesti tuhansia ihmisiä, tuhansia ahkeria suomalaisia. Kiinnostus ja mahdollisuudet ovat kasvutrendillä. Kaivostoimintaa voidaan harjoittaa luontoa raiskaamalla, ympäristöarvoista välittämättä, lapsityövoimalla tai jopa orjatyövoimalla. [Jari Myllykoski: Suomessako?] Kaivostoimintaa voidaan harjoittaa myös vastuullisesti. Siinä Suomen pitää olla kehityksen kärjessä. Varmaa on, että aina jossakin louhitetaan. Toivottavasti Suomi on mukana kaivosteollisuudessa myös tulevaisuudessa vastuullisesti ja ympäristöarvot huomioiden.

Meillä on toki paljon parannettavaa. Viime vuosina on ilmennyt useita ympäristön kannalta kielteisiä tapahtumia: luvattomia hakkuita, vesistöjen pilaantumisia ja jopa laittomia kaatopaikkoja kaivoksissa. Kansalaisten luottamus ympäristöarvojen ja lupaehtojen kunnioittamiseen on ollut välillä koetuksella. Ainakin nämä seuraavat asiat vaativat korjausta: ensinnäkin kunnalla pitää olla oikeus estää kaivoksen tulo alueellensa ja toiseksi kuntien tulee saada kaivoksista suurempi hyöty verotuloina. Esimerkiksi kotipaikkakunnallani Valkeakoskella tapahtuu vain louhintaa, rikastaminen on muualla. Kaupungin saamat tuotot ovat olemattomia. Pahimmassa tapauksessa toissijaisen vastuun kautta kunta jää maksamiseksi. Kunta ei voi estää kaivoksen tuloa alueellensa. Lupaprosessin aikana toki kunnalta pyydetään lausunto, jossa voidaan mainita haittoja. Esimerkiksi kotipaikkakunnallani on mainittu mahdollisina haittoina melu, vesistöongelmat, pöly, liikenne ja tärinä, mutta tämä kunnan rooli jää vain lausuntoon. Oikea ja parempi tapa olisi, että kunta voisi oikeusvaikutteisella asema- tai yleiskaavalla estää halutessaan kaivoksen tulon alueellensa. Tämä olisi toimivaa paikallisdemokratiaa. Kaavan hyväksymällä tai hylkäämällä valtuusto joutuisi punnitsemaan verotulojen hyötyjä ja toisaalta ympäristövaikutusten haittoja.

Ja näistä kunnan saamista hyödyistä ja verotuloista: Siihen tarvitaan tarkennuksia. Verotulot on kerättävä niin, että kunta saa suuremman hyödyn, eli kaivosverona, jonka tuotosta osa kohdistuisi ja kohdistettaisiin suoraan kaivospaikkakunnalle. Tässä on tehtävä taustatyötä ja selvítettävä oikea peruste, joka voi olla louhintamäärään perustuva liikevoittoon perustuva, liikevaihtoon perustuva tai mahdollisesti rikasteesta saatuun nettotuottoon

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

perustuva tuotto. Mutta yhteenvedona: kunnan on saatava suurempi hyöty alueellensa si-
joittuvasta kaivoksesta.

Arvoisa rouva puhemies! Viimeisenä kohtana aloitteesta ja kenttäpalautteesta nostan tä-
män vakuuskäytäntöasian. Vakuuskäytännöt vaativat päivittämistä. Tilanteen on oltava
niin, että esimerkiksi konkurssitilanteessa jälkihoidon kustannukset eivät saa jäädä veron-
maksajien maksettavaksi. Toimivat vakuuskäytännöt lisäävät paikallista hyväksyttävyyttä
ja luottamusta kaivosteollisuuteen. — Kiitos.

14.14 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Lähestyn tätä kansalaisaloitetta kolmesta
eri näkökulmasta: ensinnäkin oikeus puhtaaseen luontoon, toiseksi se, mitä meidän pitäisi
nyt tehdä, ja kolmanneksi globaalivastuumme.

Tämän kansalaisaloitteen taustalla on kymmenientuhansien suomalaisten huoli puhtaas-
ta lähiympäristöstä ja luonnosta. Uskon, että tämän huolen jakaa valtaosa suomalaisista.
Me emme tarvitse Suomeen yhtään sellaista kaivosta, joka turmelee meidän luontomme ja
pilaa ja sotkee meidän vetemme. Mielestäni aloitteen taustalla oleva huoli onkin aito, ym-
märrettävä ja oikeutettu. Yhtä lailla useat kantavat huolta myös eri elinkeinojen toiminta-
mahdollisuuksista. Mikään elinkeino ei lähtökohtaisesti voikaan olla sellaisessa etusija-
asemassa, että se automaattisesti syrjäyttäisi muut elinkeinot. Puhdas monimuotoinen
luonto ja viihtyisä elinympäristö ovat rikkauksia ja arvoja, joita tulee vaalia myös kaivos-
toimialalla. Kaivoksilla on aina vaikutusta luontoon, mutta vastuullisessa kaivostoimin-
nassa nämä vaikutukset minimoidaan ja pidetään hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten meidän tulisi tehdä? Kaivoslakimme on astunut voimaan
heinäkuussa 2011, mutta sitä ei ole sovellettu vielä yhteenkään toimivaan kaivokseen. Sik-
si kaivoslain kokonaisuudistukselle ei ole tässä vaiheessa tarvetta. Tarvitaan kuitenkin täs-
mäkorjauksia. Samaan lopputulokseen tuli muuten myös oikeustieteen tohtori Pekka Vi-
hervuori kesäkuussa työ- ja elinkeinoministeriölle luovuttamassaan erittäin perusteellises-
sa selvityksessä. Täsmäkorjauksissa on oleellista kiinnittää huomiota kaikkeen kaivostoi-
mintaa koskevaan lainsäädäntöön, ei pelkästään kaivoslakiin.

Mitä korjauksia tarvitaan? Mainitsen muutamia, jotka on nostettu esiin myös keskustan
kaivospoliittisissa linjauksissa:

1. Ekologisen kompensaation järjestelmä tulee mahdollistaa koskemaan kaikkea kaivos-
toimintaa, kaivostoiminnan maankäyttöä.
2. Vakuusjärjestelmää ja ympäristövahinkovakuutusjärjestelmää tulee uudistaa. Järjes-
telmän tulee kattaa paitsi ympäristön pilaantumistilanteet, myös pilaantumisuhka ja vahin-
kotilanteet ja myös konkurssitilanteiden jälkihoito. Veronmaksajan piikkiin ei yhdenkään
jälkihoidon tulisi jäädä. [Eduskunnasta: Oikein!]
3. Lupaprosesseja tulee kehittää ja yhdistää.
4. Kaivosalalle tulee määrätä perusteellisen valmistelun jälkeen erillinen kaivoksen si-
jaintikunnalle tuleva vero, joka perustuu esimerkiksi rikasteesta saatua nettotuottoon.
5. Kunnille tulee lainsäädännön täsmennyksellä antaa ehdoton valta kaavoituksen kaut-
ta päättää, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella vai ei.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä listassani on myös paljon samaa kuin nyt käsittelyssä
olevassa kansalaisaloitteessa, en näe, että aloite voisi sellaisenaan tulla hyväksytyksi edus-
kunnassa.

Lopuksi muutama sana globaalista vastuustamme. Ilmastomuutoksen torjunta, liiken-
teen sähköistyminen ja erilaiset energian varastointiratkaisut lisäävät maailmanlaajuisesti

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

kysyntää akkuminaaleille. Suomella on erinomainen mahdollisuus kehittää akkuklusteria, paitsi maaperämme mineraalien, myös energia-alan ja kemian alan osaamisen johdosta. Akkujen kierrätys ja alan tuotekehitys tarjoavat myös paljon mahdollisuuksia.

Maailman akkuteollisuuden tarvitsemasta koboltista noin 40 prosenttia louhitaan Kongon demokraattisessa tasavallassa. Arviolta 20 prosenttia noista Kongon kaivoksista on niin sanottuja artesaani-kaivoksia, joissa käsityönä kaivetaan malmia pahimmissa tapauksissa lapsityövoimalla. Globaalin vastuumme kantamista on myös se, että emme ummista silmiämme tälle ongelmalle vaan kehitämme yhdessä Suomesta kestävästä kaivostoiminnan mallimaan, jossa ympäristönäkökulmat ja eri elinkeinojen yhteensovittaminen hoidetaan nykyistäkin paremmin.

14.19 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kaivoslain uudistamisen aika on nyt, ja vasemmistoliiton tavoitteena on, että se tehdään ympäristönsuojelu ja paikallisdemokratia edellä. Maaperän rikkaudet ovat kansallisuusomaisuutta ja kuuluvat lähtökohtaisesti kansalaisille ja yhteiskunnalle. Nyt monikansalliset yhtiöt ovat voineet kaivaa niitä maastamme lähes ilmaiseksi samaan aikaan kun ympäristöhaitat ovat jääneet Suomeen. Veronmaksajille on jätetty valtavia ympäristövahinkojen laskuja, mutta myös sellaisia ympäristötuhoja, joita on mahdotonta korvata rahalla.

On selvää, että esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunnan edellyttämä energiamurros vaatii metalleja, mutta se ei muuta sitä lähtökohtaa, että taloudellisen toiminnan, mukaan lukien kaivosteollisuuden, tulee toimia ympäristön reunaehtojen ja kansalaisten oikeustajun puitteissa. Kaivosteollisuuden pelisäännöt on muutettava, ja niiden tulee olla reilut myös ympäristölle sekä paikallisyhteisölle. Haluankin kiittää kansalaisaloitteen laatijoita ja allekirjoittajia tämän tärkeän aiheen esiin nostamisesta. Aloite on myös harvinaisen yksityiskohtainen ja huolella laadittu.

Nykyinen kaivoslainsäädäntö asettaa kaivosyhtiöiden oikeudet paikallisten ihmisten ja luonnon oikeuksien edelle. Tämä on väärä arvojärjestys. Meidän lähtökohtanamme on uusiutumattomien luonnonvarojen tunnistaminen yhteiseksi omaisuudeksi. Maaperän rikkaudet kuuluvat kansalle, eivät yhtiöille. Kunnille tulisi myöntää yksiselitteinen oikeus kieltää kaupalliseen toimintaan tähtäävä malminetsintä ja kaivostoiminta omalla alueellaan. Hallitusohjelmassa onkin sitouduttu edistämään kuntien ja paikallisten päätösvaltaa. Myös paikallisten toimijoiden asemaa ja tiedonsaantia on luvattu parantaa. Olemme vasemmistossa lisäksi vaatineet, että kulttuuristen vähemmistöryhmien, kuten saamelaiden, erityiskysymykset otetaan huomioon kaikessa kaivostoiminnassa.

Vasemmistoliitto ei halua nähdä enää yhtään Talvivaaran kaltaista ympäristökatastrofia. Herkän luonnon tuhoutuminen on korvaamaton menetys. Ympäristöriskit tulee arvioida mahdollisimman varhaisessa vaiheessa niin huolellisesti, ettei malminetsintä- ja kaivoslupaa myönnetä, jos riskejä tunnistetaan. Luonnonsuojelualueille ei pitäisi myöntää malminetsintä- ja kaivoslupia lainkaan. Ympäristövaikutusten arvioimisen riippumattomuus voidaan varmistaa parhaiten, jos niiden toteutuksesta vastaa puolueeton julkinen taho. Kaivosyhtiön tulee puolestaan vastata vaikutusarvioinnin rahoituksesta.

Ilokseni voin todeta, että hallitusohjelmassa luvataan viimein ottaa luonnonsuojelulliset näkökohdat huomioon kaivoslain uudistamisessa. Ympäristövaikutukset selvitetään varhaisemmassa vaiheessa, kaivoshankkeiden ympäristövaikutusten arviointia kehitetään ja malminetsinnän rajoittamista luonnonsuojelualueilla selvitetään. Vakuussäätelyä on luvattu kehittää niin, etteivät ympäristölliset vastuut jää enää hoitamatta.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Arvokkaan luontomme ja meidän ihmisten vuoksi kaivosverotus vaatii uudistamista. Kaivosyhtiöt eivät tällä hetkellä maksa maaraaka-aineistaan pientä maanomistajalle maksamaansa korvausta enempää. Hallitus onkin luvannut selvittää erillisen kaivosveron ja kaivosoikeuksien myyntivoittoja koskevan veron käyttöönoton, jotta kaivannaisista saataisi vihdoinkin yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus — kiitos siitä. Me vasemmistossa haluamme, että yritykset maksavat uusiutumattoman yhteisvarallisuutemme hyödyntämisestä ja kantavat vastuunsa rasitteista, joita niiden toiminta ympäristölle aiheuttaa. Kaivosveron perusteita, tasoa ja jakoa tulee nyt selvittää. Pelkkä verotus ei kuitenkaan riitä, vaan myös verovälttely tulee estää. Suomen kaivoksista lähes kaikki ovat ulkomaisten yritysten omistuksessa, ja ala on kunnostautunut aggressiivisessä verosuunnittelussa. Tästä on aiheutunut Suomelle suunnattomia veromenetyksiä.

Arvoisa puhemies! Maaperämme mineraalit ovat yhteisellä vastuullamme, ja siksi yhtiöiden ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämmään toimintaan on puututtava lainsäädäntöä uudistamalla. Vasemmisto toivottaa tämän keskustelun erittäin tervetulleeksi.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko tässä vaiheessa käydä debattia tästä kansalaisaloitteesta? Pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

14.24 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on hyvin houkutteleva maa kaivosinvestoinneille. Meillä on koko maan kattava infra-, tie- ja sähköverkko sekä osaava ja kielitaitoinen työvoima, ja lainsäädäntö ja sääntely ovat hallittavissa. Myös lupaprosessit ja aikajänne ovat hyvin viranomaisten arvioitavissa. Kuten täällä on kuultu, kaivoslaki tuli voimaan 2011 ja sitä ei ole sovellettu vielä yhteenkään uuteen kaivokseen. On varmasti hyvä, että nyt kansalaisaloitteen kautta nämä asiat ovat nousseet keskusteluun, ja on hyvä, että hallitus on hallitusohjelman mukaisesti tarttunut toimeen ja on tuomassa kaivoslain täsmäkorjaukset meille ensi vuoden kuluessa.

Kaivostoiminta on koko arvoketjuna johdosta erittäin suuri työllistäjä ja arvon luoja maakunnassa. Uusia lupaavia esiintymiä on useita, ja näitä uusia kaivoksia perustettaessa hyvin tärkeä on sosiaalinen toimilupa eli se, että kaivoksille on ylipäänsä paikallisten hyväksyntä. Jos tätä sosiaalista toimilupaa ei hoideta, niin puntarissa vastapuolella ovat monesti pitkittyneet valitusprosessit. Kysyisinkin ministereiltä: [Puhemies: Aika!] Miten tämän kaivosveron laita on? Onko se [Puhemies koputtaa] kuinka pitkällä valmistelussa?

14.25 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että kansalaisaloitteen kautta saadaan tämäkin asia tänne keskusteluun eduskuntaan, ja olen tyytyväinen myös siihen linjaan, että hallitus on myönteinen sille, että tässä asiassa tulee tehdä lainsäädäntömuutoksia. Viime vaalikaudelta muistamme sen, kuinka me useaan kertaan käsitelimme Talvivaaran kaivoksen aiheuttamia ympäristöhaittoja, satojen miljoonien eurojen edestä niitä kustannuksia, joita valtiolle siitä syntyi. Se on selkeä huutomerkki tällekin eduskunnalle, että jotain on tehtävä.

Näistä mineraaleista saatava myyntitulo pitäisi jollakin tavalla hyödyntää huomattavasti paremmin siten, että se tulisi myös suomen kansalaisten hyväksi, joten toivon, että kun tätä lähdetään käsittelemään sitten eduskunnassa, niin saataisiin kumminkin selkeä viesti ja päätös siitä, että jää niille kunnille — ei yksistään — ja myös Suomen valtiolle yhä suu-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

remppi osa näistä rahoista, mineraalien myyntituloista [Puhemies koputtaa] ja kaivoksien tuotoista.

14.26 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On oikein hyvä asia, että tämä kaivospolitiikka on täällä keskusteltavana, koska uskoisin, että laaja enemmistö on sitä mieltä, että sinänsä kestävästi hyödynnettyinä mineraalit Suomessa paitsi tuovat hyvinvointia ja työtä Suomessa monelle alueelle, joilla sitä ei itsestäänselvästi ole, myöskin vastaavat maailman tarpeisiin: esimerkiksi liikenteen sähköistymisen osalta akkumineraalien kohdalla Suomi voi olla itse asiassa aika avaintekijänä. Samalla on myös niin, että on minusta perusteltua arvioida, pitäisikö kaivosverolla tai muilla keinoilla Suomeen ja maan omistajalle myös jäädä isompi osa siitä tuotosta, koska ne ovat kuitenkin meidän uusiutumattomia luonnonvarojamme. Ne myydään vain kerran. Meillä ei ole välttämättä kiire sillä, tapahtuuko kaivoksen avaaminen nyt vai 10 vuoden päästä — tärkeää on, että tuottoa jää. Mutta tämä täytyy tehdä tarkkaan sikäli, että tämä ei voi poukkoilla kahden vuoden välein. Pelkät etsinnät ovat 15 vuoden syklejä.

Kysyisin ministeriltä itse asiassa sitä, että kun nyt toisaalta hallitus on valinnut sen helpon keinon, että sähköveroa nostetaan kaivoksilla — siirretään ykkösluokkaan ja poistetaan energiaveron palautus — niin onko se oikeastaan väärä keino, [Puhemies koputtaa] koska sähköistyminen kaivosten teknologiassa ja työkoneissa olisi tärkeää ja meidän koko teollisuutemme sähköistyminen on keskeinen osa ilmastonmuutokseen vastausta, [Puhemies: Aika!] ja pitäisikö tältä osin mieluummin ottaa kaivosvero nyt nopeasti [Puhemies koputtaa] valmistelun alle. Mitä elinkeinoministeri sanoo?

14.28 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaan kaivoslain uudistamisen tarve selvitetään. Se on erittäin hyvä kirjaus, ja Markus Lohi, keskustan vahva edustaja, piti hyvän puheenvuoron ja kuvasi, mitkä ovat keskustan tavoitteet kaivoslain suhteen. Kaikki hänen esityksensä ovat erittäin perusteltuja. On tärkeä muistaa meidän kaikkien Suomen kansanedustajien, että noin 70 prosenttia tähän maahan tulevasta metallista tuodaan ja noin 30 prosenttia siitä saadaan omasta maaperästä, niin että Suomi on täysin riippuvainen metallien tuonnista. Jos me haluamme pitää yllä tätä hyvää, korkeaa elintasoja ja myydä hyviä tuotteita ulkomaille, niin meillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin jalostaa metalleja, joita saadaan kotimaasta mahdollisimman paljon, ja tehdä siitä uutta työtä ja hyvinvointia tälle kansakunnalle ja samaan aikaan hoitaa ympäristöasiat, niin kuin onkin tietenkin tavoitteena meillä kaikilla. Annan suuren arvon sille, että elinkeinoministeri Kulmuni ja ympäristöministeri Mikkonen ovat molemmat paikalla — se osoittaa, että tähän asiaan otetaan vakavasti kantaa.

Ja yksi asia vielä: jos emme itse hoida näitä kaivosasioita hyvin, siirtyvät kaivostyöt sellaisiin maihin kuin Kongo, joissa sitten esimerkiksi lapsityövoima on ongelma. Tämä on meidän syytä pitää aina mielessä, [Puhemies koputtaa] kun jotain ollaan lakkauttamassa.

14.29 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen alullepanijoille on esitettävä suuri kiitos siitä, että he ovat nostaneet tämän asian esille. Onneksi nyt hallitusohjelma ei lupaa pelkästään selvittää vaan lupaa myös, että kaivoslainsäädäntö uudistetaan. Olisikin kiinnostavaa kuulla ministeri Kulmunilta tämän uudistuksen valmistelun aikatauluja. Hallitusohjelmassa myös todetaan, että kunnille annetaan

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

oikeus päättää kaavoituksella siitä, tuleeko kaivos kuntaan vai ei. Tämä on yksi niistä tärkeistä uudistuksista, joihin hallitusohjelmassa on sitouduttu.

On todella paljon asioita, joita pitää uudistaa, jotta kaivostoiminta Suomessa voidaan saada kestäväälle pohjalle. Kuten edellä olevissa puheenvuoroissa on jo todettu, aivan liikaa on sellaisia tapauksia, joissa kaivos häipyä ja sitten yhtiö tekee konkurssin tai jotain ja siivouskustannukset jäävät yhteiskunnan maksettavaksi. [Puhemies koputtaa] Tällainen ei saa enää jatkua. [Timo Heinonen: Oikein!]

14.30 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaivoslakialoitteessa on paljon hyvää — kiitos aloitteesta. Hallitusohjelmassa on todellakin sovittu, että kaivoslaki uudistetaan. Lähtökohtana on muun muassa ympäristönsuojelun parantaminen, kaivostoiminnan edellytysten vahvistaminen sekä paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen. On tärkeää, että kunnille annetaan oikeus estää tai sallia kaavoituksella kaivostoiminnasta. On myös hyvä, että otetaan alkuperäiskansojen oikeudet huomioon nykyisenkin lainsäädännön puitteissa. On erittäin tärkeää, että kehitetään vakuussäätelyä siten, että ympäristölliset vastuut hoidetaan kaikissa tilanteissa. Maaperän mineraaleja tulee käyttää ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla myös Suomessa.

14.31 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tämän aloitteen tekijöille. Kiitos myös hallitusohjelman kirjauksesta, joka on selkeä. Toivotaan, että tämäkin aloite johtaa siihen, että tämä kaivoslain uudistaminen myös tehdään tämän kauden aikana.

Mahdolliset ympäristöhaitat on tärkeää kohdentaa sen vastuulle, joka sitä liiketoimintaa pyörittää. Yhteiskunnan ja erityisesti sen kunnan, jonka alueella toiminta tapahtuu, täytyy saada myös siitä toiminnasta merkittävä hyöty. Louhintamäärän tulee olla peruste sille mahdolliselle maksulle, joka tähän tulee. Erityisen tärkeää on se, että kun tämä louhintatoiminta päättyy, myös tämä alueen entisöinti ja kuntoon laittaminen tapahtuu myös tämän liikkeenharjoittajan toimesta.

14.32 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Otan kantaa lähinnä siihen, millä tavalla kaivoksia tällä hetkellä synnytetään. Ne ovat tärkeitä meidän elinkeinoelämälle ja työpaikkojen tuojina, mutta täytyy ottaa ympäristö kuitenkin huomioon. Viittaan nyt Kajaanin pohjoispuolella olevaan talkkikaivoshankkeeseen: Sitä on hyvin vahvasti vastustettu, mutta Tukes on kumminkin antanut luvan vielä tehdä tutkimuksia ja jopa aloittaa... No, rakentamispäätöstä ei ole, mutta kumminkin tämän suuntaista viestiä on. Siellä on asutusta ollut useita vuosikymmeniä, jo lähemmäs sata vuotta, ja aivan asutuksen viereen tulee kaivos — sitä ei voi kyllä millään hyväksyä. Elikkä kyllä tässä täytyy ihmiset ja ympäristöasiat ottaa hyvin vahvasti huomioon.

14.33 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hie-man vajaa kymmenen vuotta sitten kaivoslakia uudistettiin Vanhasen hallituksen esityksestä, ja tuolloin olin talousvaliokunnassa ja vasemmistoliiton edustaja Kankaan kanssa teimme vastalauseen, jossa esitimme kaivosveroa, joka maksettaisiin sijaintikunnalle. Sen kuitenkin silloinen hallitus ja eduskunta kaatoivat.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

On ilo kuulla, että nyt tähän on laajaa kannatusta. Mielestäni sille kunnalle, johon haitat tulevat ja joka joutuu infrat ja monet muut kustantamaan, tulee korvaus tuosta kaivoksesta. Kysyisin ministeriltä: kun Suomessa ei kaivosyhtiöitä oikeastaan enää ole, niin olisiko hallitus valmis siihen, että valtioenemmistöinen kaivosyhtiö perustettaisiin Suomeen uudelleen? Näin saataisiin se koko ketju kansallisiin käsiin. Se vaatii pääomia, ja se on pitkä projekti, mutta kyllähän tämä on kohtuutonta, että australialaiset ja kanadalaiset vievät meidän luonnonvarat, [Puhemies koputtaa] ainutkertaisten luonnonvarat ja niistä tulevan hyödyn.

14.34 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ollut mukava huomata tässä keskustelun kuluessa, että salissa vaikuttaa olevan laaja yhteisymmärrys siitä, että kestävää kaivostoimintaa tarvitaan, että kestävässä kaivostoiminnassa on Suomelle merkittäviä elinkeinotoiminnallisia mahdollisuuksia. Mielestäni tässä keskustelussa on tärkeää tunnistaa malminetsinnän ja toisaalta kaivostoiminnan ero ja toisaalta myös ymmärtää se, että ehkä jopa enemmän kuin kaivoslaki itsessään tätä alaa säätelee ympäristölainsäädäntö.

On hienoa, että ministerit ovat täällä meillä keskustelussa mukana, ja haluaisin kysyä ympäristöministeriltä ensinnäkin sitä, miten ympäristölainsäädännön osalta voitaisiin varmistaa, että lainmukaisen toiminnan mahdollistamat luvat olisivat voimassa niin, että sitä lainmukaista toimintaa, vaikkapa malminetsintää, oikeasti päästään harjoittamaan. Jos ajatellaan, [Puhemies koputtaa] että malminetsintään on varattu tietty aika mutta kaikki tarvittavat luvat eivät ole yhtä aikaa voimassa, niin varsinaista työtä [Puhemies koputtaa] ei voida tehdä. [Puhemies: Aika!] Ja elinkeinoministeriltä haluan kysyä tästä kaivosveron valmistelun aikataulusta.

14.36 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kaikille, jotka ovat allekirjoittaneet tämän kaivoslakikansalaisaloitteen. Tässä keskustan näkemys on selkeä, että meillä pitää olla kestävä kaivoslainsäädäntö — sen pitää olla ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä.

Tässä edustaja Lohi otti hyvin esille myös kunnan ja alueen merkityksen. Itse tässä näen hyvänä asiana, että pohditaan ja käydään lävitse, millä tavalla kunnat saisivat siitä esimerkiksi verotuksen kautta hyötyä enemmän — yhtä lailla haittaverona tai rahapussin rakentamisessa — ja että tässä tullaan siivoamaan jäljet pois. Uusi, tai sanotaan nykyinen, kaivoslaki on aika tuore, ja siitä ei ole vielä kokemuksia. Hyvä, että sitä tullaan hieman tässä tarkentamaan.

Otan vielä esille nämä ulkomaiset investoinnit kuitenkin. Täällä on niihinkin puututtu. Ulkomainen raha ottaa ainakin sen 100 miljoonaa euroa ennen kuin kaivos voidaan perustaa, ja sen jälkeen siihen tulee useita muitakin rahanmenoja. [Puhemies koputtaa] Näkisin, että kumminkin tämä säädöspohja olisi arvattavissa ja ennakoitavissa. Ja vielä yhtenä asiana, arvoisa puhemies: Juurikin tämä jalostuksen arvo täytyy vielä huomioida tässä. [Puhemies koputtaa] Sehän jää myös Suomeen.

14.37 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan alkuun haluan minäkin kiittää tämän aloitteen allekirjoittajia ja muistuttaa vielä siitä, että kaivoslakia tullaan joka tapauksessa uudistamaan tällä vaalikaudella. Ajattelen niin, että tämä kansalaisaloite on hyvä avaus tähän kaivoslakikeskusteluun.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Kaivoslain uudistamistarpeita on arvioitu selvityshenkilö Pekka Vihervuoren johdolla, ja nämä selvityksen johtopäätökset ovat olleet käytössä myös hallitusneuvotteluissa. On hyvä huomioda, että hallitusohjelman kirjaukset ovat melko vahvassa linjassa niin Vihervuoren selvityksen kuin myös monien kansalaisaloitteessa esitettyjen muutosten kanssa.

Miten Suomen pitää toimia? Suomen pitää toimia kestävän kaivostoiminnan esimerkki-maana. Kaivoslakia pitää uudistaa niin, että kaivosten ympäristövaikutuksia voidaan vähentää, ja kiinteistönomistajien ja maanomistajien asemassa on varmasti parannettavaa. Nyt istuvan hallituksen tahtotila on myös selvittää malminetsintäoikeuden lupaprosesseja ja -käytänteitä ja mahdollisia rajoittamistarpeita luonnonsuojelualueille, ja ennakkotietojen mukaan tämä kaivoslakiin liittyvä lakiesitys on tulossa eduskuntaan nyt heti keväällä. [Puhemies koputtaa] Pitääkö tämä paikkansa? Kun täällä on meidän ministerit paikalla: [Puhemies koputtaa] onko tämä aikataulu edelleen relevantti?

14.38 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos todellakin aloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille, koska tämä on todellakin sellainen ongelmata-paus, mikä pitää kyllä saada meillä lainsäädäntöön järkeväksi. Sen verran on otettava huo-mioon tässä jutussa, mitä luin esimerkiksi aloitteesta, että pitää jo aloitusvaiheessa lyödä kovat ympäristövaatimukset päälle ja sitä kautta niin sanotusti takuurahastoon. Sen voisi kyllä oikeasti hoitaa niin, että se maksetaan malmista tulevalle rahalle, koska ongelma on se, että jos pitää olla heti välittömästi tulevan niin sanotusti siivouksen vaatima raha, niin se tarkoittaa sitä, että kilpailu kuolee käytännössä katsoen kokonaan, koska silloin ei ole mil-lään muilla kuin globaaleilla kaivosjäteillä mahdollisuus, koska kellään muulla ei ole sitä rahaa laittaa sinne kassaan siinä vaiheessa, ennen kuin ensimmäistäkään lapiollista on siitä maasta otettu. Asiassa on nyt vaara, että tehdään sellainen moka, että asiasta tehdään kovin vaativa siinä kohtaa, koska se voidaan tehdä [Puhemies koputtaa] myös niin, että sitä mak-setaan pikkuhiljaa sitä mukaa kuin kaivetaan.

14.39 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Omasta puoles-tani kiitos joka ikiselle ihmiselle, joka on ollut liikkeellä tämän aloitteen puolesta ja sen al-lekirjoittanut. Kertoo ehkä jotain tämän asian tärkeydestä ja siitä, kuinka arvokkaasta asiasta, kun Suomen luonnosta puhutaan, on kyse, että kymmenettuhannet ihmiset ovat lähteneet tämän aloitteen takia liikkeelle, ja jotain siitä kertoo myös, että meillä on molem-mat ministerit täällä paikalla. Iso kiitos siitä, se on arvokas ja tärkeä asia.

Itse ajattelen, että on aika selvää tämänkin keskustelun pohjalta, että meidän nykyinen kaivoslainsäädäntömme on vanhentunut. Se ei riittävällä tavalla puolusta suomalaista luontoa eikä suomalaisia ihmisiä, ja tämän takia muun muassa vihreät ja moni muukin täs-sä salissa jo viime kaudella ovat ajaneet kaivoslain uudistamista eteenpäin.

Tässä on ollut ehkä vähän epäselvyyttä siitä, mikä se hallitusohjelman kirjaus on. Siellä ei kirjata selvityksestä tai arvioinnista tai mistään muustakaan, vaan siellä lukee aivan sel-västi, että ”kaivoslainsäädäntö uudistetaan”, piste. Samalla on kirjauksia myös monien ym-päristöasioiden paremmasta huomioimisesta, ja erityisen epäoikeudenmukaiseltahan toi-minta on tuntunut silloin, kun se on tapahtunut luonnonsuojelualueella. [Puhemies koput-taa] Tästä kysyisinkin ministeriltä: millä aikataululla tämä selvitys rajoituksista luonnon-suojelualueilla edistyy?

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

14.40 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan globaalisti vastuullista, että mineraalien kasvavaan kysyntään maailmassa vastataan myös täällä Suomessa eikä vain alempien normien maissa. Täällä on syystäkin nostettu esille esimerkiksi Kongon kobolttikaivosten ympäristöloukkaukset ja lapsityövoiman käyttö.

Kaivosalan pitää kantaa Suomessa vastuunsa. Saastuttaja maksaa -periaatteen on toimitettava käytännössä. Ympäristövahinkojen ja -haittojen jälkihoitoa ei tule sosialisoida suomalaisten kannettavaksi. Suomessa on edelleen kaivoksia, joissa ei ole lainkaan vakuuksia. Toinen ongelma muodostuu konkurssitilanteissa, joissa jälkihoito on kaatunut veronmaksajien niskaan. Kaivosalan maksamien vakuuksien on syytä olla oikealla tasolla. Tästä olisi sin ministeri Kulmunilta kysynyt: koska tähän saadaan lakimuutosesityksiä?

Toinen asia on sitten tämä kaivosvero. On aivan selvä asia, että suomalaisten täytyy saada riittävä korvaus uusiutumattomien mineraalien hyödyntämisestä, ja sekin kiinnostaa, onko hallitus kaivosveroa [Puhemies koputtaa] edistämässä ja koska.

14.42 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että me keskustelemme tästä aiheesta, ja tämä tulee nyt hyvään kohtaan, kun meillä on kansalaisaloite ja se, että hallitusohjelmaan on näin kirjattu.

Edustaja Laukkaselle sanoisin, että ei missään tapauksessa louhintamääriin nähden ruveta verotusta määrittelemään, vaan verotuksen pitää olla mineraalien arvon mukaan. Tässä kohtaa, kun kaivoslakia ja verotusta ruvetaan uudistamaan, pitää muistaa ja nähdä se, että meillä on tuotteita, meillä on mineraaleja, joita hyödynnetään jatkojalostuksessa tässä maassa. Harjavalta, Kokkola, Tornio, Hämeenlinna, Pori ovat paikkakunnat, jotka hyötyvät siitä, että meillä on kaivannaisteollisuutta tässä maassa. He tuovat toki ulkoakin, mutta ei pidä unohtaa sitä, että meillä on myös mineraaleja, jotka viedään suoraan ulos, ja siinä vaiheessa näillä mineraaleilla pitäisi olla rojaltimaksu, josta saadaan se kaivosveron kaltainen tuotto Suomeen.

14.43 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omalta osaltani myös kiitän aloitteen tekijöitä tärkeän asian esille nostamisesta. Mielestäni tässä on kaksi tärkeää näkökohtaa huomioitavaksi.

Ensinnäkin on se, että malmivarat ovat osa kansallisomaisuuttamme, jota ei mielestäni voida luovuttaa ilmaiseksi tai mitättömällä korvauksella ulkomaille. Suomi ei saa olla mikään siirtomaa, jonka ulkomaalaiset toimijat pystyvät varaamaan suurina alueina kerrallaan.

Toiseksi ympäristönäkökohdat on tässä huomioitava. Uutta Talvivaaraa ei tarvita Saimaan vesistön alueelle eikä yhtään minnekään muuallekaan. Tietenkin ympäristöasiat on huomioitava niin kotimaisten kuin ulkomaistenkin toimijoiden kohdalla, mutta ulkomalaisen toimijan kohdalla tulee helpommin mieleen tällainen perävalotakuun mahdollisuus, että luodaan ongelmat ja sen jälkeen lähdetään takaisin sinne kotimaahan ja kenties lähetetään iso lasku perässä Suomelle, kun Suomi on näihin vapaakauppasopimuksiinkin mukaan lähtenyt. Näin ei saisi olla. Valtava enemmistö suomalaisista haluaisi rajoittaa ulkomaalaisia omistuksia kaivoshankkeissa, ja olen täysin samaa mieltä.

14.44 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kansalaisaloitteen laatijoille. On äärimmäisen tärkeää, että tämä asia nousee keskusteluun. Kristillisdemokraatit viime keväänä ja omassa vaaliohjelmassaan linjasivat, että kaivoslakia tu-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

lee uudistaa. Me emme vastusta kaivosteollisuutta sinällensä, jos se on vastuullista, mutta nykyinen kaivoslaki ei pysty pitämään täysin huolta siitä, että se olisi tarpeeksi vastuullista, ja siksi tarvitaan näitä muutoksia.

Erityisesti on ilahduttavaa, että hallitus on nyt jo sanonut, että aikoo olla uudistamassa näitä vakuusmaksuja, koska todellakin monesti siinä tilanteessa, jos yhtiö menee konkurssiin tai muuta vastaavaa, niin meillä ei ole sitten ketään, joka vastaisi näistä vahingoista. Siinä mielessä tarvitaan sellainen oikeudenmukainen ja myöskin sen elinkaaren mukaan kertyvä vakuusmaksu, aivan niin kuin meillä on ydinvoimassa, niin kuin meillä öljyntorjuntapuolella.

Toinen asia on tämä rojalti. Siinä kannatamme sellaista mallia, jossa tämä louhittujen mineraalien määrä olisi myöskin se tekijä, joka otetaan huomioon, koska on niin helppoa tilinpäätöksessä järjestellä tytäryhtiö nollatulokselle [Puhemies koputtaa] tai miinukselle, jolloinka pelkästään tuloksesta verottaminen ei tuo sitä tarvittavaa [Puhemies koputtaa] veromäärää.

14.45 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täälläkin mainitussa Vihervuoren raportissa todetaan, kaivoslain perinpohjaista muuttamista ei ole pidetty aiheellisena. Tälläkin sektorilla hallituksen toiminnan on oltava pitkäjänteistä ja ennakoitavaa. On huomioitava, että ala työllistää Suomessa suoraan 7 000 henkilöä ja välillisesti noin 13 000 henkilötyövuotta.

Kaivostoiminta ei kuitenkaan voi perustua jokamiehenoikeuksiin, eikä ole Suomen edun mukaista, että täällä kaivettu malmi viedään jatkojalostettavaksi muihin maihin. On tärkeää, että jatkojalostus tehtäisiin Suomessa. Näin varmistaisimme mahdollisimman suuren hyödyn Suomelle ja suomalaisille.

On hyvä asia, että tämän kansalaisaloitteen jälkeen pääsemme syvällisemmin keskustelemaan siitä, kuinka voimme pitää huolta kaivostoiminnan ympäristövaikutuksista, mikä on kuntien rooli kaivostoiminnan kaavoittamisessa ja sijoittumisessa ja kuinka esimerkiksi kaivosverotusta tullaan kehittämään.

Kysyisin ministereiltä: onko kaivos- tai mineraalisektorille tulossa erityisiä kehitys- ja innovaatiopanostuksia, jotta jatkojalostusta Suomessa voitaisiin lisätä?

14.46 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin hienoa, että pääsemme tämän kansalaisaloitteen myötä keskustelemaan tästä monia kansalaisia huolestuttavasta aiheesta. Allekirjoitusten määrä todellakin kertoo siitä, että monien suomalaisten luottamus kaivostoimintaa kohtaan on ollut koetuksella, ja on hienoa, että hallitus tähän asiaan on aikonut myös paneutua.

Tässä hallituksen lainsäädäntötyössä on tärkeää huomioida koko kaivostoiminnan elinkaari ja selkeät linkitykset kiertotalouteen liittyviin kysymyksiin ja vesistövaikutuksiin.

Kokoomus kannattaa kaivosveroa, ja eduskuntavaaliohjelmassamme olemme puhuneet louhintaverosta.

Kysyisin vielä ministereiltä, miten hallitus aikoo lisätä kuntalaisten ja kuntien vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi kaavoituksen keinoin tässä uudistuksen yhteydessä?

14.47 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo oli jo minusta pieni uutinen, että kokoomus kannattaa louhintaan perustuvaa kaivosveroa. [Olli Immonen: Se on kyllä uutinen! — Vasemmalta: Iso uutinen!] Minusta edustaja Myllykoski oli

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

täällä oikeassa: Se ei ole viisasta. Sehän tarkoittaisi sitä, että kaivosten elinkaari menisi lyhyemmäksi, koska otettaisiin vain se rikas malmi, se olisi 10—15 vuotta, ja jätettäisiin se vähän köyhempi malmi sieltä hyödyntämättä.

Keskustelussa korostuu usein, niin kuin tässä kansalaisaloitteenkin teon yhteydessä, tietenkin se, että kaivokset eivät välttämättä aina toimi vastuullisesti. Mutta samaan aikaan on hyvä muistaa, että meillä on erittäin monta erittäin vastuullisesti toimivaa kaivosta Suomessa. Otetaan esimerkki, vaikka Lapista Kittilän kaivos, joka tuo suoria verotuloja Kittilän kunnalle yli 5 miljoonaa euroa joka vuosi ja lisäksi maksaa valtiolle rojalteja. Meillä on myös muita erittäin vastuullisesti toimivia kaivoksia. Ja vaikka vakuusasioihin tarvitaan muutoksia, ne ovat paremmassa kunnossa kuin monesti luullaan. Esimerkiksi Terrafame, joka otti sen Talvivaaran haltuunsa, on maksanut ympäristölainsäädännön mukaisia vakuuksia muistaakseni 107 miljoonaa euroa. Eli kyllä siellä kuitenkin on myös toimivia käytäntöjä. Tarvitaan kuitenkin täsmäkorjauksia.

14.48 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos aloitteen tekijöille! Ihmisten huoli Suomen heikosta kaivostoimintaa koskevasta lainsäädännöstä on perusteltu. Luonnonvarojen kulutus kasvaa, ja biodiversiteetti heikkenee. Brasilian sademetsien tuhon myötä käytössä olevan globaalin markkinamekanismin heikkoudet ympäristön kannalta ovat tulleet karulla tavalla esiin. Kaivannaisteollisuus ja louhinta kuuluvatkin viiden merkittävimmän syyn joukkoon lajien uhanalaisuuden osalta. Haluaisin kysyä ministereiltä: jos mineraalien kysyntä kasvaa, kuten on ennakoitu, miten voimme estää biodiversiteetin heikkenemistä?

Suomen jätteistä 75 prosenttia tulee kaivannaisteollisuudesta. Hapan sivukivi jää käytännössä ikuisiksi ajoiksi ympäristöön. Miten voimme toimia tämän haasteen edessä, johon ei vielä ole mitään ratkaisua?

Lopuksi olisin kysynyt Euroopan ja Kanadan yhteisestä vapaakauppasopimuksesta CE-TAsta. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston tuoreessa julkaisussa tutkijat hieman kyseenalaistavat tätä aiempaa tulkintaa siitä, että olisimme tässä turvassa. — Kiitos.

14.50 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä aloite ja siitä kiitos allekirjoittajille.

Edustaja Lohi taisi nyt sekoittaa hiukan Talvivaaran ja Terrafamen lukuja. Elikkä Talvivaaralle määrättiin 107 miljoonan euron vakuudet maksettavaksi. Ikänä emme ole saaneet tietää, onko niitä maksettu sinne Kainuun ely-keskukselle. Terrafamelle on määrätty 56,5 miljoonan vakuudet, ja ne on valtioneuvosto taannut, niin että sinänsä Terrafame ei ole niitä maksanut sinne. Ilman vastavakuutta valtioneuvosto on ne taannut.

14.51 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tieto Terrafamen vakuuksista on minulla ympäristöministeriöstä. Jos sitten saamani tiedot eivät pidä paikkaansa, niin voin kyllä tarkistaa sen.

Niin tai näin, joka tapauksessa pääviestini oli se, että tähän vakuusasiaankin tarvitaan muutosta. Meillä on erikseen kaivoslain mukaiset vakuudet ja sitten on ympäristönsuojelulain mukaiset vakuudet. Näitä vakuuksia ei voi tilanteessa, jossa toinen ei esimerkiksi riitä ja toista vakuutta ei voida käyttää, ristiin hyödyntää. Tämä on yksi ongelma, jonka otti myös tämä selvityshenkilö kesäkuussa luovuttamassaan selvityksessä esille, ja minusta se on aiheellinen korjaus, joka pitää tehdä.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Perussuomalaisten edustaja otti esille, että me tarvitsisimme valtio-omisteisen kaivos-yhtiön. Nyt taitaa unohtua se, että viime vaalikaudella, noin vuosi sitten, sellainen perustettiin. Suomen Malmijalostus Oy on perustettu. Se omistaa useampaa kaivosta. Se on valtion sataprosenttisesti omistama yhtiö. Nyt on kysymys vain siitä, että meidän kannattaisi pääomittaa tätä yhtiötä, jotta se pystyisi kiihdyttämään meidän akkuklusterin toimintaa Suomessa. [Välihuuto vasemmalta] Tämä on erittäin järkevää, ja tässä varmasti löydämme myös toisemme perussuomalaisten kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annetaanko ministereille vastaukset? 3 minuuttia. Ministeri Kulmuni ensin, ja sitten ympäristöministeri Mikkonen. — Kulmuni, olkaa hyvä.

14.52 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni: Arvoisa rouva puhemies! Muutamia huomioita ja kommentteja.

Myös omalta osaltani kiitos kansalaisaloitteen aktiiveille, että eduskunta on saanut tämän käsittelyyn, ja ehkä laajemmin kaivoslainsäädäntöön liittyviä asioita ja kysymyksiä, joita täällä nousi esiin, voin totta kai omalta hallinnonalaltani kommentoida. On syytä muistaa, kuten täällä moni totesikin, että toki kaivosteollisuus on Suomessa myös erittäin merkittävä työllistäjä. Meillä on tällä hetkellä 46 kaivosta, niissä työskentelee lähes 7 000 henkilöä, ja liikevaihtokin on merkittävä. Ja samalla tietenkin, kuten kaikessa — ja erityisesti, kun toimitaan luonnonvarojen parissa — sosiaalinen vastuu ja ympäristöllinen vastuu korostuvat.

Kuten täällä nousikin esiin, tätä työtä on työ- ja elinkeinoministeriössä tehty jo viime vaalikaudella, esimerkiksi tilattiin selvitys kaivoslain muutoksista oikeustieteen tohtori Pekka Vihervuorelta, johon myös edustaja Lohi viittasi. Tässäkin selvityksessä nousi esiin muutamia kohtia, joita olisi syytä huomioida. Niitä samoja itse asiassa jo hallitusohjelmakirjauksissa oltiin huomioitu, ja niitä muutosesityksiä olen tuomassa eduskuntaan ensi vuonna, kun saadaan ne kokonaisuudeksi sitten kasaan. Yksi niistä liittyy vaikkapa juuri tämän kaivoslain mukaisiin vakuuksiin. Tämän Vihervuoren raportin mukaan on niin, että ne eivät ole riittävällä tasolla ja lainsäätäjän hengen mukainen tavoite ei toteudu siinä, mitä vuoden 2011 kaivoslaissa tavoiteltiin, joten tältä osin kaivoslain vakuussäätelyä on syytä muuttaa. Lisäksi siellä on myös asioita, jotka pohjautuvat myös hallitusohjelmakirjauksiin, esimerkiksi muutostarve kaivosluvan edellytyksiin, liittyen siihen, että on olemassa oleva kunnan hyväksymä kaava. Kolmanneksi tarvitaan tietenkin tiedotustoimintaa, ja hakemuksista, päätöksistä tiedottamista, jotta alueella paikalliset tietävät, kuinka prosessit etenevät. Nämä kolme esimerkinomaisesti mainitakseni.

Lisäksi ehkä vielä voisin mainita tästä kaivosverosta. Toki veroasiat kuuluvat valtiovarainministeriön hallinnonalaan, mutta ilmeisesti kuitenkin parlamenttissakin on erittäin laaja toive, että asiaa selvitettäisiin. Meillä on tietenkin syitä myös verrata tätä siihen, miten muualla maailmassa on toimittu, joten toivon, että valtiovarainministeriö tästä voisi selvityksen aloittaa.

Ja tietenkin tärkeää on se, että kun yhteiskunta sähköistyy, meillä on niitä mineraaleja ja malmeja kestävästi tuotettu myös tulevaisuudessa. Ja kyllähän suomalainen akkuteollisuus voi olla monella tavalla ongelmanratkaisija maailman isoissakin kysymyksissä, mutta se vaatii kyllä sitten kestävä ja ympäristöllisesti hyväksyttävää kaivostoimintaa ja jatkojalostusta. Suomi on mukana eurooppalaisessa akkuklusteriyhteistyössä, ja se on meille

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

tietenkin erittäin keskeistä, koska meidän onnemme on se, [Puhemies koputtaa] että asumme luonnonvaroiltaan rikkaan valtion maaperällä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja ministeri Mikkonen, 3 minuuttia. — Olkaa hyvä.

14.55 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Todella minäkin haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä. On erittäin tärkeää, että me pääsemme keskustelemaan niistä muutostarpeista, mitkä koskevat kaivoslainsäädäntöä — ei siis pelkästään kaivoslakia vaan kaivoslainsäädäntöä kokonaisuudessaan. Kaivostoimintaanhan liittyy myös paljon lakeja, jotka ovat ympäristölakeja, joilla säädellään kaivostoimintaa, ja sillä on paljon yhteisiä rajapintoja sekä kaivoslain että muun ympäristölainsäädännön kanssa, millä tätä säädellään. Kuten täällä on monta kertaa tullut esille, hallitusohjelmassahan on vahvat kirjaukset siitä, miten kaivoslainsäädäntöä uudistetaan ja miten siinä nimenomaan halutaan vahvemmin ottaa huomioon sekä ympäristövaikutukset että myös kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet ja myös tietysti se, että kaivostoiminnan toimintaedellytykset säilyvät, kunhan se tehdään vastuullisesti — huomioidaan nämä ekologiset reunaehdot — ja myös sosiaalisesti vastuullisesti, mikä täällä on tullut monta kertaa esille.

Sitten tietysti vielä tärkeänä huomiona on se, että sen lisäksi, että meillä on lainsäädäntöä, niin meidän viranomaisillamme täytyy olla riittävät resurssit lainsäädännön valvontaan. Tämähän on ollut yksi asia, mikä tällä hetkellä näissä joissain ongelmakaivoksissa on ollut yhtenä huolena: että viranomaisilla ei ole ollut riittäviä valvontaresursseja eikä ole voitu riittävän ajoissa myöskään puuttua niihin epäkohtiin. Nyt myös näitä viranomaisresursseja vahvistetaan jo ensi vuoden budjetissa.

Ja tosiaan tässä luonnonsuojelulaissa, joka tällä vaalikaudella uudistetaan, on myös yhtymäkohtia kaivoslainsäädäntöön, ja sen uudistaminen on tarkoitus aloittaa loppuvuodesta. Siinä tullaan tarkastelemaan näitä rajapintoja, ja esimerkiksi siinä kohtaa sitten selvittää se yksi asia, mikä tänne hallitusohjelmaan on kirjattu, se, miten huomioidaan kaivostoiminta luonnonsuojelualueilla.

Sitten täällä on todella myös tämä ympäristövaikutusten huomioon ottaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, se on tärkeätä, ja sitten kaivosluvan ja ympäristöluvan parempi yhteensovittaminen, mikä täällä nousi yhdessä kysymyksessä esiin. Nythän tähän liittyen on jo viime kuun alussa tullut voimaan ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamislaki, joka tietyllä tavalla antaa mahdollisuuksia näiden menettelyjen tiiviimmälle yhteensovittamiselle, mutta totta kai olisi kaikkien toimijoiden etu ja kuntalaisten etu, että nämä lupakäytännöt olisivat mahdollisimman yhtenäisiä ja myös suhteellisen nopeita prosesseja, koska tällä hetkellä iso ongelma on myös se, että nämä lupaprosessit kestävät niin kauan, että paikalliset toimijat eivät oikein tiedä, mitä täällä tulee tapahtumaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jatketaan debattia. Edelleenkin pyydän nyt uudelleen painamaan nappia ja nousemaan seisomaan niitä, jotka haluavat käyttää tässä puheenvuoron.

14.59 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aloite on hyvä keskustelunavaus jo hallitusohjelmassa kirjattuun kaivoslain uudistamiseen. Uudis-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

taminen on monella tapaa tärkeä niin ympäristö kuin elinkeinopolitiikka ja sosiaaliset lähtökohdat huomioiden. Lainsäädäntö pitää pystyä tekemään ilman ylilyöntejä huomioiden kestävä kehityksen tavoitteet.

Kaivannaisteollisuuden aluetaloudelliset vaikutukset ovat täällä keskustelussa olleet myös esillä, ja nehan ovat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa aika huikeat, yli neljä- ja puolitusatta työpaikkaa, ja jos kerrannaisvaikutuksia alihankintaketjun kautta katsoo, niin vaikutukset ovat kaksi ja puoli — kolme ja puoli -kertaiset, saati sitten aluetalouden vaikutukset niillä paikkakunnilla, missä kaivosteollisuutta on.

Tärkeää on, että kasvun ja työllisyyden näkökulmasta tulevaisuudessa pitäisi pystyä kasvattamaan koko kaivosteollisuuden arvoketjua aina louhinnasta jalostukseen. Se olisi parasta niin hallituksen työllisyystavoitteiden kuin kestävä kehityksenkin näkökulmasta.

15.00 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä kaivoslakikansalaisaloite on enemmän kuin tervetullut, ja kiitokset ministereille, että olette tärkeän asian lähete keskustelussa paikalla.

Kaivoslaissa ja -toiminnassa on monia ongelmia. Ehkä yksi isoimpia on se, että meillä on järjetön tilanne: se, kuka ehtii, saa pitää, eli tämä valtausjärjestelmä, joka ei kyllä toimi oikealla tavalla. Asukkaita ei kuulla, lähialueita ei kuulla, kunnilla ei ole mahdollisuutta sanoa ei, ja tähän pitää saada kyllä muutos.

Kyllä tietysti jotain tästä toimimattomuudesta kertoo Valkeakosken Dragon Miningin toiminta: muistamme, kun yhtiö oli Hongkongin pörssiin menossa, miten he kertoivat sijoittajille, että Suomessa ne viranomaiset ovat niin hitaita ja oikeudet ovat niin hitaita, että kyllä me ehdimme sen kullan sieltä pois viedä ennen kuin näitä ehditään käsittelemään. Eli on oikein, että kansa on nyt vaatimassa tekoja, ja toivottavasti niitä nyt myös saadaan.

15.01 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Me näemme aika helposti tästä meille jaetusta budjetista, kuinka käy, jos me emme niitä vakuuksia kyllin isoiksi aseta. Nimittäin täältä sivulta 762 voidaan todeta, että viime vuonna olemme käyttäneet 16,3 miljoonaa muistaakseni nikkelikaivoksen sulkemiseen Nivalassa, ja se oli alasajon kakkosvaihe, ja aikaisemmin siihen alasajon ykkösvaiheeseen taidettiin laittaa noin viitisen miljoonaa. Eli toisin sanoen niiden vakuuksien täytyy olla kyllin hyvällä tasolla ja täytyy kiinnittää huomiota siihen, että kaivosten omistajasuhteet eivät muutu liikaa.

Muuten sitten sanoisin näin, että meidän täytyisi kiinnittää huomiota koko ekosysteemiin. Tässä kaivostoiminnassa, jos ajattelee akkuekosysteemiä, meillä on malmit, akkukemikaalit, anodi-, katodituotanto, kennotus, sitten sen jälkeen meillä on se sähköauto, johon ne asennetaan, tai joku muu väline, [Puhemies koputtaa] ja sitten täytyy huomioida myös sen lopputuotteen uusiokäyttö. Tämäkin täytyy ottaa myöskin huomioon. [Puhemies koputtaa] Koko ekosysteemi haltuun, siitä tulee paljon hyvää.

15.02 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä keskustelussa on tullut monesti mainittua, niin tämä kansalaisaloite on erittäin myönteinen ja tietysti todella vakava viesti meille, Suomen eduskunnalle, siitä, että kaivostoimintaan liittyvä sääntely täytyy laittaa sellaiselle tasolle, että se on kestävä kehityksen kriteerien mukaista ja me emme vie tulevalta sukupolvelta mahdollisuutta nauttia Suomen luonnosta ja sen kallioperässä olevista hyvistä malmeista.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Sinänsähän kaivoslainsäädäntö on mennyt kyllä Suomessa eteenpäin, ja tässä haluan kiittää keskustan, oman puolueeni, lisäksi kokoomusta ja vihreitä siitä, että Vanhasen kaksohallituksessa säädettiin nykyinen kaivoslaki. Mikäli olen ymmärtänyt oikein, niin nyt näitä lupia ei sen uuden lain pohjalta ole annettukaan juurikaan, koska lainsäädäntö on ollut tiukempi. Mutta tiukentamista tarvitaan jatkossakin. Keskusta haluaa, että Suomi on kestävä kaivostoiminnan mallimaa. Meille mahtuu kaivoksia, mutta ei minne tahansa.

Puhemies! Haluan kyllä korostaa erityisesti kunnan roolia. Kunnalla pitää olla kaavoituksella tai jollakin muulla tavalla hyvät keinot puuttua siihen, tuleeko kaivosta alueelle vai ei, ja kyllä me tarvitsemme jonkun veron tai maksun, [Puhemies koputtaa] josta kaivoksen sijaintipaikalle, -alueelle jää myös sitten [Puhemies: Aika!] tuloja ihmisille.

15.03 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille ja hyvälle puheenvuoroille täällä. Meillä on siis tilanne, jossa meillä on voimakas sähköistyminen ja sen vaatima mineraalitarve, ja sitten taas se tasapainottaminen kaivostoiminnan ympäristö- ja sosiaalisten haittavaikutusten kanssa. Tällaisissa tilanteissa tarvitaan väistämättä vastuullista ja mahdollisimman kestävä kaivostoimintaa, jonka edellytys on tietysti hyvä sääntely, joka jakaa hyödyt reilusti ja minimoi haitat. Yhtiöiden hyvän tahdon varaan ei tässä voi luottaa. Tämän salin suht yhtenäinen ääni tämän asian puolesta antaa minusta hyvän selkänöjan hyvälle ja rohkealle lainsäädännölle.

Täällä on tuotu esiin tämä kuntien rooli, ja se on tärkeätä, että kunnilla on tässä sananvaltaa. Minä olisin ehkä kysynyt sitä ministereiltä, miten taataan toisaalta se, että pieni kunta Suomessa on tavallaan hyvässä asemassa suhteessa näihin globaaleihin kaivosyhtiöihin ja tällaiseen, ja että siellä pystytään tekemään hyvä, kokonaisvaltainen kestävä kehityksen mukainen arviointi siitä, milloin joku kaivos on hyvä idea tai ei ole. Tavallaan tämän epäsymmetrian tasaaminen — mitä valtio voi siinä tehdä? — Kiitos.

15.05 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Tilanne on kestämaton, koska Suomessa tarvitaan välittömästi uusi kaivoslaki tai vanhaan korjaus, koska epävarmuus vaikuttaa uusien kaivoksien rahoitusneuvotteluihin ja niiden perustamiseen. Kolme periaatetta tulisi olla, että mineraalit kuuluvat Suomessa maanomistajille ja valtiolle. Näin valtio saisi omista luonnonvaroistaan kestävä tuoton ja voitaisiin investoida eteenpäin, jos saataisiin näiden käytöstä markkinahintaan sidottu vero. Esimerkiksi Norjan öljyrahasto perustuu samanlaiselle ajatukselle.

Tällä lailla on kiire myös siksi, että pian voimaan tuleva Kanadan ja EU:n välinen kauppasopimus tulee antamaan kanadalaisille kaivosjäteille lisää vapauksia ja paremman aseman harjoittaa toimintaa sekä vaikeuttaa uuden lainsäädännön tekemistä. Mutta kaivosyhtiöitä ei voida [Puhemies koputtaa] verottaa siten, että ne tapetaan. Tätä lakia ei voida koko ajan muuttaa, ja siksi kysynkin ministereiltä: tehdäänkö tämä nyt kunnolla, ettei kolmen vuoden kuluttua seistä taas tässä?

15.06 Juho Kautto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä kaivostoiminnalla on tietysti suuri paikallinen työllisyysvaikutus, mutta silti me tarvitsemme kaivoslain muutosta. On käsittämätöntä, että usein monikansalliset suuryhtiöt voivat hyödyntää maaperässämme olevia rikkauksia vailla riittävää vastuuta.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Ensinnäkin on ehdottoman tärkeää se, mikä täällä on tullut esille, että kaivostoiminnan aloituksesta voidaan päättää yksiselitteisesti sen kunnan päätöselimissä, minne toimintaa suunnitellaan. Sitten pidän myös erittäin tärkeänä, että yhtiöt kantavat suuremman vastuun näistä ympäristövaikutuksista. Lähtökohtaisesti malminetsintä tulee toki myös kieltää luonnonsuojelualueilla. Kaivosyhtiön tulee myös maksaa yhteiskunnalle veroa louhitusta malmista, ja sen tulee turvata kaivospaikkakunnan tulevaisuus rahastojen tai vakuuksien avulla siltä varalta, että kaivospaikkakunnalle jää ympäristön kannalta ongelmallinen tilanne.

Itse kaivoslakialoite on pääpiirteittäin kannatettava. Hallitusohjelmassa on otettu aloitteen keskeiset asiat hyvin esille, ja toivon, [Puhemies koputtaa] että hallitus etenee hyvin ripeästi tässä lakimuutoksessa.

15.07 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaivosteollisuus on merkittävä ala. Meillä on se 46 kaivosta ja liikevaihto melkein 2 miljardia euroa ja henkilöstöä tuo 7 000 ja kokonaislouhintamäärät 130 miljoonaa tonnia. Itse tulen Lapista. Meillä on kolme toimivaa kaivosta, ja meillä on Euroopan suurin kultakaivos, Suurikuusikon kultakaivos, ja vaikka on Leviltä ihan melkein kivenheiton päässä tuo Suurikuusikko, niin kaivokset tosi hyvin täydentävät toisiaan työpaikkojen osalta — puoliset molemmat ovat löytäneet työpaikan. Matkailuvaltaisella alalla on paljon naisia ja sitten kaivospuolella monesti paljon miehiä töissä.

Outokummun terästehdasta ei olisi ilman Elijärven kaivosta. Outokumpu, suuri terästehdas, tarjoaa välillisiä ja välittömiä työpaikkoja 7 000, niin että kyllä merkittäviä vaikutuksia on olemassa. Mutta tuo kaivosvero on semmoinen, että kunnilta tulee koko ajan sitä palautetta, että he eivät saa siivua tästä tulosta. Tietenkin kunnalle tulee yhteisövero, kiinteistövero, palkkatulon kautta ostovoimaa, mutta jos siihen jonkunlaisen vielä saisi, mistä kunta ja paikalliset saisivat oman osuutensa [Puhemies koputtaa], niin se olisi hyvä asia.

15.08 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä kunnille tulevasta tulosta ensinnäkin: niin kuin ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, kunnille pitää tulla kohtuullinen korvaus siitä, jos kunta päättää, että kaavoituksella kaivos mahdollistetaan.

Edustaja Lohi hieman arvosteli kokoomuksen verolinjausta. Itse omassa puheessani sanoin, että verotus voi perustua louhintamäärään, liikevoittoon, liikevaihtoon tai, niin kuin itse sanoitte, rikasteesta saatuun nettotuottoon. Edustaja Lohi kirjoitti maakuntalehti Aamulehdessä 8.1., että yksi vaihtoehto on kiinteistöveroon perustuva kaivosvero, mutta se ei ole ratkaisu. Minä tässä korostan hyvää valmistelua. Otan nyt Valkeakosken esimerkiksi: Meillä on kultakaivos, malmi viedään toiseen kuntaan, Sastamalaan, siellä ei ole kiinteistöjä. Ei meille siitä jää kiinteistöverona yhtään mitään.

Tämä vaatii hyvää valmistelua, ja mielelläni kuulen ministereiltäkin näkemystä, että mikä voisi olla semmoinen oikeudenmukainen ja toimiva veroratkaisu.

15.10 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite todella kiinnittää huomion moneen tärkeään seikkaan, ja siksi on hyvä, että myös hallitusohjelma on tarttunut näihin samoihin kysymyksiin. Täällä on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja liittyen siihen, mitä asioita on syytä ottaa huomioon, kun esimerkiksi lainsäädäntöä lähdetään uudistamaan. Haluaisin kuitenkin itse kiinnittää huomion myös tähän

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

globaaliin kuvaan, eli kysyisin ministereiltä Kulmuni ja Mikkonen: samalla kun kehitämme omaa kaivostoimintaamme entistä kestävämmäksi, mitä hallitus voisi tehdä omalta osaltaan edistääkseen kaivostoiminnan kestävyttä myös kansainvälisillä areenoilla ja muissa maissa?

15.10 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä ministereiltäkin kysyä tästä valtauslainsäädännöstä. Elikkä se osio erityisesti tässä kaivoslainsäädännössä on se, joka monia hiertää, koska tuntuu, että se on ikään kuin vielä siinä hengessä tehty, kun Suomi on ollut pääomaköyhä ja on ollut tärkeää, että kunhan vain joku tulee ja perustaa alueelle kaivoksen. Niin kuin täällä jossakin puheenvuorossa kuultiin, jopa markkinointikeinona on käytetty yrityksessä, yrityksen osakkeitten arvon nostamiseksi, sitä, että on kerrottu, miten helppoa Suomessa on pistää kaivosta pystyyn tai saada tämä valtaus aikaiseksi. Siinä vaiheessa kun viranomaiset ovat vasta heränneet, niin sitten kaivos on jo tyhjennetty. Tuntuu, että valtauslainsäädäntö on siltä osin erityisen korjauksen tarpeessa. Siinä tilanteessa niin maanomistajilla kuin kunnalla on hyvin vähän sananvaltaa, kun kaivosyritys haluaa tulla tekemään valtausta, [Puhemies koputtaa] ja monesti hyvin tällaisia, voisiko sanoa, vähämalmisia [Puhemies koputtaa] louhintoja voidaan tehdä ja ottaa käyttöön alueita, [Puhemies: Aika!] jotka eivät ole kaivostoiminnan perustaa kestäväällä tavalla.

15.12 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos aloitteentekijöille ja allekirjoittajille. Kaivoslain uudistamisella on kiire. Kuten tiedämme, yli kuudesosa Suomen pinta-alasta on jo varattu kaivosyhtiöiden toimesta, ja varauksista noin 10 prosenttia sijaitsee Natura-alueella. Yksi Kanta-Hämeen suurimmista varauksista sijaitsee Torronsuon kansallispuiston välittömässä läheisyydessä. Edes tämä monimuotoisuuden malliesimerkki, tämä satojen eri eliölajien koti, tämä kulttuurihistoriallisestikin arvokas luonnonsuojelualue ei ole turvassa kaivosyhtiöiltä.

Arvoisa rouva puhemies! Torronsuon kansallispuisto on vain yksi esimerkki niistä kohteista, joita kaivoslain uudistuksen täytyy suojella. Kunnilla on oltava oikeus sanoa ei kaivostoiminnalle omilla alueillaan. Yritysten on vastattava täysimääräisesti toiminnastaan syntyvistä ympäristövahingoista, ja varsinkin nyt kuudennen massasukupuuton aikakaudella luonnon monimuotoisuutta on kaikin keinoin suojeltava. Tarvitsemme uuden kaivoslain, ja siksi tämä kansalaisaloite on niin tärkeä.

15.13 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille ja lämmin kiitos tästä keskustelusta, joka on varsin faktapainotteista ollut tässä huoneessa.

Edustaja Lohi viittasi hyvässä puheenvuorossaan vastikään, vuonna 2011, tehtyyn kaivoslain uudistamiseen, jonka nojalla ei ole hyväksytty vielä yhtään uutta kaivosta. Sen vuoksi on hyvin vaikea arvioida sitä, millä tavoin tuo edellinen kaivoslaki on toiminut. Pidänkin erittäin hyvänä sitä, että hallitusohjelmassa on linjattu tämä kaivoslain kokonaistarkastelu, koska yhden tai kahden asian tarkastelulla tämä meidän haasteemme ei selvästikään ratkea.

Selvää on kuitenkin se, että ympäristöasioiden tulee olla kunnossa ja yhteiskuntavastuu on tunnistettava. Minä luotan kuntiin, ja kunnilla tulisi olla oikeus kaavoituksen kautta

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

päättää, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella. Miten ministerit edistävät tätä asiaa?

Toinen asia: Olisi kaikkien etu, että kaivosalalle määrättäisiin perusteellisen valmistelun jälkeen tällainen erillinen kaivoksen sijaintikunnalle hyödynnettäväksi tuleva vero. [Puhemies: Aika!] Aloitteessa on vaadittu tätä 12 prosentin veroa, mutta olisi tärkeää, että se olisi erittäin kestävä, [Puhemies koputtaa] jotta ilmastonmuutoksen, [Puhemies: Aika!] akkujen kannalta tärkeät materiaalit saataisiin Suomesta. [Hannu Hoskosen vastauspuheenvuoropyyntö — Juho Kauton vastauspuheenvuoropyyntö]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Olemme jo reilusti käyttäneet tähän varatun tunnin tässä vaiheessa. Annetaan ministeri Kulmunille vastauspuheenvuoro, 2 minuuttia, ja sitten siirrymme eteenpäin.

15.14 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni: Arvoisa rouva puhemies! Täällä tuli esiin kysymyksiä liittyen vaikkapa CETAan, vapaakauppasopimukseen ja ylipäänsä kansainväliseen yhteistyöhön. Täytyy tietenkin muistaa, että aikanaan se kaivoslaki uudistettiin 2011 — ja edellinen oli vuodelta 65 — elikkä kymmenen vuotta valmisteltiin sitä uutta päivitystä. Ja se, milloin avattiin ulkomaisille investoinneille kaivostoiminta, oli tietenkin Eta-aikakausi vuonna 94, ja tämä on se historia. Ja tietenkin CETA-sopimus vaatii yhdenvertaisuutta. Aivan samalla täytyy toimia perustuslain mukaan yhdenvertaisesti kaikkia toimijoita kohtaan, eikä pystytä kansallisuuden kautta niitä mitenkään rajoittamaan, ja meidän lainsäädäntömme on perustuslailtaan sen hengen mukaista.

Mitä tulee vielä tähän kuntien oikeuteen kaivoslain kautta, kuten täällä on esille tullutkin, niin tämän liittyä paitsi maankäyttölainsäädäntöön, ympäristölainsäädäntöön, myös kaivoslainsäädäntöön omalta osaltani, ja tarkoitus on, että kaivoslain muutoksen yhteydessä juurikin kaivosluvan edellytykseksi tulisi sen mahdollistava kunnassa oleva kaava. Elikkä kaava tulee sinne kaivoslainsäädäntöön pohjalle myös.

Vakuuksista kaivoslainsäädännön osalta mainitsin tuossa äsken, ja ehkä myös varauksista voi sanoa sen verran, että tietenkään lain hengen mukaista ei ole ollut se, että tehdään valtavan isoja varausalueita, ja sillä, minkälaisia alueita on varattu, ehkä enemmänkin aiheutetaan sitten kilpailua. Sitten kun mennään eteenpäin, niin huomataan, että malminetsintätoimintaa on noin viidellätuhannella neliökilometrillä elikkä huomattavasti pienemmällä alueella, ja siitä sitten taas huomattavasti pienemmälle alueelle saattaakin syntyä kaivos, joten on tärkeää myös muistaa ja erottaa geologiseen tutkimustoimintaan liittyvä etsintä ja sitten itse se kaivostoiminta loppuviimein.

Ehkä hyvänä huomiona vielä se, että näistä reilusta 40 kaivoksesta tässä maassa 20 on suomalaisessa, kotimaisessa omistuksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.16.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Keskustelua jatkettiin kello 18.41.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan kesken jääneen asiakohdan 4 käsittelyä. Keskustelu jatkuu.

18.41 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Kiitos kaikille allekirjoittaneille tärkeästä aloitteesta! Huoli Suomen heikosta kaivostoimintaa koskevasta lainsäädännöstä on perusteltua.

Kuten aikaisemmin istunnossa toin esiin, meillä on ratkaisematon ongelma: luonnonvarojen kulutus kasvaa ja samalla sen myötä biodiversiteetti heikkenee. Markkinamekanismi ei ole tuonut tähän ratkaisua ympäristön kannalta. Kaivannaisten osalta vaikutukset biodiversiteetille globaalisti ja meillä ovat merkittäviä. Kaivannaisteollisuus ja louhinta kuuluvat viiden merkittävimmän syyn joukkoon lajien uhanalaisuuden osalta. Suomessa kaivannaisteollisuus todellakin tuottaa noin 75 prosenttia koko Suomen jätemäärästä, ja kysehän on siis ylijäämästä, sivukivikasoista, jotka aiheuttavat happamoitumista, etenkin jos niitä ei oikein käsitellä. Täydellistä ratkaisua tähän ongelmaan ei ole vielä ollut. Siksi vesistöjen suojelun on oltava yksi valvonnan prioriteeteista. Olemme sitoutuneet siihen, että vesistöjen tilan ei tule heikentyä. Hyviä puheenvuoroja on kuultu sen osalta, että ihan valtavaa kiirettä ei ole. Siksi täytyy olla lainsäädännön puitteiden ja reunaehtojen kunnossa ja myöskin vesistönsuojelun osalta pitää olla korkeampi tavoitetaso.

Tukesin tietojen mukaan Suomen pinta-alasta on todellakin varattu peräti kuudesosa pääasiassa kansainvälisten kaivosyhtiöiden käyttöön. Tämä on valtava alue ja ulottuu myös luontomatkailun kannalta arvokkaisiin kohteisiin niin Lapissa kuin Saimaallakin ja eri puolilla Suomea. Kuten täällä edustajat toivat esiin, on uskomatonta, että myös ihan taajaman reunoille, ihan asutuksen viereen voi meillä tehdä hyvin helposti kaivosvarauksen. Tämä aiheuttaa tietysti valtavaa epävarmuutta ja myöskin vaikuttaa investointeihin. Voidaan kuvitella, että jos nyt kuudesosa — voi olla jo enemmänkin mahdollisesti, koska näitä varauksia tulee lähes joka päivä Tukesille ja Tukes niitä hyväksyykin sitten johdonmukaisesti — on meiltä jo varattu, niin mikäli näistä yhä useampi osa toteutuu, niin vaikutukset ovat ihan merkittäviä Suomelle. Etenkin Keski-Lapista on varattu erittäin iso osa.

Suomen tulee hoitaa lainsäädäntö kuntoon. Jos tosiaan emme voi ennakoida ja hoitaa näitä reunaehtoja ja ympäristövastuuta, niin voimme vain arvailla seurauksia, joita osittain on jo näkyvissä erilaisissa kaivostamppailuissa esimerkiksi Kitkajoen alueella. Suomessa on arvokasta luonnonvaraa myös puhtaan veden osalta. Euroopan ja Kanadan yhteisen vapaakauppasopimuksen CETAn voimaantulo luo kiirettä kaivoslain uudistukselle, mitä eduskunta on jo edellisellä kaudella edellyttänyt.

Pidän aloitteessa esitettyä ajatusta ylisukupolvisuudesta mainiona. Kaivannaisten arvosta kuuluu valtiolle merkittävä osa: kaivannaiset voi vain kerran käyttää ja hyödyntää. On turha puhua suurista kaivosteollisuuden vaikutuksista, jos me emme voi myös siitä arvosta jotakin tänne saada. Silloin meillä on hieman liian pienet luulot meidän elinkeinotoiminnastamme. Myöskään ihan kaikkia köyhiä esiintymiä ei välttämättä kannata avata, jos se uhkaa luontoarvoiltaan arvokkaita kohteita tai esimerkiksi Lapin matkailua, kuten meillä on tilanne tällä hetkellä monin paikoin. Me tarvitsemme rahaston, joka tuottaa kaivostoiminnan arvosta jotakin myös tuleville sukupolville. Ei ole kyse yhden valtuustokauden kuntataloudesta, on kyse siitä, että vain kerran tilan voi käyttää ja siitä arvosta täytyy jäädä

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

jotakin jatkossakin käteen, tulevillekin suomalaisille. Siksi tarvitaan kansallista kokonaisvastuuta.

Me tarvitsemme ympäristönsuojelun teknologiaharppauksen lisäksi vaihtoehtoisia materiaaleja, ja toivottavasti saamme niitä nopeasti. Onneksi uutta innovaatiotoimintaa on meneillään, esimerkkinä suola-akut, ja tutkimukselle on erittäin paljon sijaa. Tarvitaan uusia materiaali-innovaatioita, jotka eivät kuluta luonnonvaroja ja eivät kohdistu ainoastaan harvinaisiin mineraaleihin, jotka saattavat sijaita hyvinkin hankalissa paikoissa.

Lopuksi työllisyysvaikutuksista: Täällä todettiin muutamaan kertaan, että työllisyysvaikutukset ovat merkittäviä. Itse asiassa työllisyysvaikutukset eivät ole merkittäviä. Noin 4 500 ihmistä työllistyy kaivannaisteollisuuteen, mutta jos me otamme vertailukohdaksi vaikka sen matkailualan, joka on usein ristiriidassa kaivannaisteollisuuden kanssa, niin puhutaan 140 000 ihmisestä, ja nyt puhutaan tässä TEMin luvussa suorista työpaikoista. Millään mittarilla 4 500 työpaikkaa — tai sanotaan vaikka muutama tuhat siihen päälle, jos käytämme jotain muuta arviota, jota esimerkiksi kaivosteollisuus itse on tuottanut — ei ole merkittävä määrä työpaikkoja. Sen haluaisin tässä tuoda esiin. Voimme ottaa esiin tilastot, joista huomaamme, että meillä on noin 2,5 miljoonaa työllistä Suomessa, joten 4 500 työpaikkaa ei ole sellainen määrä, että ihan mitä tahansa kannattaa sen edestä uhrata etenkin nykytilanteessa, kun ympäristölainsäädäntö ei ole riittävällä tasolla eikä myöskään tuleville sukupolville ja yhteiskunnalle jää kaivannaisten arvosta juuri mitään käteen. Ala on nopeasti robotisoitunut ja työllistää käytettyyn pinta-alaan nähden erittäin vähän ihmisiä. —

Nyt olen käyttänyt aikani. Kiitos, puhemies, ja kiitos, arvoiset edustajat. Jatketaan keskustelua.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään puhujalistaa läpi. Meillä on täällä iso määrä etukäteen varattuja puheenvuoroja.

18.49 Lulu Ranne ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite kaivoslain muuttamisesta on massiivinen työnäyte asiaansa uskovien kansalaisten aktiivisuudesta, ja sellaista me perussuomalaiset lähtökohtaisesti kannustamme ja kannatamme. Aloite sisältää monia myönteisiä elementtejä kaivostoimijoiden ympäristö- ja yhteiskuntavastuun lisäämiseksi. Näitäkin perussuomalaisten mukaan tulee edistää.

Aika malmipotentialin tunnistamisesta toimivan kaivoksen avaamiseen voi kuitenkin olla kymmeniä vuosia. Lakimuutosten todelliset vaikutukset selviävät vastaavasti vasta suhteellisen pitkien aikojen kuluessa. Tämän vuoksi onkin keskeistä, että vaikutukset punnitaan ja arvioidaan etukäteen erityisen suurella huolellisuudella. Lisäksi tällainen uudistus on toteutettava maltilla ja siinä on huomioitava kokemukset edellisistä lakimuutoksista.

Ilmeisen osaavat henkilöt ovat valmistelleet tämän käsillä olevan kansalaisaloitteen, se on selvää. Sitä lukiessa ei kuitenkaan voi välttyä siltä vaikutelmalta, että siinä hoidetaan joidenkin kammottavalla tavalla pieleen menneiden hankkeiden, kuten Talvivaaran, aiheuttamaa kollektiivista traumaa. Tuloksena on massiivinen ja monisyinen aloite, ja pelkäättään sen vaikutustenarvioinnissa on valtava työ. Se täytyy tietenkin tehdä kunnolla. Työmäärä sinänsä ei tietenkään ole este sille, että aloite etenisi, ja niin sen täytyykin tehdä. Ennen työhön ryhtymistä pitää kuitenkin huolellisesti analysoida, miten lakimuutos poistaisi koettujen ongelmien todelliset juurisyyt siten positiivisella tavalla, että kaivostoiminta voi-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

si jatkua Suomessa. Meillä ei ole moraalista oikeutta kaivattaa sähköautojemme akkuja ja muiden tarvitsemiemme tuotteiden raaka-aineita kehitysmaissa pilaten niiden luonnon, jos voimme tuottaa ne vastuullisesti täällä Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Lupia näille jättämäisille hankkeille haetaan yleistasoisten suunnitelmien ja tietojen perusteella. Ne eivät ole riittävän yksityiskohtaisia, jotta toiminnan luvankuukaisuutta voisi valvoa parhaalla mahdollisella tavalla. Kaivostoiminnassa toteutuneiden ongelmien juurisyyt liittyvätkin hyvin vahvasti toimijoilta lupakäsittelyä varten saatujen selvitysten todenmukaisuuteen, tarkkuuksiin ja realistisuuteen, lupaehtojen noudattamisen valvontaan sekä valvontaviranomaisen kykyyn puuttua lupaehtojen vastaiseen toimintaan nopeasti ja tehokkaasti. Epäkohdat täytyy tietenkin korjata, ja tämä lakimuutos on siihen ratkaisu. Sillä tulee sujuvoittaa ja selkeyttää luvitusta ja valvontaa ja parantaa niiden vaikuttavuutta. Lisäksi tässä lakimuutosprosessissa tulee arvioida tarkkaan, minkälaisia jälkihuoltovelvoitteita ja vakuuksia kaivosyhtiöille olisi syytä asettaa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomeen ei perusteta yhtään kaivosta ilman jatkuvaa ja laajaa malminetsintätyötä. Malminetsintä vaatii paljon osaamista ja pääomia. Etsintää kannattaa siten tehdä vain, jos sen tuloksilla on järkevät ja kaikkien intressit huomioivat hyödyntämismahdollisuudet. Malminetsinnän tarpeeton vaikeuttaminen ei ratkaise niitä ongelmia, jotka kaivoksiin liittyvät. Tämäkin tulee huomioida, kun prosessi jatkuu.

Suomen nykyisen kaivoslain tarkoituksena on edistää kaivostoimintaa ja järjestää sen edellyttämä alueiden käyttö ja malminetsintä siten, että ne ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä. Tarkoitus on edelleen pätevä ja ajankohtainen. Aloitteen jatkokäsittelyssä tuleekin keskittyä esiin tulleiden ongelmien juurisyihin koko kaivosalan toimintaedellytykset silti säilyttäen.

18.53 Kaisa Juuso ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän näin aluksi kansalaisaloitteen tekijöitä aloitteen perusteellisesta valmistelusta.

Kaivosala on merkittävä elinkeino ja työllistäjä Suomen kansantaloudessa. Kaivosteollisuus ry:n mukaan ala työllistää Suomessa suoraan ja välillisesti 13 000 henkilöä. Kaivosteollisuuden arvonlisän vaikutus kansantalouteen on noin 1,2 miljardia euroa vuodessa, ja koko kaivosteollisuuden liikevaihto on yli 2 miljardia euroa. Metallirikasteiden viennin arvo vuonna 2018 oli 484 miljoonaa.

Suomeen on syntynyt merkittävä mineraalikeskittymä, jolla on korkea rikastus- ja jatkojalostuskapasiteetti. Lisääntyvä kotimainen kaivostuotanto auttaa pitämään yllä Suomen oman metalliteollisuuden toimitusvarmuutta ja kilpailukykyä pienentämällä metallijalostuksen raaka-ainekustannuksia. Kaivannaisteollisuudella on lupaavat näkymät Suomessa, ja maaperästämme on löydetty miljardien arvosta uusia malmeja.

Perussuomalaiset suhtautuvat kaivostoimintaan myönteisesti, mutta kaivosyhtiöt tulee saattaa selvemmin vastuuseen luontoon ja varsinkin vesistöihin kohdistuvasta haitasta.

Arvoisa puhemies! Tällä kansalaisaloitteella tavoitellaan monia uudistuksia vuonna 2011 hyväksyttyyn kaivoslakiin. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi kesäkuussa 2019 arvioinnin kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuudesta. Raportin selvityshenkilö ja kirjoittaja on oikeustieteen tohtori Pekka Vihervuori. Selvityksen tuloksena on monelta osin yhteneviä toimenpidesuosituksia tämän käsillä olevan Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloitteen kanssa. Vihervuori ehdottaa muun muassa, että ympäristölupa ja kaivoslupa haettaisiin jatkossa ensisijaisesti yhdestä paikasta ja käsiteltäisiin yhdessä tai että luvat jopa yh-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

distettäisiin. Maaliskuusta 2019 alkaen luvat onkin voinut hakea yhdestä paikasta eli aluehallintovirastosta. Kaivosluvan haltijan on nykyisin asetettava kaksi rahallista vakuutta, toinen kaivoslain ja toinen ympäristönsuojelulain perusteella. Vihervuoren selvityksessä todetaan, että nykyinen vakuusjärjestelmä on riittämätön ja epätarkoituksenmukainen.

Arvoisa puhemies! Selvityshenkilön saamien selvitysten mukaan ympäristövalvonnan resurssit ely-keskuksissa ovat usean vuoden ajan jatkuvasti vähentyneet jopa hallitsemattomalla tavalla. Valvonta on käytännössä paljolti toiminnanharjoittajien omavalvontaa, eikä satunnaisia tarkastuskäyntejä tämän täydennyksenä enää suoriteta, vaikka yksittäisiä merkittäviäkin laiminlyöntejä on ilmennyt. Valvonnan parantamiseen ja sen voimavaroihin olisi heti kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Maailmassa on kasvava pula puhtaasta vedestä. Meillä Suomessa on suuret pohjavesivarannot. Maassamme on noin 6 000 pohjavesialuetta, joista Lapin ely-keskuksen alueella on noin kolmannes. Pohjavesi on ehdottoman tärkeää säilyttää vesilain säädöksillä suomalaisten omaisuutena ja kansallisvarallisuutena.

Valtiolta on aloittanut kaivoslain uudistamisen jo viime vaalikaudella, joten tietyiltä osin kaivoslakia on joka tapauksessa muutettava ihan lähiaikoina, ja siinä mielessä tämä kansalaisaloite tulee juuri oikeaan aikaan. Asia ei kuitenkaan ole niin yksioikoinen kuin ensi ajattelulla voi ajatella. Verorasituksen lisääminen missä tahansa on aina harkinnan paikka. Mahdollista uutta veroa pitää aina muutenkin tarkastella kokonaisvaltaisesti. Kaivostoiminta on väistämättä kallista, joten olisi hyvä, että kaivosveron tuottoa pystyttäisiin ohjaamaan myös kaivospaikkakunnille, mikäli sellainen vero säädetään.

Perussuomalaisten ympäristö- ja energiapolitiittisen ohjelman mukaan kaivoslakia on muutettava siihen suuntaan, että yhteisö, yhteiskunta ja maanomistaja hyötyvät enemmän kansainvälisten yhtiöiden louhimista mineraaleista. Myös kaivossyhtiöiden kotimaista omistuspohjaa tulee vahvistaa. Monimetalliesiintymistä on pyrittävä ottamaan talteen kaikki komponentit, jotka ovat arvokkaita tai toisaalta ympäristössä saastetta. Yksin Talvivaarassa uraania menee kunakin vuonna jätäkasaan määrä, joka riittäisi pitkälti Suomen ydinvoimalaitosten tarpeisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Oman vaalipiirini Lapin puhdas luonto on herkkä ja ainutlaatuisen kaunis. Matkailu on erittäin merkittävä ja koko ajan kasvava elinkeino Lapissa. Alueella toimivien kaivosten ympäristövelvoitteet on varmistettava kaivoslakia uudistamalla ja toiminnan tiukalla valvonnalla. Näin Lapin ainutlaatuinen luonto ei vahingoitu ja matkailuelinkeino ja kaivostoiminta voivat elää sovussa. — Kiitos.

18.59 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös kiittää kansalaisaloitteen liikkeellepanijoita ja allekirjoittaneita tämän tärkeän asian tuomisesta eduskuntaan. Tämä kansalaisaloite nostaa hyvin esiin nykyisen kaivoslain aitoja ongelmia. Kaivoslaki todellakin kaipaa uudistamista, sillä nykyinen laki ei suojele paikallisia asukkaita eikä luontoa tarpeeksi.

Meillä pohjoisessa kaivosten uhka on arkipäivää. Kaivosvarauksilta eivät nykyainsäädännön puitteissa ole suojassa luonnonsuojelualueet, herkät luontokohteet, matkailu eikä virkistystoiminta. Monilla ihmisillä on jatkuva pelko ja voimattomuus suurten yhtiöiden edessä. Lainsäädäntö ei suojaa ihmisiä eikä luontoa, ja vaikuttamiskeinoja tähän on vähän niin paikallisilla ihmisillä kuin kunnillakin.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Kerron kolme esimerkkiä, millaisiin kohteisiin kaivoksia paraikaa Pohjois-Suomessa suunnitellaan.

Syötteen kansallispuisto on Pudasjärven ja Taivalkosken alueelle vuonna 2000 perustettu kaunis kokonaisuus. Syötteen ainutlaatuisen talvimaiseman muodostavat tykkylumisten puiden peittämät vaaran rinteet, joita voi ihailla tunturien ja vaarojen päältä, sekä ojittamattomina säilyneet suot. Kaivosyhtiö on tehnyt kaivosvarauksen Syötteen kansallispuiston viereen. Kaivosvaraus sijaitsee kansallispuiston osien ja luonnonsuojelualueiden välissä alueella, jossa on merkittäviä luontoarvoja ja joka on osa luontomatkailun ja virkistyskäytön kokonaisuutta. Syöte on suosittu retkeily- ja virkistysalue, ja alueella on myös runsaasti vapaa-ajan asuntoja. Kaivosyhtiön varaus sijaitsee puolentoista kilometrin päässä Syöte- kylältä.

Syötteen läheinen kansallispuistojen alue viereisessä kunnassakaan, Kuusamossa, ei ole turvassa. Kuusamo on monille tuttu sykähdyttävän kauniista maisemistaan. Siellä asuu luontoa rakastavia ihmisiä, ja tänä kesänä siellä kävi ennätysmäärä kesämatkailijoita. Ruka-Kuusamon alueen yöpymisten määrä kasvoi 15 prosenttia verrattuna viime kesään. Matkailun kasvua kuitenkin varjostaa taistelu kaivosyhtiön kanssa. Kaivosyhtiö on hakenut Oulangan ja Riisitunturin kansallispuiston läheisyydestä malminetsinnän lupaa 1 300 hehtaarin alueelle. Merkittävät vesistöalueet Kitkajoki ja Kitkajärvi sijaitsevat malminetsintäalueella. Kuusamossa pelkästään luontomatkailu on ala, jolla on satoja työpaikkoja. Kaivos taas olisi toteutuessaankin pieni ja sen tuottamat malmi- ja mineraalimäärät vähäisiä, mutta haitta alueelle suuri. Kuusamon kaupunki yrittikin estää kaivostoiminnan laajentamisen muuttamalla strategista yleiskaavaa. Kaavassa rajattiin kaivostoiminta pois alueen mahdollisista käyttötarkoituksista. Alueen kaivoskehityshankkeet aiemmin omistaneet tahot tekivät valituksen kaavamuutoksesta hallinto-oikeuteen, ja hallinto-oikeus ja myöhemmin korkein hallinto-oikeus totesivat kaavamuutoksen lainvastaiseksi tänä ja viime vuonna. Kaivosyhtiöllä on valta, jota kunta ei voi ohjata, vaikka se uhkasi työpaikkoja, elinkeinoja ja kunnan strategista kehittämistä.

Viimeisenä esimerkkinä nykyainsäädännön ongelmista haluan nostaa Lapissa sijaitsevan Viiankiaavan suon ja Sakatin esiintymän. Sakatin esiintymä sijaitsee Viiankiaavan suoalueella, joka on suojeltu sekä Natura 2000 -alueena että soidensuojelualueena. Viiankiaapa on Suomen merkittävimpiä ja suurimpia aapasointa. Alueella tavataan lukuisia uhanalaisia lintu- ja kasvilajeja. Nyt kuitenkin suunnitellaan kaivosta tämän harvinaisen ja luontoarvoiltaan merkittävän suon alle. Kaivostoiminnan aloittaminen vaatisi luonnonsuojelualueiden osittaista purkamista, eikä takuita siitä, ettei luonto näin uhkarohkeassa projektissa tuhoutuisi, voida ikinä saada. Menetettyä luontoa ei koskaan voida saada samanlaisena takaisin, jos se kerran tuhoetaan.

Näissä esimerkkihankkeissa, jotka eivät ole mitään erityistapauksia, on silminnähden ristiriidassa yleinen ja yksityinen etu. Matkailu-, virkistys- ja luontoarvot eivät näissä hankkeissa paina. Kansalaisaloite ehdottaakin, että kaivosmineraalien hyödyntämislupia tulee myöntää vain riittävään yhteiskunnalliseen kokonaisharkintaan perustuen. Lupa voitaisiin myöntää, ”jos haetusta toiminnasta osoitetaan olevan perustellusti enemmän hyötyä kuin haittaa huomioiden vaikutukset ympäristölle, ihmisille, elinkeinotoiminnalle ja yhteiskunnalle” ja ”luontoarvoiltaan korvaamattomat, arvokkaat alueet pidetään kaivostoiminnan ulkopuolella”. Juuri näin pitää uutta kaivoslainsäädäntöä kehittää. Kaivoslain muutos on äärimmäisen tärkeä hanke.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Menemme puhujalistaan. Täällä on paljon puheenvuoroja varattuna.

19.05 Tiina Elo vihr: Arvoisa rouva puhemies! Aivan alkuun kiitos edustaja Pitkolle todella silmiä avaavasta ja hienosta puheenvuorosta.

Kaivoslaki Nyt on erittäin tärkeä ja huolella valmisteltu kansalaisaloite, joka kirittää ja sparraa hallitusta nyt kaivoslain uudistamisessa. Kiitos kaikille aloitteen puolesta töitä tehneille ja sen allekirjoittaneille todella tärkeästä työstä suomalaisen luonnon ja kestävä kaivostoiminnan puolesta.

Täällä on jo todettu, että noin kuudesosa Suomen pinta-alasta on kaivosyhtiöiden varauksessa ja näistä varauksista noin 10 prosenttia sijaitsee Natura-alueilla. Suomen kaivosteollisuus louhii maaperää vuodessa 124 miljoonan tonnin verran. Tästä vain vajaa viidesosa päätty jatkojalostukseen. Puhumme siis teollisuudenalasta, jolla on todella mittavia ympäristövaikutuksia, alasta, joka väärässä paikassa ja vastuuttomasti toteutettuna tuhoaa luontoa ja haittaa merkittävästi ihmisten elämää ja elinkeinojen harjoittamista. Tällä hetkellä kaivosten ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten arviointi ei ole kattavaa eikä kaivostoiminnan valvonta riittävää. Siksi kaivoslaki on uudistettava viipymättä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa tarvitaan tulevaisuudessakin vastuullista kaivostoimintaa, jotta saamme kestävästi arvokkaita metalleja esimerkiksi akkuteollisuuden tarpeisiin. Kaivostoiminnan edellytyksenä tulee kuitenkin olla, että siitä on yhteiskunnalle, ympäristölle, ihmisille ja elinkeinotoiminnalle enemmän hyötyä kuin haittaa. Uusiin kaivos-hankkeisiin tulee ryhtyä tarkkaa harkintaa käyttäen ja niiden kokonaiskestävyys huomioiden.

Ensiarvoisen tärkeää on, että lisäämme kiertotaloutta kaivosteollisuudessa. On parannettava määrätietoisesti metallien ja muiden kaivannaisten kierrätystä ja panostettava uusiin teknologioihin, jotta neitseellisten raaka-aineiden tarve voidaan tulevaisuudessa minimoida tarpeen kasvaessa. Kaivosteollisuudelle on asetettava selkeät kiertotaloustavoitteet.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän kansalaisaloitteen tapaan kaivoslain uudistuksen tärkeänä lähtökohtana sitä, että Suomen maaperän kaivosmineraalit osoitetaan yhteiskunnan omaisuudeksi. Uusiutumattomien luonnonvarojen tulee kuulua yhteiskunnalle, ei sille yritykselle, joka ne ensimmäiseksi löytää. Kuntien, maanomistajien ja saamelaisten itsemääräämisoikeus omista alueistaan on turvattava lakiuudistuksessa.

Toinen tärkeä lähtökohta on malminetsinnän ja kaivostoiminnan lopettaminen luonnon-suojelualueilla, niiden välittömässä läheisyydessä sekä paikoissa, joiden luontoarvot ovat sellaiset, että edellytykset luonnonsuojelualueen perustamiselle ovat olemassa. Lainsäädännöllä on myös varmistettava, ettei ympäristövahinkojen korjaaminen jää yhteiskunnan vastuulle esimerkiksi kaivostoimijan joutuessa konkurssiin.

Arvoisa rouva puhemies! Kaivosten turvallisuus ja ympäristöllinen kestävyys tulee taata riittävän tiukoilla ympäristöluvilla ja valvonnalla. Kaivoslupia ei pidä myöntää ennen asianmukaista ympäristövaikutusten arviointia. Emme halua enää yhtään Talvivaaraa tai pienempääkään ympäristökatastrofia.

Nostan esiin vielä yhden näkökulman kaivosten ympäristövaikutuksiin ja niiden valvontaan ja arviointiin liittyen. On ongelmallista, että viranomaiset kieltäytyvät liikesalaisuuden suojaan vedoten julkistamasta kaivoshankkeisiin liittyvää, oleellisesti ympäristövaikutuksia koskevaa tietoa. Lain mukaan julkisuuslaissa määritellyn liikesalaisuuden suoja jou-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

tuu väistymään, jos liikesalaisuuden suoja vaarantaa tai heikentää yleistä etua, kuten ympäristönsuojelua. EU:n ympäristödirektiivi rajoittaa konkreettisesti ja yksiselitteisesti liikesalaisuuden soveltamisalaa suhteessa ympäristötietoon. Edelleen Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan ympäristötiedon pitää olla julkista, koska kansalaisilla pitää olla mahdollisuus valvoa ympäristönsuojelua koskevien toimien ja päätösten oikeellisuutta. Kansalaisten ja osallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta on kestävä tilanne, jos osa ympäristönsuojelua koskevista tiedoista on salaisia. Tämän asian selventämiseksi tarkoitukseni on jättää kirjallinen kysymys kaivoshankkeiden ympäristövaikutuksiin liittyvien tietojen julkisuudesta.

Arvoisa rouva puhemies! Kaivoslaki on uudistettava viipymättä. Ministeri Kulmuni totesi aiemmin puheenvuorossaan, että asia on tulossa eduskuntaan ensi vuoden aikana. Tärkeää on myös, että kaivoslainsäädäntöä tarkastellaan kokonaisuutena, kuten ministeri Mikkonen täällä totesi. Muun muassa luonnonsuojelulain uudistuksen yhtymäkohdat kaivoslainsäädäntöön on perattava huolella.

19.10 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että me puhumme kaivoslain muuttamisesta ja uudistamisesta tämän kansalaisaloitteen myötä. Monet julkisuudessa esillä olleet ongelmat liittyvät ympäristönsuojeluun, ja on totta, että ympäristönsuojelun kattavuutta on parannettava, mutta osa niistä ongelmista liittyy nimenomaan myöskin sinne muihin asioihin kuin varsinaiseen kaivoslakiin, mutta on tärkeää myöskin katsoa kaivoslain uudistustarpeita.

Yksi esimerkki siitä, mistä kaivoksien yhteydessä on julkisuudessaakin puhuttu, on se, miten kaivosala kantaa vastuunsa näistä ongelmista, kun kaivostoiminta loppuu. Siinä on ihan selvästi parantamisen varaa. Olin viime kaudella lakivaliokunnassa, ja meillä oli konkurssilain muutos. Nimenomaan olisi tullut muutos siihen, että kaivoksien on parannettava vakuuksia siinä vaiheessa, kun toiminta alkaa ja toiminta on meneillään eli yhtiö on ihan maksukykyinen ja kykenevä maksamaan vakuuksia. Meillä on siis Suomessa edelleen kaivoksia, jotka eivät maksa vakuuksia ollenkaan, koska ne ovat sen vanhan lainsäädännön mukaisia. Tämä konkurssilain muutos valitettavasti viime keväänä pysähtyi sitten lakivaliokunnassa siihen, että osa professoreista halusi sen perustuslakivaliokuntaan ja me jouduimme sen alkuvuonna lähettämään sinne perustuslakivaliokuntaan, ja koska siellä oli niin kova ruuhka, niin se ei tullut enää lakivaliokuntaan sitten maaliskuuhun mennessä. Toivonkin nyt, että nykyinen hallitus kaivaa tämän konkurssilain muutosesityksen, viime hallituksen esityksen, ja tuo sen eduskuntaan, koska on tärkeää, että kaivokset kantavat sitä vastuuta silloin, kun ne ovat toimintakykyisiä, eikä niin, että yhteiskunnalle jää sitten jäljet siivottavaksi sen jälkeen, kun on konkurssiin menty.

No, sitten toinen tärkeä asia on, että pystyisimme parantamaan, arvoisa puhemies, näitä kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa kaivostoimintaan. Kunnillahan on yleensä mahdollisuus vaikuttaa erilaiseen teollisuustoimintaan kaavoituksen kautta, mutta koska kaivoksessa tehdään erilainen prosessi, lähdetään mineraaleja tutkimaan ja niin edelleen, niin siinä ei tule sitä, että kaavoituksella ohjattaisiin samalla tavalla kuin muissa teollisuushankkeissa. Sen takia näenkin, että on tärkeää, että pystyttäisiin tuomaan jonkinlainen uudenlainen kaavoitukseen tuleva prosessi, jossa käytäisiin tavallaan kunnan asukkaiden ja kunnan kanssa keskustelua siitä, onko joku kunnan alue soveltuvainen siihen kaivostoimintaan. Siinä myöskin sitten tietynlaiset elinkeinoelämän tarpeet, kuten esimerkiksi Lapissa mat-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

kailun ja kaivostoiminnan legitimitettiin ja rinnakkaiselo, [Puhemies koputtaa] tulisi arvioida.

19.13 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy tosiaan kiittää aktiivisia kansalaisia tässäkin asiassa, että näin tärkeästä teemasta päästään keskustelemaan eduskunnan suuressa salissa.

Kaivostoiminnalla ja kaivostoimintaan perustuvalla metalliteollisuudella on Suomen taloudelle valtavan suuri merkitys. Sillä on ollut sitä historiallisesti, ja näyttää, että tulevaisuudessa tämä merkitys tulee entisestään vain kasvamaan, kun eri metallivalmisteiden ja mineraalien kysyntä maailmassa kasvaa suorastaan eksponentiaalisesti.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on hyvä kuitenkin erottaa malminetsintä ja kaivostoiminta selkeästi toisistaan. Malminetsintä todella harvoin johtaa kaivostoimintaan, mutta jos malminetsintää ei tehtäisi, silloin ei tietysti voisi olla minkäänlaista kaivostoimintaakaan lopulta. Toimialalla käytetään ymmärtääkseni tällaista suhdelukua, että yksi tuhannesta löydöstä johtaa lopulta jonkinlaiseen louhimiseen. Kun tiedetään, kuinka vähän näitä löytöjä tapahtuu, niin täytyy sanoa, että ne, jotka tuntuvat kategorisesti täällä salissa vastustavan vastuullista suomalaista kaivostoimintaa, voivat olla aika huolehti. Ei tänne näitä kaivoksia ole syntyneissä kuin sieninä sateella.

Mutta tosiaan tästä malminetsinnästä — haluaisin, arvoisa puhemies, sanoa sen, että varmasti kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että maalämpö on aivan erinomainen tapa säästää ympäristöä energiantuotannossa. Maalämpö asennetaan käytännössä jokaiseen pientaloon tämän päivän Suomessa. Kun menemme kunnan- tai kaupungintalolle rakennuslupaa hakemaan, sieltä yleensä tulee kaupan päälle lupa myös reilun parin sadan metrin syvyyteen menevän maalämpökaivon rakentamiseksi, ja olemme kaikki sitä mieltä, että se on hyvä asia. Näitä maalämpökaivoja tehdään siihen omalle pihalle, siihen, missä asumme, missä asuu satoja muitakin ihmisiä, ja se on hyvä asia. Ja sitten, jos joku menee metsään ja kairaa sinne paljon kapeamman, 200 metriä syvän kairareian, niin täällä salissa ihan valituneetkin ihmiset pelkäävät, että aivan kuin itse paholainen nousee sieltä maankuoresta ylös. Eihän se nyt näin ole. Kyllä se kairaaminen on kairaamista, tapahtui se siinä kotipihalla tai sitten siellä kuusikossa. Elikkä tämä, että pelkäämme tätä malminetsintää vastoin mitään tieteellisiä perusteita tai järkeviä syitä, on valitettavasti omiaan lietsomaan maanomistajissa ja yleensä suomalaisissa sellaista huolta, joka ei varmaankaan ole aiheellista, koska on hyödyllistä niin maanomistajan kuin yleensä yhteiskunnan kannalta, että tiedämme, mitä siellä maaperässämme on.

On aivan eri asia sitten luvittaa varsinaista kaivostoimintaa, mikäli sieltä maankuoresta löytyisi niin arvokas esiintymä, että todella tutkittaisiin, että se on malmia. Malmihan on siis taloustieteellinen termi ja tarkoittaa sellaista mineralisaatiota, jota on taloudellisesti kannattavaa louhia, ja siihen, miten sitä malmia muodostuu, vaikuttaa todella moni seikka, myös ne keskustelut ja päätökset, mitä täällä salissa tehdään.

Tästä oikeastaan voi saada, arvoisa puhemies, nopean aasinsillan vaikkapa tuohon aiempaan keskusteluun, jota tässä käytiin kaivosverosta. Olen sitä mieltä, että Suomeen pitää saada kaivosvero sellaisena, että se tuloutuu kaivoksen sijaintipaikkakunnalle. Mielestäni järkevintä on, että tämä vero perustuu louhitun malmin arvoon, jolloin siinä tapahtuu oikeudenmukainen korvaus paikalliselle yhteisölle siitä, että siellä tätä kaivostoimintaa harjoitetaan. Paikalliselle kunnalle tulee joka tapauksessa merkittäviä kustannuksia siitä, mi-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

käli kaivos alueelle syntyy, yleensä miljardiluokan investointi, joten on enemmän kuin paikallaan, että paikallinen yhteisö saa siitä myös kohtuullisen korvauksen.

Mutta tosiaan, arvoisa puhemies, tässä ei pidä siis sekoittaa vaikkapa oman puolueeni kannanotoissa mainittua louhintaveroa siihen, että tämä perustuisi vain näihin louhittuihin tonneihin, koska silloin tosiaan aiheutettaisiin kestävä kehityksen vastaista toimintaa sillä, että esimerkiksi tällaista vähemmän rikasta esiintymää, joka sijaitsee saman mineralisaation yhteydessä, ei todennäköisesti täysimääräisesti voitaisi hyödyntää taloudellisesti kannattavasti, mikä olisi tietysti kestävä kehityksen periaatteitten vastaista, jos alueelle joka tapauksessa on kuitenkin koko kaivos- ja rikastusinfraan investoitu.

Mutta vielä, arvoisa rouva puhemies, jos saan tähän loppuun sanoa siitä, että on todella tapauskohtaista, onko kaivos hyvä kaivos vai mahdollisesti ei-toivottu: On selvää, että meillä on upeita esimerkkejä siitä, miten kaivostoiminta on tuonut kestäväällä tavalla vaurautta alueelle, työtä ja toimeentuloa vuosikymmeniksi, jopa vuosisadoiksi. Ehkä kirkkain kruununjalokivi Suomessa on tuo Elijärven kaivos, joka mahdollistaa Tornion terästehaan. Ja kun täällä vihreä edustaja on peräänkuuluttanut sitä, että metallien kierrätystä tulisi lisätä, niin minun käsitykseni on se, että Tornion terästehdas on itse asiassa maailman suurin yksittäinen kierrätyslaitos. Sinne tuodaan romurautaa ympäri maailman, ja jotta sitä romurautaa voidaan sitten kierrättää maailman hienoimmaksi ruostumattomaksi jaloteräkseksi, vaaditaan, että tätä neitseellistä kromimalmia saadaan sieltä Elijärven kaivoksesta, keskeltä Kemin kaupunkia käytännössä, sieltä maan alta. Tätä ferrokromia pystytään sitten lisäämään sinne valmistettavan teräksen sekaan, [Puhemies koputtaa] niin että se saa nämä maailman hienoimman teräksen ominaisuudet.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä toinen esimerkki, vaikkapa Kittilän kultakaivos, jossa niin matkailu- kuin teollinen toiminta [Puhemies koputtaa] lyövät hienosti kättä toisilleen. Samalla haluan todeta sen, että ei tietenkään Rukatunturin rinteeseen pidä kaivosta avata, eli on selvää, että tässä pitää pystyä käyttämään päätöksenteossa [Puhemies: Aika!] harkintaa. — Kiitos, arvoisa puhemies!

19.21 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Eduskuntaan jätetty kansalaisaloite kaivoslain muuttamiseksi on hyvin mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Aloitteella pyritään vaikuttamaan maamme kaivoslainsäädännön epäkohtiin. Kaivoslainsäädäntö ei enää täysin vastaa ajan vaatimuksia eikä varsinkaan pysty kontrolloimaan eräitä kaivostoiminnan epäkohtia.

Yksi tällainen parannusta vaativa asiakokonaisuus on vakuudet. Alimitoitettut vakuudet eivät kata yhteiskunnan kustannuksia tilanteissa, joissa sattuu ympäristövahinko eikä kaivosyhtiö halua kantaa vastuutaan tai menee konkurssiin ja lopettaa toimintansa. Kaivostojen vastuuta täytyy tältä osin kasvattaa, sillä jälkien siivoaminen ei saa päätyä veronmaksajien maksettavaksi. Maassamme on tällä hetkellä kaivoksia, joilla ei ole näitä vakuuksia lainkaan. Todettakoon, että valtaosa kaivoksista ja kaivostoimintaa harjoittavista yhtiöistä toimii asiallisesti ja vastuunsa kantaen. Pahimmillaan ja epäonnistuessaan kaivostoiminta voi kuitenkin pilata alueen luontoa merkittävästi ja aiheuttaa ympäristölle, elinkeinoille ja ihmisille monenlaista haittaa. Siksi kaivosten maksamien vakuuksien tulee olla oikealla tasolla ja niiden tulee kattaa sulkemisen ja siivoamisen kustannukset, joita ympäristönsuojelulain mukaiset vakuudet eivät välttämättä kata.

Toinen epäkohta kaivoslainsäädännössämme on se, että Suomen maaperässä olevat rikaudet ovat ikään kuin jokamiehen oikeudella kenen tahansa rahastettavissa. Yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

nan on saatava riittävä korvaus uusiutumattomien mineraaliemme hyödyntämisestä esimerkiksi louhintaveron muodossa.

Edelleen ympäristönsuojelulakia on laajennettava kattavammaksi tulevan kaivoslain uudistamisen myötä. Kaivostoiminnan investoinnit ovat erittäin pitkäjänteisiä, kuten myös mahdolliset syntyvät ongelmat ja vahingot, joiden vaikutukset voivat tuntua alueella hyvinkin pitkään, jopa sukupolvien ajan. Hallituksen on oltava määrätietoinen ja johdonmukainen, kun kaivostoiminnan säätelyä koskevia lakiesityksiä laaditaan siten, että nämä epäkohdat tulevat huomioiduiksi. Niin ikään tämä kansalaisaloite on arvioitava huolella, ja on varmistettava, että siinä esitetyt epäkohdat tulevat ratkaistuiksi.

19.24 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Moni meistä tuntee amerikkalaissenaattorin sanonnan, että jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiinsä mutta ei omiin faktoihin. Miksi otan tässä yhteydessä esille tämän sanonnan? Kun ajattelemme kaivostoimialaa ja tätä kansalaisaloitetta, sitä keskustelua, mitä täällä on käyty, ja erityisesti sitä kansalaiskeskustelua, mitä käydään, niin valitettavasti keskustelua käydään paljon myös väärillä tiedoilla ja mielikuvilla, ja ne luovat myös uhkakuvia kansalaisille. Ihmiset aivan aiheestakin pelkäävät, että lähiseudulle tulee kaivos, mutta monesti myös ihan aiheetta pelkäävät, että alueelle tulee kaivos. Miksi aiheetta? Sen takia, että viestintä on ehkä ymmärretty väärin.

Nyt kun esimerkiksi käytetään termiä ”kaivosvaraus”, esimerkiksi että on tehty Syöteen kansallispuiston lähelle kaivosvaraus, niin siitä saattaa tulla kuva, että sinne on tulossa kaivos tai että se alue on varattu jollekin kaivostoiminnalle. Tämä varaushan tarkoittaa kaivoslaissa sitä, että sellainen toimija, joka haluaa etsiä jollakin alueella malmia, voi tehdä varauksen, mikä tarkoittaa sitä, että hänellä on etuoikeus sitten siihen malminetsintäluvaan. Hän tekee varausilmoituksen Tukesille, joka sen jälkeen valmistelee sen malminetsintäluvan. Sillähän ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että alueelle tulisi kaivos. Yksi tuhannesta malminetsintähankkeesta johtaa kaivokseen. Jos ajatellaan malminetsintää ja kaivostoimintaa, niin niillähän ei sinänsä ole kovinkaan paljon tekemistä toistensa kanssa sen takia, että malminetsintä on luonnontieteellistä tutkimustoimintaa ja hyvin harvoin se johtaa kaivokseen. Siellä taustallahan on tietenkin se, että löydettäisiin mineraaleja — ei maaperästä, niin kuin täällä joku sanoi, että meidän maaperässä on niitä, vaan ne ovat kalliope-
rässä — ja niitä sitten voitaisiin hyödyntää. Mutta kun puhutaan valtausoikeuksista, niin meillähän ei valtausjärjestelmää siinä mielessä ole, että joka löytää niitä, saisi perustaa kaivoksen. Hänellä on vain toimijoitten keskuudessa etusija, jos semmoinen lupa joskus myönnetään, ei muuta, ja aivan erikseen sitten mietitään se, onko kaivokselle edellytyksiä, ja siinä pitää olla kaivosluvan lisäksi tietenkin ympäristöluvut ja vesiluvat ja niin edelleen.

Sen takia itse näen tärkeänä, että päättäjät puhuisivat aina sillä tiedolla, joka ainakin olisi totuudenmukaista ja antaisi siis oikean kuvan, ettemme lietsoisi turhia pelkoja ihmisille, kun niitä pelkoja tänä päivänä — ja lietsomistakin — on ihan riittävästi ja ristiriitoja maankäytön suhteen. Se on selvää, että monesti hämmentää, jos me näemme, että on satoja neliökilometrejä tai tuhansia neliökilometrejä alueita varattu malminetsintään yhdeltä yhtiöltä, että miksi näin laaja alue heti, että eikö kannattaisi lähteä suppeammalta alueelta. Mutta silloinkin on hyvä muistaa todella, mistä on kysymys: todella siitä, että tämä malminetsintä on todella luonnontieteellistä tutkimustoimintaa, jolla ei ole pysyviä vaikutuksia luontoon. [Mari Holopainen: Ja taloudellista tutkimustoimintaa!]

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Meillä Suomessa kaivosyhtiöt, jotka harjoittavat nekin osittain malminetsintää, käyttävät vaihtelevasti 35—85 miljoonaa euroa malminetsintään ja ottavat siis riskin, löytyykö jotain vai ei, ja jos löytyykin, voidaanko hyödyntää vai ei. Jos me lähtisimme siitä, että meillä olisi luonnonsuojelualueilla totaalinen kieltö malminetsinnälle, niin se kyllä tarkoittaisi, että se loppuisi käytännössä kokonaan Lapista, koska kolmasosa Lapin pinta-alasta on suojeltu jollakin tavalla ja ne suojelualueet ovat aika pirstaleisia. Kun puhutaan malminetsinnästä, niin se on toimintaa, jossa löydetään jotakin malmia ja lähdetään seuraamaan jälkiä, ja jos meille tulisi sitten alueita, joille ei voi mennä ollenkaan, niin siihenhän se toiminta loppuisi. On tärkeää, että niillä yhtiöillä, jotka ottavat riskiä, on sitten myös etuoikeus hyödyntää sitä, jos yleensä edellytyksiä kaivokselle tulee.

Haluan vielä palata noihin luonnonsuojelualueisiin. Miksi ei ole järkevää tehdä niin sanottuja no-go-alueita? Sen takia, että luonnonsuojelualueitahan on yleensä perustettu suojelemaan jotakin luontotyyppiä tai kasvilajeja tai niin edelleen. Tärkeämpää onkin se, että jos me panemme totaalisen kiellon, niin tulee kysymys, onko sen tehtävänä estää kaivostoiminta ja malminetsintä Suomessa vai suojella niitä luontotyyppijä. Jos tehtävänä on estää kaivostoiminta, niin silloin ymmärrän sen vaatimuksen. Mutta jos oikeasti halutaan suojella niitä luontotyyppijä ja niitä eliölajeja, mitä on esimerkiksi Natura-päätöksellä päätetty suojella, niin silloinhan riittää, että rajataan se etsintätoiminta sillä tavalla, että se ei vaaranna niitä. Ja näinhän tänä päivänä on tehty. Esimerkin otan vaikkapa tuolta Ylitorniolta, jossa on huikeita esiintymiä löytynyt: siellä Natura-alueella on pystytty niitä etsimään mutta vain kahdeksan viikon aikana vuodessa, jolloin siellä on lunta ja pystytään menemään sellaisilla ajoneuvoilla, etteivät luontoarvot vaarannu. Näinhän meidän pitäisi lähteä tätä ajattelemaan, että emme vaaranna niitä luontoarvoja mutta emme toisaalta pane ehdottomia esteitä.

Se on vähän niin kuin pään pensaaseen laittamista, että me täällä kuitenkin käytämme ja haemme tuolta atk-tuesta kännyköitä, joissa on kobolttia, mutta sitten sanomme, että kaikki ongelmat pitää panna Afrikkaan, niihin kaivoksiin. Kyllä meidän pitää kantaa se globaalivastuu Suomessa. Jos me olemme valmiita ilmastomuutostalkoissa oikeasti tekemään vaikuttavia tekoja, niin me olemme valmiita myös kestävästä kaivostoimintaa edistämään Suomessa — mutta vain kestävästä kaivostoimintaa, sellaista, joka on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä. Kukaan esimerkiksi Lapissa, johon täällä viitattiin, Viiankiaapaan, ei halua sinne yhtään kaivosta, joka sotkee meidän vesiä tai pilaa luontoa. Se on täysin selvää. Mutta jos ne pystytään toteuttamaan niin, että niitä ei pilata, niin kuin meillä on hyviä esimerkkejä, vaikka tuo Eljäjärvi, Suurikuusikko ja niin edelleen, niin minusta silloin pitää lähteä siitä, että me luomme semmoiset puitteet, että täällä voi myös kaivostoimintaa harjoittaa ja työllistää.

Otan esimerkin tuosta, minkä myös edustaja Autto erinomaisessa puheenvuorossaan täällä toi esille, kaivostoimialan työllistämisestä. Jos ei olisi Eljäjärven kaivosta, josta tuodaan ferrokromia Tornion terästehtaalle, ei olisi koko Tornion terästehdasta. Mitkä tällä ovat alueen suorat ja välilliset työllisyysvaikutukset? 7 500—8 000 henkilötyövuotta [Puhemies koputtaa] alueelle, pelkästään tällä yhdellä — aivan valtavat merkitykset, [Puhemies koputtaa] niitä ei voi vähätellä.

19.32 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Puhdas, monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö ovat rikkauksiamme, joista meidän tulee kantaa vastuu myös kaivosalalla. Paikallisten ihmisten tulee saada osallistua ja vaikuttaa omaa elinympäris-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

töensä koskeviin asioihin. Asianosaisia tulee kuulla riittävästi. Kuntien tulee saada kaavoituksen keinoin päättää, millainen kaivostoiminta on mahdollista kunnan alueella, kuten hallitusohjelmassakin sanotaan.

Kaivoslaki on melko uusi, mutta se vaatii täsmäkorjauksia. Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille, jotka nostavat esille tärkeitä yksityiskohtia. Luonto, asukkaat, luontomatkailu, alueen elinkeinot, kunnan asiat tulee ottaa huomioon, kun tehdään kestävä kaivostoimintaa.

Kaivosteollisuudella ja sen tuotteiden jatkojalostamisella on merkitys maallemme ja alueillemme. Sähköautojen akut tarvitsevat mineraalinsa ja korkea, ympäristöystävällinen teknologia raaka-aineensa. Olen samaa mieltä edustaja Holopaisen kanssa siitä, että uusia innovatiivisia materiaaleja tulee kehittää ja siihenkin tulee osoittaa resurssit. Mineraaleja tarvitaan kuitenkin vielä, ja ne tulee hankkia vastuullisesti. On tärkeää, että Suomesta kehittyy menestyvä ja samalla ympäristön huomioiva kaivostoiminnan maa.

Suomi on edelleen erittäin riippuvainen metallirikasteiden tuonnista. Metallinjalostuksen raaka-aineista vain 10–30 prosenttia saadaan kotimaasta. Vireä kaivostoiminta tuo työtä mineraalien etsintään, kaivosyrityksien erilaisiin tehtäviin, metallien jatkojalostukseen, kaivostoimintaa palveleviin yrityksiin — mittaukseen, monitorointiin, huoltoon ja urakointiin — kone- ja laitevalmistukseen, jossa Suomi on kansainvälisestikin merkittävä toimija. Tähän kaikkeen liittyy korkeaa innovaatio- ja tutkimustoimintaa. Vaikutukset ovat laajat. Luvut toki vaihtelevat riippuen siitä, mitä lasketaan mukaan.

Viime vuosina on keskusteltu paljon siitä, että kaivostoiminnasta jää kaivosalueille vain haittoja hyötyjen jäädessä vähäisiksi. Meidän tulee lainsäädännöllä huolehtia siitä, että uusiutumattomien luonnonvarojen hyödyntäminen ei vahingoita luontoa ja alueita, joissa kaivokset sijaitsevat. On syytä muistaa, että vuoden 2011 kaivoslaissa maanomistajien korvauksia nostettiin. Laki huomioi aikaisempaa paremmin malminetsinnän ja kaivostoiminnan edellytysten varmistamisen, ympäristönäkökohdat, kansalaisten oikeudet, maanomistajien oikeudet ja kuntien vaikutusmahdollisuudet. Kriteereistä tuli tiukat. Käsillä olevassa kansalaisaloitteessa ehdotetaan monia yksityiskohtia, jotka tulee huolellisesti analysoida ja joiden vaikuttavuus arvioida, jotta kaivoslaki saadaan kuntoon.

Keskusta painottaa sitä, että ympäristönäkökohdat ja sosiaaliset vaikutukset kuuluvat kaivostoimintaan kaivoksen koko elinkaaren ajan. Mineraalien jatkojalostus kannattaa toteuttaa pääosin Suomessa, jonne kannattaa kehittää elinvoimainen kaivosklusteri aivan tutkimuksesta jatkojalostukseen saakka. Meidän tulee samalla ehdottomasti pitää kiinni hie-non luontomme monimuotoisuudesta. Lainsäädäntömme tulee mahdollistaa ekologinen kompensatio kaivostoiminnan kaikesta maankäytöstä hankkeen koosta riippumatta. Myös vakuutusjärjestelmät on syytä uudistaa. Kannattaisi siirtyä luonnonvararahastoon, jonka kautta katettaisiin ympäristön pilaantumisuha ja vahinkotilanteet ja jonka kautta hoidettaisiin mahdollisen konkurssin jälkihoito.

Arvoisa puhemies! On tarpeen selvittää, miten sääntely mahdollistaa nykyisellään jätteen tai kaivostoiminnan sivuvirtojen hyödyntämisen resursseina kaivostoiminnassa. Sääntelyä tulee muuttaa kiertotaloutta tukevaksi.

Kannatan sellaista kaivosveroa, jossa kaivannaisista saadaan yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus, josta on hyötyä nimenomaan kaivoksen sijaintipaikkakunnalla luonto, asukkaat, matkailu, muut elinkeinot huomioiden, niin että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus nauttia kirkasvetisistä järvistä ja puroista.

19.38 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Suomessa on todellakin kiireellisesti muodostettava kokonaiskuva ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista, ja täällä useiden edustajien toimesta sitä on edellytetty, ja hallitusohjelmassa on sitouduttu siihen, että kaivoslainsäädäntö — niin kaivoslaki kuin muukin lainsäädäntö, joka sitä koskettaa — uudistetaan.

Ilmastonmuutoksesta on puhuttu täällä muutamaan kertaan. Toin esiin aiemmassa puheenvuorossani, että ilmastonmuutoksen kannalta keskeinen luonnon biodiversiteetti on kuitenkin vaarassa myös kaivostoiminnan vaikutusten myötä. Kun luonnonvarojen kulu kasvaa, niin biodiversiteetti heikkenee, ja toistan vielä täällä, että noin viidenneksi suurin syy lajien uhanalaisuudelle on louhinta- ja kaivostoiminta globaalisti, oli se sitten Suomessa tai muualla. Meillä vaikutukset olisivat myös merkittäviä, mikäli varauksista iso osa toteutuisi, ja toistan vielä, että jo nyt 75 prosenttia Suomen jätemäärästä aiheutuu kaivoksista. Voitte tarkistaa sen esimerkiksi Tilastokeskuksen sivuilta. [Heikki Autto: Vale, emä-vale, tilasto!] — Kannattaa tarkistaa tiedot. — Näille sivukivikasoille ei myöskään ole oikeastaan mitään käyttötarkoitusta, ja niistä tosiaankin valuu happaman sivukiven myötä ongelmia ympäristöön etenkin silloin, jos niistä ei ole pidetty hyvää huolta, kuten meillä on Suomessa monia tapauksia, joten vastuullisuuspuhe siltä osin ei koske Suomea kaivosteollisuuden osalta, niin kuin täällä on monta kertaa jo tuotu esiin.

Tässä kansalaisaloitteessa on useita tavoitteita, jotka ovat hyvin yhteensopivia hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Tämä aloite toivottavasti tulee kirittämään lainvalmistelua muun muassa seuraavilla asioilla:

Kaivostoimintaa ei todellakaan tule sallia arvokkailla luontoalueilla. Yhteiskunnan kokonaisuutena ja muiden elinkeinojen vertailua tulee toteuttaa paremmin. Tämä on minun mielestäni ihan keskeinen asia, jossa varmasti muut elinkeinot myös tulevat aktivoitumaan, kuten ovat tehneet jo. Sitten valtauskäytäntöä ehdotetaan muutettavaksi, ja täällä on monta kertaa tuotu esiin, että varaus on eri kuin kaivoshanke, ja näinhän se on, mutta minkä takia se sitten aiheuttaa niin paljon epävarmuutta esimerkiksi muille yrittäjille ja investoinneille tai esimerkiksi kaavoitukselle ja sille, uskaltaako rakentaa talon tai uskaltaako rakentaa mökin. Nämä ovat varmaan semmoisia asioita, joita ihmiset puntaroivat, ja niillä on vaikutuksia jo sen malminetsintäluvan myötä.

Kunnilla todellakin tulee olla selkeämmin kaavoituksen myötä oikeus sanoa ”ei” kaivostoiminnalle halutessaan, ja maanomistajien oikeuksia ja tiedonsaantia täytyy vahvistaa. Kaivannaisista tulee maksaa yhteiskunnalle kunnolliset korvaukset. Yhteiskunta pitkälti rahoittaa myös infrastruktuurin Suomessa ja muut toiminnot, joten yhteiskunta laajassa merkityksessä on myös se, joka tarvitsee tämän tuoton näistä ainutkertaisista luonnonvaroista, ja ne olisi hyvä ohjata rahastoon, jotta tulevat sukupolvet saavat jotakin eikä vain esimerkiksi yksi talousvaikeuksissa kamppaileva kunta yhtenä valtuustokautena. Tarvi-taan pitkäjänteisyyttä huomattavasti enemmän, ja täytyy varata rahastoa myös tulevien ympäristövahinkojen korvaamiseksi, jotta sitten pärjätään myös esimerkiksi kaivoksen sulkeuduttua.

Ympäristöviranomaisten ja -valvonnan roolia täytyisi ehdottomasti parantaa. Nyt meillä on liian pienet elyt ja avit, ja tiedetään, että jos on yksittäinen henkilö, joka vastaa nyt vaikka kaivosasioista, niin silloin välttämättä sitä tietotaitoa ja kykyä ja aikaa toimia ei ole riittävästi, kun kyse on valtavista hankkeista. Kaivoslakiin on saatava kiertotalousvelvoitteet, ja yksiselitteisesti luonnonsuojelualueiden ja Natura-alueiden päälle tai niiden alle ei tule kaivoksia perustaa. Luonto tarvitsee myös suojavyöhykkeen.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Täällä tuotiin esiin se, tietävätkö ihmiset nyt, mistä on kyse, ja onko nyt ihmisillä huonoa tietoa. En ajattelisi näin. [Markus Lohen välihuuto] Kyllä ihmiset ovat ihan tietäviäisiä ja ihmiset ovat olleet ihan aktiivisia. Suomalaiset tietysti eivät lähde barrikadeille hirveän voimakkaasti, mutta kyllähän tämä kansalaispaine kertoo, että nyt on paine myös täällä tehdä muutoksia tai sitten varmasti tulee paine vaihtaa tämä porukka täällä, ja se on ihan oikein, ja niinhän tämä meidän demokratiamme toimii, ja onkin hyvä, että on sitouduttu muutoksiin.

Esimerkkinä pienen kunnan tai pienen ihmisen mahdollisuudesta toimia on minun mielestäni se, että kun nämä kansalaisaloitteen jättäjät tulivat tänne eduskuntaan, niin hyvin harva puolue oli heitä vastaanottamassa tai kuulemassa heidän briiffiään tästä heidän aloitteestaan. Kysyin heiltä, että oletteko olleet yhteydessä kansanedustajiin. He sanoivat, että valitettavasti tätä tehdään vapaaehtoistyönä, että teemme kaikkemme. Mutta monet ihmiset ovat käyneet näitä kamppailuja jo vuosikausia, ja on hyvin vaikeaa käyttää kaikkea aikaansa esimerkiksi kansainvälisiä jättejä vastaan.

Nyt sitten tietysti on hyvin tärkeää, että eduskunnassakin on oikea tutkimustieto näistä hankkeista ja niiden elinkeinopoliittisista vaikutuksista. Voisi kysyä esimerkiksi, kuinka paljon Suomen malminjalostukseen sijoitettu pääoma on tuottanut verrattuna valtion omistamaan Tesiin, joka sijoittaa monipuolisemmin eri elinkeinoihin. Eli faktoja pöytään.

Todellakin on syytä myös hoitaa kokonaisuudessaan lainsäädäntö kuntoon, niin että siten oikeudessa eivät ihmiset joudu taistelemaan näitä lain epäkohtia vastaan, ja tosiaankin harvalla on siihen varaa. Toisin on esimerkiksi noin 27 miljardin dollarin liikevaihtoa pyörittävällä Anglo Americanilla, joka pyrkii avaamaan Sakattiin Viiankiaavan luonnonsuojelualueelle kaivoksen. [Puhemies koputtaa] Heillä on varaa lobata meitä, mutta meidän tulee kuunnella myös ihmisiä. Olemme kansanedustajia. — Kiitos. [Arto Satonen: Sen takiahan täällä ollaan!]

19.46 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa puhuin näistä vakuuksista ja siitä, miten konkurssilain muutos valitettavasti viime kaudella pysähtyi sinne perustuslakivaliokunnan arvioon, ja sitten siitä, että kunnilla pitäisi olla kaavoituksen kautta tai jonkun muun elementin kautta parempi mahdollisuus vaikuttaa siihen, että pystyttäisiin myöskin arvioimaan sitä sitten sen jälkeen, kun malminetsinnästä kaivostoimintaa tulee, jos tulee — kun edustaja Autto tässä sanoi, että tuhannesta malminetsintäluvasta vain yhdestä tulee kaivostoimintaa.

On myöskin puhuttu aika paljon siitä, että kunnilla olisi mahdollisuus tehdä tällainen tietynlainen yhteiskuntasopimus tai vastaava. Se voisi tietenkin olla myöskin vapaaehtoinen, mutta näen, että myöskin tässä kaivoslain tarpeen osalta siitä olisi hyvä keskustella, eli jos kaivos perustetaan, niin kunnan kanssa olisi hyvä käydä keskustelua tällaisesta tietynlaisesta yhteiskuntavastuusta, koska monet verotulot tulevat valtiolle ja ne eivät jää paikallistalouteen, ja sitä kautta myöskin kunnille voisi tulla muita tuloja kuin verotuloja ja kaivos voisi olla yhteiskuntavastuuta siellä alueellisesti kantamassa.

Mutta sitten vielä tähän ympäristönsuojeluun. On kyse luvituksesta. Meillä on siis nykyinen kaivoslaki voimassa, tai tuli voimaan 2011 vuoden alusta, ja valitettavasti, tavaltaan valitettavasti, mikään nykyisestä kaivostoiminnasta ei ole sen lain mukainen hakeuksen osalta. [Mari Holopainen: Yksi on!] Mutta jos ajatellaan, että sitä uudistettiin kymmenen vuotta, noin vuodesta 2000 vuoteen 2010 tehtiin kaivoslain isoa uudistusta, niin on kuitenkin realistista ymmärtää se, että yhtä suurta kaivoslain uudistustarvetta ei ole nyt,

mutta on kuitenkin tarpeita uudistaa sitä kaivoslakia. Ja tähän liittyy myöskin se, että ympäristönsuojelupuolella on kyse luvituksesta ja osaamisesta ja riskien valvonnasta ja ohjauksesta. On kyllä valitettavaa, että tämä pari kautta sitten mennyt Tukesin kaivospuolen yksikkö ei valitettavasti tullut silloin Ouluun, jossa oli esimerkiksi Euroopan ainut kaivos-tiedekunta.

Mutta sitten vielä lopuksi: Oli hyvä, että edustaja Holopainen viittasi tähän kansalaisaloitteeseen. Se on valitettavaa, että kansalaisaloitteet tulevat puhemiehistölle. Ja viime kaudella puhuttiin aika paljon siitä, että tätä pitäisi uudistaa. Olisiko hyvä, että kaikki eduskuntaryhmät saisivat automaattisesti [Puhemies koputtaa] eduskunnan sisältä tiedon siitä, [Puhemies: Aika!] että kansalaisaloite on tullut, ja näin ollen kaikille ryhmille voisi tulla vastuu eikä se jäisi kansalaisaloitteen tekijöille? — Kiitos.

19.49 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan kansalaisaloitteen tekijöiden huolet ovat siinä määrin tietysti aiheellisia, että kyllähän kaivostoiminta tulee todennäköisesti näissä ilmastotalkoissa Suomessakin todella voimakkaasti lisääntymään, ainakin paine siihen on valtava. Ja vaikka nyt vähän keskustelua pohjustamaan ihan tällaisia tilastoja, kun näitä kerran tässä haluttiin nyt esiteltävän. Jos, arvoisa puhemies, ajatellaan, että koko maailman autokanta sähköistettäisiin, niin nykyteknologialla siihen tarvittaisiin niin paljon kobolttia, että nykyisellä tuotantomäärällä kestäisi 866 vuotta louhia tarvittava kobolttimäärä. On aika selvää, että siellä täytyy Kongossa lasten kyllä koko lailla kovasti kaivaa, jotta se koboltti saadaan louhittua, jos näitä kaivoksia ei tule myöskin sellaisiin maihin, joissa on asiallista teknologiaa ja vastuullinen lainsäädäntö turvata, että kehitys on kaikista näkökulmista kestävä. Tämä tulee tarkoittamaan sitä, että esimerkiksi Suomeen, jossa tietävästi on kobolttia tuolla kallioperässä, kohdistuu valtava paine. Kansalaisaloitteen tekijät ovat siinä täysin oikeassa — ja mielestäni joka puolelta tätä salia täällä on vaadittu — että kaivostoiminnan Suomessa tulee olla kestävä.

Siitä olen iloinen, että vain harvoissa puheenvuoroissa on kategorisesti pyritty keksimään keinoja kaivostoiminnan vastustamiseksi, koska sen tien päässä on vain se, että kaivostoiminta lisääntyy sitten Kongossa ja muualla, missä se on taatusti kestävämpi kuin ympäristön kannalta kuin myös sosiaalisesti. Tässä mielessä on hyvä, että voimme käydä konkreettista keskustelua siitä, miten tehdä kaivostoiminnasta Suomessa entistä kestävämpää. Jotta pääsemme eteenpäin, tilanteeseen, jossa voimme edistää kestävä kaivostoimintaa — toimintaa, joka tuo suomalaisille työtä ja toimeentuloa ja meidän korkean teknologian ja erittäin tiukan ympäristölainsäädäntömme olosuhteissa siis globaalisti vähentää ympäristöhaittoja ja -päästöjä — tarvittaisiin kiihkeitä keskustelua.

Siinä mielessä kyllä itse näkisin, että emme lietsoisi huolta puhumalla, että yksi kuudesosa Suomesta on varattu ja että aiheuttaa valtavan monimuotoisuustuhon tulevaisuudessa, jos näille alueille syntyy kaivostoimintaa — koska ei synny. On aivan päivänselvää, että ei yhtä kuudesosaa Suomesta tulla valjastamaan kaivostoimintaan. Siis kysymys on prosentin murto-osista, mitä tarvitaan varsinaisiin kaivospiireihin, mikäli malmeja löytyy, ja löytyyhän niitä, kuten kuvasin vaikka tuon kobolttin osalta sen valtavan kysynnän. Mutta siksi tarvitaan vastuullista keskustelua niistä pelisäännöistä, millä kaivoksia voidaan avata. Ja siinä tarvitaan myös viranomaisten resursointia, jotta pystytään yhdessä alan toimijoiden kanssa tekemään arviointia siitä, missä kestävä kehityksen kriteerit täyttyvät. Tässä mielessä se, että tilastoja esitellään tarkoituksessa, jolla luodaan uhkakuvia ja pelotellaan, ei mielestäni ole hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Ja tämä tilaston esittäminen, että kaivostoiminta tuottaa 75 prosenttia Suomen jätteistä: no, kaivostoiminnan sivukivestä aivan valtaosa syntyy Sodankylässä, Sotkamossa ja Siilinjärvellä. On kyllä vaikea ajatella, että täältä pöntöstä voisi käydä puhumassa, että sodankyläläiset, sotkamolaiset ja siilinjärveläiset aiheuttavat 75 prosenttia Suomen jätteistä. Mitä tämä oikeasti kuulostaisi teistä, arvoisat edustajat? [Mari Holopaisen välihuuto] Eli kylä tässä nyt tilastoa esitellään aika tarkoitushakuisesti, josko tietysti varmasti tilasto on oikea, jos lähtökohdaksi hyväksytään se, että tuo meidän kallioperämme sivukivenä on jätettä. [Mari Holopaisen välihuuto] — No, tämä on tietysti se, miten te haluatte tämän asian esittää, mutta mielestäni tässä nyt ei ole oikein, että siilinjärveläisiä, sotkamolaisia ja sodankyläläisiä tällä tavoin tästä asiasta syyllistetään tai syyllistävään sävyyn puhutaan.

Mutta tosiaan, arvoisa puhemies, peräänkuulutan sellaista kiihкотonta keskustelua, joka johtaisi siihen, että ympäristön kannalta ja muiden elinkeinojen kannalta vastuullista toimintaa voitaisiin harjoittaa.

Yksi konkreettinen kysymys, mihin tarvitaan oikeasti vastauksia on se, että kun malmin etsintää tehdään, siihen liittyy paljon enemmän ympäristölainsäädäntöön liittyvää lupamenettelyä kuin kaivoslain mukaiseen lupamenettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa. Näiden ympäristölainsäädännöstä tulevien lupien pitäisi olla sillä tavoin voimassa, että päätäisiin jossain vaiheessa oikeasti tekemään sitä varsinaista malminetsintätyötä, kun se keran on lailliseksi toiminnaksi tutkittu. Tähän varmasti odotamme ympäristöministeriltä vastauksia, koska kun me tiedämme mahdollisimman hyvin, mitä maaperässä on, silloin voidaan tehdä myös arvotusta ja valintaa sen suhteen, missä malmia kaikkein kestävimällä tavalla voidaan hyödyntää. Tässä mielessä itse asiassa malminetsintä on myös luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta hyvä — että tiedetään, missä kaikkein parhaiten saadaan niitä sinänsä tarpeellisia raaka-aineita louhittua tavalla, joka suojelee luontoamme, suojelee vesistöjämme, ja mahdollistaa kaikki muut elinkeinot. Haluan mainita keskeisinä esimerkiksi matkailun, poronhoidon, mutta toki yleensäkin alueen ihmisten virkistyskäytön ja niin edelleen. — Arvoisa puhemies, kiitos.

19.56 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohi täällä aikaisemmin sanoi, että Syötteen kansallispuiston osalta nyt esitetään väärää tietoa. Haluaisin vastata tähän: Tukes on 20.6.2018 nimenomaan myöntänyt yhtiölle varauksen Syötteen kansallispuiston viereen. Edustaja Lohi vihjasi, että tässä puhuttaisiin [Markus Lohen välihuuto] eri asiasta, mutta puheessani olen puhunut pelkästään kaivosvarauksesta. [Markus Lohen välihuuto] — Kaivosvarauksesta olen puhunut. — En tiedä, puutuitko tuohon ”kaivos”-sanaan, koska virallinen termi tälle on toki pelkkä ”varaus” Tukesin sivulla, mutta puhekielessä ja myös vastuullisen median kuten Ylen journalismissa puhutaan kaivosvarauksesta, kun puhutaan varauksista. Tukes on tosiaan myöntänyt tämän varauksen eli puhekielellä ”kaivosvarauksen” Syötteen kansallispuiston viereen.

Täällä on toivottu kiihкотonta keskustelua. Itse olen havainnut tässä salissa erittäin asiallista keskustelua kaivostoiminnan edellytyksistä, mahdollisuuksista, ihmisten osallistumisen mahdollistamisesta ja ympäristövaikutuksista. On totta, että varaus harvoin johtaa kaivokseen. — Kyllä, tämä on fakta, joka on kaikkien tiedossa, mutta minkä takia varauksia annetaan niihin paikkoihin, mihin kaivosta ei haluta? Ei myöskään kannata kansalaisille sellaista naiivia käsitystä antaa, että tässä olisi jostain hyväntahtoisesta tutkimuksesta tai huvin vuoksi porakaivojen maalämpöön rinnasteisesta toiminnasta kyse. Ei, kyllä kyse on

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

kaupallisesta tutkimuksesta, joka pyrkii hyödyntämään näitä maaperästä, kallioperästä löytyviä mineraaleja.

Metalleja tosiaan tarvitaan myös tulevaisuudessa, se on selvä. Siksi tarvitaan Suomeen sellaista lainsäädäntöä, että me mahdollistamme vastuullisten toimijoiden pääsyn täällä myös niitä tuotteita maailmalle ja Suomen tarpeisiin viemään. On tärkeää, että se lainsäädäntö on ihmisten mielestä hyväksyttävää, ympäristön kannalta oikeudenmukaista ja että korvaukset ovat kunnossa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja muistetaan keskustelussa, että teititemme.

19.59 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Jos kutsumme varausta kaivosvaraukseksi, niin se antaa harhaanjohtavan kuvan, että alue olisi varattu kaivostoimintaa varten, kun kysymys on vain siitä, että varaus tarkoittaa sitä, että haetaan etuoikeutta malmin etsintään sillä alueella. Ja silloin vastuullisessa puheessa, vaikka joku media käyttäisikin kaivosvaraus-termiä — media monesti käyttää vääriä termejä — vastuullisten toimijoiden tehtävä on käyttää semmoisia termejä, jotka kuvaavat sitä paremmin eivätkä anna väärää kuvaa. Jos me sanomme, että Syötteen kansallispuistoon tai sen läheisyyteen on tehty valtavat kaivosvaraukset, niin siitähän tulee kuva, että sinne on tulossa kaivos tai suunnitellaan kaivosta. Siitähän ei ole missään tapauksessa kysymys ollut missään vaiheessa.

Ei tietenkään kysymys ole mistään hyväntekeväisyydestä silloin, kun malmia etsitään, mutta ei se lähtökohtaisesti ole mitenkään semmoista tuomittavaakaan toimintaa. Yhteiskunnan tehtävä on asettaa rajat, missä puitteissa voidaan harjoittaa malminetsintää ja missä puitteissa voidaan sitten harjoittaa kaivostoimintaa, ja kuten olen täällä monessa puheenvuorossa sanonut, minusta ne rajat lähtevät siitä, että sen pitää olla ekologisesti kestävä, sosiaalisesti kestävä ja taloudellisesti kestävä.

Tästä saankin oikeastaan aiheen siirtyä — kun tämä on todennäköisesti viimeinen puheenvuoroni, jonka tästä aiheesta käytän tällä erää — siihen, mitä täällä on sivuttu, eli esimerkiksi tähän Kuusamon tapaukseen.

Minusta on päivänselvää, että jos Kuusamon valtuusto on tehnyt päätöksen ja haluaa — jos ei yksimielisesti, niin ainakin erittäin suurella enemmistöllä — että sinne ei tule kaivosta, ja jos se, että he pystyvät kaavoituksessa sen hoitamaan, vaatii jotain pientä täsmennystä lainsäädäntöön, niin se täsmennys pitää tehdä. Tänä päivänä lähtökohta on se, että lähtökohtaisesti kunta pystyy kaavoitusmonopolin kautta estämään kaivostoiminnan, ja näin pitääkin olla, koska se on se sosiaalinen toimilupa. Se ei ole juridinen käsite, mutta se tarkoittaa, että se kertoo siitä alueen ihmisten hyväksynnästä tälle asialle.

Sitten toinen asia on tämä sivukivikysymys, jota edustaja Autto minusta kaikinensa erinomaisessa puheenvuorossaan myös sivusi. Minusta meidän pitää satsata Suomessa myös tähän kaivostoiminnan kiertotalouteen ja sääntelyn muuttamiseen niin, että me pystyisimme niitä jätteiksi luokiteltavia sivukivivirtoja hyödyntämään tulevaisuudessa enemmän raaka-aineena, että ne eivät olisi jätteitä, vaan ne olisivat tulevien tuotteitten raaka-aineita, jolloin me pääsemme tehokkaaseen kiertotalouteen.

Sitten vielä lopuksi haluan ottaa esiin yhden asian, joka ei ole täällä tullut vielä esille, ja se on se, että minusta kaivostoiminnan maankäyttöön pitäisi mahdollistaa myös niin sanottu ekologinen kompensatio. On selvää, että jos me perustamme kaivoksen, niin se alue otetaan muusta maankäytöstä pois, kaivostoiminnan käyttöön, ja jos siinä menetetään joi-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

takin luontoarvoja, niin pitäisi mahdollistaa se, että kompensoidaan ne sitten toisaalla, siirretään pysyvän suojelun piiriin sellaisia alueita, joissa luonnon monimuotoisuus ei kokonaisuutena kärsisi vaan jopa paranisi tätä kautta.

Eli kestävää kaivostoimintaa tarvitaan, mutta sen pitää olla kestävä. Siihen ei pidä lähteä tavallaan rakentamaan mitään semmoisia mielikuvia, että se olisi lähtökohtaisesti pahaa toimintaa, jos me kerran täällä käytämme näitäkin laitteita, joita meillä kaikilla nyt on tässä edessämme.

20.03 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Kaiken politiikanteon keskiössä tulee olla periaate siitä, että jätämme Suomen paremmassa kunnossa jälkipolvillemme kuin meidän sukupolvemme on sen aikanaan vastaanottanut. Ennen kaikkea tämä periaate pätee ympäristönsuojeluun. Isänmaamme kauniin luonnon suojeleminen on kirjaimellisesti maanpuolustusta. Jokainen meistä on tämän velkaa paitsi omille lapsillemme myös koko ihmiskunnalle. On kunnia-asia pitää tämä lupaus jälkipolville.

Kun kampanjoin kevään vaaleissa kansanedustajuudesta, lupasin tehdä kaikkeni puhtaaksi luonnon eteen, olipa kyse sitten vesistöistä, metsistä taikka soista. Tervehdin siksi ilolla myös tätä kansalaisaloitetta. Se on tarpeellinen keskustelunavaus. Suomen nykyinen voimassa oleva kaivoslaki oli sinänsä vanhentunut jo syntyessään vuonna 2011. Se ei ota huomioon sitä perustavanlaatuista seikkaa, että luonnon tarvelijän tulee maksaa reilu korvaus aiheutetusta haitasta sekä tietysti siivota sotkunsaa.

Tällä hetkellä suuret kansainväliset kaivosjätit voivat pahimmillaan laiminlyödä ympäristövelvoitteita. Esimerkiksi konkurssin koittaessa tai malmivarojen ehtyessä tällainen toimija voi pahimmillaan kadota ja jättää velvoitteet täyttämättä. Voitot ovat siis yksityisiä, mutta tappiot ja vastuut kaatuvat veronmaksajille, eikä sellainen ole alkuunkaan markkinataloutta.

Olen mitä suurimmissa määrin vapaan markkinatalouskapitalismin kannattaja. Hyväksyn myös luonnonvarojen käytön liiketaloudellisen voiton tavoittelussa. Vapaus ei toimi kuitenkaan ilman vastuuta ja ilman lainsäädäntökehikkoa, jossa huolehditaan siitä, että saastuttaja myös maksaa ja että sotkijalla on velvoite siivota. Tästä syystä on kohdallaan, että kaivostoiminnan ehtona on esimerkiksi osallistuminen rahaston kartuttamiseen, jolla nämä ympäristövelvoitteet pystytään kattamaan. On myös syytä huolehtia siitä, ettei mitävää kansallisvarallisuutta, joka lepää maamme peruskallion uumenissa, hyödynnetä ilman kohtuullista korvausta paitsi maanomistajille myös kansakunnallemme. Suomi on monien mineraalien osalta äärimmäisen vauras. Maaperässämme on monia kaivannaisia, joita hyödynnetään muun muassa kehittyneen tietotekniikan valmistamisessa. Siksi Suomesta ei saa tulla kehitysmaata, jonka luonnonvarat kupataan kansainvälisten yhtiöiden toimesta pääomasijoittajien taskuun ilman, että emämaa saa kohtuullista korvausta esimerkiksi kaivosveron tai rojaltien osalta.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta kiirehtisi päivitetyn kaivoslain voimaan saatamista. Kaivoslakia tulee päivittää ennen kaikkea siten, että kaivosvarantojen valtaamisessa on selkeät pelisäännöt, maanomistajien ja kuntien oikeuksia vaikuttaa kaivostoimintaan ja malminetsintään parannetaan, kaivostoiminnan harjoittajalle määrätään esimerkiksi mineraalien arvoon perustuva kaivosvero, kaivosyhtiöiden tietojen läpinäkyvyysvelvoitteita laajennetaan sekä malminetsijöiden ja kaivostoimijoiden vastuuta ympäristöstä kasvatetaan esimerkiksi vakuuden tai erillisten rahastojen avulla, joihin kaivostoimijat suorittavat vuosimaksua.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Kiitän Rinteen hallitusta siitä, että sen ohjelmassa on selkeät kirjaukset asian edistämisen suhteen, ja koenkin, että tämä on puolue- sekä hallitus- ja oppositiorajat ylittävä asia. Aihe on erityisen tärkeä niin omassa vaalipiirissäni kuin myös koko pohjoisessa Suomessa. Nyt tarvitaan tekoja.

20.07 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä kyseltiin näiden tilastojen perään. Tilastokeskuksen mukaan Suomen kaivoksissa todellakin syntyy valtavasti jätettä, yhdeksän kertaa enemmän kuin muussa teollisuudessa yhteensä, ja on vaikea keksiä, mikä olisi tavallaan se peruste, että voisimme sanoa, että näin ei olekaan, eli häviävätkö ne jättekasat sieltä jotenkin, jos me kyseenalaistamme tämän tilaston? Ehkä on parempi pysyä tosiasioissa.

Suomen kaivokset louhivat maaperää vuodessa 124 miljoonaa tonnia. Tästä valtavasta ainesmäärästä vain vajaa viidesosa päättyy jatkojalostukseen. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan vuonna 2017 Suomessa toimi 44 kaivosta, joista metallimalmia louhittiin yhdeksässä kaivoksessa. Koska tämä 124 miljoonaa tonnia ei määränä tosiaankaan kerro välttämättä kovin paljon, Tilastokeskuksen tilastossa ja sitä seuraavassa uutisessa havainnollistetaan sitä siten, että tällä vastaavalla betonimäärällä voitaisiin rakentaa jokaiseen Suomen kuntaan 60 eduskuntataloa ja jäisi vielä ylikin.

Elikkä on kyse ihan aidosta ongelmasta tai haasteesta, joka väistämättä liittyy kaivostoimintaan ja aiheuttaa Suomen merkittävimmän jätemäärän. Sitä ei kai sovi kieltää. Kyse on yhteiskunnan vastuusta, ja kyse on myös globaalista vastuusta. Meidän tulee yritysvastuulainsäädännön kaltaisten keinojen kautta vaikuttaa siihen, että kaivosyhtiöt toimivat vastuullisesti, toimivat ne missä tahansa, Etelä-Amerikassa tai Suomen Lapissa. Nyt meidän lainsäädäntömme osalta, johon me tietysti täällä voimme vaikuttaa enemmän, meillä on vielä tekemistä, kuten täällä on todettu, etenkin ympäristövastuiden osalta, ja sitten taas EU-areenoilla voimme vaikuttaa siihen, että saamme EU:n kattavan yritysvastuulainsäädännön käyttöön, ja myöskin täällä Suomessa nyt hallitusohjelman myötä sitä viedään eteenpäin. Tarvitaan seurauksia ja ympäristövaikutusten huomioimista ihan jokaisessa maassa, se on selvä juttu, mutta sillä, että me puhumme jonkun toisen maan ongelmasta emmekä tee sille mitään, me emme kyllä poista omia ongelmiamme.

Minä vähän ihmettelen myös sitä puhetta, että kansalaisten ei jotenkin pitäisi olla huolissaan tai että täällä nyt luotaisiin tämä huoli. Eiköhän se huoli ole syntynyt ihan suomalaisten keskuudessa johtuen meidän lainsäädännöstämme ja myöskin muutamista vähän törkeämmistä ympäristörikkomuksista, joita ei pelkästään Talvivaara edusta. Sitten on tietysti sekin, että tiedetään, että aina luonnonvaratalous ja kaivannaistoiminta aiheuttavat ristiriitoja ja konflikteja, se on selvää. Jos viedään jonkun kunnan muut elinkeinot tai jonkun alueen tai kyläyhteisön elintilaa, niin totta kai se aiheuttaa ristiriitoja. Sitten täytyisi pohtia niiden visionäärien, jotka ovat valmiita siihen, että näitä hyvinkin heikkoja esiintymiä luontoarvoiltaan arvokkaissa kohteissa hyödynnetään, miten me siirrämme asutusta kaivosteollisuuden tieltä pois, koska tämä on toki se tilanne monessa maassa, että kaivosteollisuuden tieltä joutuvat ihmiset siirtymään. Joissain maissa käytetään erilaisia pakkosiirtokeinoja tai sitten erilaisia insentiivejä. Varmaan tämmöisessä Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa täytyisi miettiä niitä insentiivejä. Tämä on tietysti ylipäätään yksi asia, johon pitäisi kiinnittää huomiota, miten lähialueiden haitankärsijöille — koska harvoin siitä hyötyä tulee asukkaille — kompensoidaan jotenkin tämä menetys, joka aiheutuu esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

oman asunnon, mökin tai yrityksen arvonalentumana. Tämänkaltaisia asioita täytyy pohdita.

Minun mielestäni on vähän vastuutonta puhua siitä, että ihmisiä pelotellaan. Kyllä pitää puhua asioista asioina, ja jos kansalaisten huoli lähtee eteenpäin aloitteen muodossa, niin sitten varmasti siihen huoleen täytyy vastata eikä vähätellä sitä huolta tietämättömyytenä. Se on minun mielestäni ikävä asennoituminen kansalaisaloitteisiin.

Myöskin esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliitto on tuonut esiin, pitäisikö olla mahdollisuus ryhmäkanteeseen ympäristöoikeustapauksissa, joita nämä kaivoshankkeet myös joissain tapauksissa ovat aiheuttaneet. Nyt on valtava epäkohta siinä, että näistä yhtiöistä osa on miljardien kokoisia yhtiöitä, siis Suomen valtionkin verrattuna — esimerkiksi Anglo Americanin 27 miljardin dollarin liikevaihto on valtava — eli miten on ylipäättään millään tavalla mahdollista yksittäisten ihmisten tai kyläyhteisöjen tai pienten kuntienkaan pärjätä tietotaidossa ja näissä oikeusprosesseissa? Ei mitenkään tietenkään. Siinä mielessä on erittäin tärkeää, että tämä vastuu on kansallinen ja nimenomaan lainsäädännöllinen, niin että sitä vastuuta ei jätetä yksittäisten ihmisten eikä tosiaankaan yksittäisten kuntien kontolle.

Kertoo ehkä tästä suomalaisesta asenteesta, mitä yksi ihminen kirjoitti tämän aloitteen foorumille sosiaaliseen mediaan: ”Nyt kuitenkin kaikesta huolimatta hyvä tunne, että on jotenkin osallistunut kaivoslain muuttamiseen omalta osalta, vaikka se pieni osa onkin. Ainakin allekirjoitin ja lähetin ministereille kirjeen, jossa kerroin huoleni näin maallikkona. Ei pieni ihminen paljon pysty rahan edessä. Hyvä me!” Tällainen aika toiveikas mutta toisaalta vielä lakia ja oikeusvaltioperiaatteita kunnioittava lähestymistapa suomalaisilla on, mutta en tiedä sitten, jos emme näitä selkeitä epäkohtia korjaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Autto.

20.14 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Holopaisen kanssa varmasti jaamme sen yhteisen käsityksen, että on asioita, joita on tärkeää nyt kaivoslainsäädännössä viedä eteenpäin. Olen ymmärtänyt niin, että kyllä esimerkiksi toimiala jakaa täysin yhteisesti tämän tarpeen, että meillä olisi vaikkapa kaivosvero, jolla sitten voidaan tuoda sille paikalliselle yhteisölle kaivoksen tuomaa tuloa tasaisen varmasti.

Mutta sitä tässä kritiikissä on ehkä vähän vaikea ymmärtää, että kun pidetään tällaisia suuria toimijoita jo lähtökohtaisesti pahoina, niin eihän vaikkapa tässä Sodankylän tapauksessa Anglo American voisi tietenkään Sodankylään avata kaivosta — ei nykyisen lainsäädännön voimassa ollessa eikä varmasti tulevaisuudessakaan — mikäli sodankyläläiset eivät toivoisi, että kaivos sinne avataan. Ajatellaan sitä, että Anglo American tällaisena suurena toimijana, niin kuin sen mittasuhteita kuvasitte, pystyy panostamaan valtavasti siihen teknologian kehittämiseen ja menetelmien kehittämiseen, että esimerkiksi siellä mainitulla Viiankaaavan alueella voitaisiin sitä maanalaista louhintaa tehdä, mikäli se kannattavaksi osoittautuu, sellaisilla menetelmillä, jotka suojelevat sen alueen vesitasetta niin, että suo ei menetä luontoarvojaan. Olen näin aiemmin ymmärtänyt, että he käyttävät pelkästään näiden menetelmien tutkimiseen 50 miljoona euroa, niin että eikö silloin ole hyvä asia, että toimija on tällainen, joka pystyy todella panostamaan siihen, että kaikki hoidetaan niin kuin tämä sali edellyttää, Suomen lainsäädäntö ja maailman tarkimmat viranomaiset Suomessa edellyttävät?

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Oikeastaan siitä kysyisin, kun vaaditaan tällaista kategorista kieltoa toimia jopa alueilla, jotka voisivat olla luonnonsuojelualueita. Suomessahan mikä tahansa alue voisi olla luonnonsuojelualue. Arvoisa herra puhemies, uskallan väittää, että Suomi on todella kaunis, upea maa ja Suomen luonto joka puolella niin hienoa, että täällä varmasti voisi sinänsä olla luonnonsuojelualueita missä vain. Otetaan esimerkiksi Elijärven kaivos Kemissä. Kaivos toimii käytännössä siinä keskellä kaupunkia, tällä hetkellä muistaakseni 500 metrin syvyydessä, noin kolmen kilometrin levyisellä alueella. GTK on vahvistanut, että ainakin kahden kolmen kilometrin syvyyteen riittää sitä juonnetta, jossa tätä kromimalmia on, mutta ehkä jopa paljon syvemmälle — puhutaan neljästä, jopa viidestä kilometristä. Kuinka syvällä sitten pitäisi olla, jos nyt ajatellaan, että se luonnonkaunis alue siinä olisi luonnonsuojelualue — tietenkään siinä nyt ei ole suojelualuetta, kun siinä on Kemin kaupunki, mutta tilanteessa, jossa siinä olisi suojelualue — ja ulottuuko [Puhemies koputtaa] se suojelualue myös sinne neljän kilometrin syvyyteen? Eli näiden puheiden pitäisi jollain tavalla [Puhemies koputtaa] korreloida kuitenkin sitten sen käytännön tosielämän kanssa, mitä peräänkuulutetaan.

20.18 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Viittasin erityisesti siihen epäsuhtaan, joka aiheutuu tämän nykyisen lainsäädännön ongelmien johdosta ja joka on johtanut valituksiin Tukesille. Vaikka kunnat, ihmiset, maanomistajat valittavat, sillä ei ole mitään merkitystä yleensä malminetsintäluvan myöntämisen kannalta. Ja jos hallinto-oikeuteen tulee valituksia, niin miten yksittäiset ihmiset pystyvät pärjäämään näitä monikansallisia yhtiöitä vastaan, joilla ei ole pahaa tarkoitusta mutta joilla on ainoastaan liiketaloudellinen tarkoitus saada hyödynnettyä se malmi, mikä kyseessä onkaan? Eihän heillä mitään muuta tarkoitusta ole. Ja sen hyödyntämiseksi käytetään tietysti kaikki keinot, kaikki lainsäädännön sallimat ja siinä rajamailla olevat keinot myös joissain tapauksissa, joita on nähty Suomessa. On myös erittäin paljon paremmat mahdollisuudet vaikuttaa poliittikkoihin. Sen vuoksi ei olekaan ehkä ihan kaukaa haettua, että tämän kaltaiset luonnonvarojen hyödyntämistä koskevat lainsäädäntöuudistukset ovat myös testi sen osalta, miten hyvin demokratiamme toimii ja onko meillä rakenteellista korruptiota vai ei. Tietysti toivottavasti ei ole ainakaan sitä varsinaista korruptiota. Mutta toki voimme olettaa, että lainsäädäntömme puitteissa esimerkiksi vaalirahoitus on yksi mahdollisuus vaikuttaa päättäjiin.

Kovin aktiivisesti yhtiöt toimivat nyt, tekevät varauksia. Ei siinä ole mitään pahaa. Ei vastuuta voi yhtiöille vierittää. Pitää vierittää se vastuu ihan meille ja meidän pohtia, minkälaista tietoa me saamme. Teemmekö me kaivoksiin tai mihin tahansa muuhun asiaan liittyvät johtopäätöksemme jonkun yhtiön näkökulmasta suodatetun tiedon pohjalta, vai teemmekö sen mahdollisimman riippumattoman tutkimustiedon perusteella? Kuunteleminen meko myös kansalaisia, joita me täällä eduskunnassa edustamme? Tästä on kyse.

20.20 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan edustaja Holopaisen kanssa olemme suurimmasta osasta asioita täysin samaa mieltä. Oikeastaan ihan mielenkiinnosta siis kysyisin, onko se nyt hyvä vai huono asia, että siellä Eljärvellä on se Kemin kaivos, joka mahdollistaa Tornion terästehtaan, joka on ymmärtääkseni maailman suurin kierrätyslaitos, kun siellä romuraudasta tuotetaan maailman parasta ruostumatonta terästä.

Elikkä jos halutaan kategorisesti vastustaa kaikkea kaivostoimintaa, miksei sitä kerrota ääneen? Minä kerron ääneen, että mielestäni Suomeen tarvitaan kestävää kaivostoimintaa. Jotta pääsemme siihen, että kaivostoiminta on kestävä, tarvitaan esimerkiksi tämä kaivos-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

vero, jolla saadaan vahvempi sosiaalinen hyväksyntä sekä alueella että tietysti muutenkin, ja tarvitaan vaikkapa viranomaistoimintaan riittävät resurssit, että kun näitten hankkeitten varsinaisilla toimijoilla tietysti on se päävastuu osoittaa, että toiminta on luvan mukaista, niin voidaan olla varmoja siitä, että näin on. Tätä täällä peräänkuulutetaan.

Tässä kansalaisaloitteessa on todella paljon hyviä asioita, mutta totta kai siellä on asioita, jotka käytännössä sitten johtaisivat siihen, että malminetsintä loppuisi ja sitä myöten tulevaisuudessa myös kaivostoiminta Suomessa loppuisi ainakin niissä paikoissa, joissa ei ole sitä näkymää, joka siellä Elijärvellä esimerkiksi on, että vaikka 100 vuotta pystytään vielä jatkamaan.

Elikkä tässä mielessä minusta olisi reilua kertoa, kannatatteko te sitä Kongossa olevaa kaivostoimintaa vai kotimaista kestäväää kaivostoimintaa.

20.22 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Autto kysyi, miksi Elijärven kaivos on eri asia kuin kansallispuiston kylkeen suunniteltu kaivos. Elijärven kaivos syntymäkunnassani Kemissä sijaitsee 10 kilometrin päässä kaupungista, ei missään tapauksessa kaupungin keskustassa, kuten äsken sanoit. Sitä ympäröi talousmetsä. Luontoarvoista ei kyllä sinänsä ole minulla tarkempaa tietoa, mutta ainakaan matkailutoimintaa kaivoksen lähialueilla ei ole. En tiedä, mihin viittasit sillä, että kaivostoiminta pitäisi joidenkin mielestä kategorisesti kieltää. En ole itse kuullut sellaista täällä sanottavan, enkä myöskään sellaista, että potentiaalisesti tulevaisuudessa luonnonsuojelualueena toimivalle alueelle... — tai mitä sanoittekaan siinä tilanteessa — [Heikki Auton välihuuto] ole täällä kuullut sanottavan. Syötteen kansallispuisto esimerkiksi on tosiaan matkailualueutta, virkistysalueutta. Se alue on kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueen ympäröimä, mihin tämä varaus on myönnetty. Sillä on suora vaikutus matkailuelinkeinoon, mikäli siihen joskus tulevaisuudessa kaivos tulisi. Kyse on aivan erilaisesta hankkeesta. En näe syytä lähteä näitä sen pidemmälle vertailemaan.

20.24 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä asia, että asiasta keskustellaan. Sehän on kansalaisaloitteen tehtävä, vaikka se sellaisenaan ei toteutuisikaan. Mutta se tuo uudet näkökulmat ja aivan kuin sieltä kansan syvistä riveistä ne kokemukset tänne päätöksenteon pohjaksi.

Itse näkisin, että tällainen vastuullinen yrittäjyys tässäkin kohden kaivostoiminnan osalta ja luonnon suojeleminen on yhdistettävissä, ja sen vuoksi Suomea tulee kehittää kaivostoiminnan mallimaana. Keskusta pitää tärkeänä sitä, että paikalliset ihmiset pääsevät mukaan tähän päätöksentekoon, koska he ovat niitä paikallisten olosuhteiden asiantuntijoita, eli tätä, että kunnille oikeus kaavoituksen kautta päättää, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella, pidän hyvin tärkeänä.

20.25 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! En pidä tarkoituksenmukaisena, että me päättäisimme täällä eduskunnassa yksittäisistä kaivoksista, vaan periaatteista ja niistä reunaehdoista, joilla erilaisia toimintoja yhteiskunnassa voi toteuttaa. Näihin kuuluvat vihreiden tavoitteista esimerkiksi ne, että uusiutumattomista luonnonvaroista kuuluu yhteiskunnalle arvo, otetaan käyttöön vero, josta jää tosiaankin jotakin yhteiskunnalle, otetaan kokonaisuus mukaan lupaharkintaan, ja sitten esimerkiksi myös lopetetaan malmien etsintä luonnonsuojelualueilla, joihin kuuluvat toki keskeisesti myös Natura-alueet. Tämän-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

tyyppisiä esimerkkejä ne ovat, jonkalaisia reunaehtoja olemme vieneet eteenpäin, ja sitten näiden puitteissa tulisi toki arvioida, kun lait pääsevät käytäntöön, miten homma toimii.

Varmasti sitten on vielä se kysymys, miten viranomaisvalvonta toteuttaa lainsäädäntöä ja onko siellä resursseja. Se on tärkeä kohta ja iso epäkohta Suomessa tällä hetkellä. Ihan kaikkea ei todella voi laittaa pienten kuntien vastuulle. Se on selvää, että kyllä tässä tarvitaan myös kansallista harkintaa ja kansallista osaamista, koska tosiaankin vastassa on myös isoja yhtiöitä. Minun mielestäni olisi naiivia olettaa, että tässä hyvällä toivolla tai hyvällä tahdolla vain pärjättäisiin, ja sen takia onkin hyvä, että tämä eduskunta on niin voimakkaasti tuonut esiin, että meillä on lainsäädännöllisiä epäkohtia, jotka täytyy korjata, ja sitä työtähän me täällä teemme. Ei ole kukaan esittänyt, että kaikki toiminta kielletään. [Heikki Autto: Hyvä!] Sellaisia puheenvuoroja en ole kuullut, mutta reunaehdoista on hyvä käydä keskusteluja ja toteuttaa se lainsäädäntö, johon hallitusohjelmassakin on sitouduttu. Se on kai selvä juttu myös.

20.27 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että nyt näitä lainsäädännön puutteita korjataan, ja nämä kansalaisaloitteen esiin nostamat asiat kannattaa tarkasti käydä läpi. Keskusta on samaa mieltä myös tästä verosta, josta tulisi tulla riittävä korvaus yhteiskunnalle, ja sitäkin kautta voidaan toimia.

Toki haluan nostaa vielä tämän saman ongelman esille, mitä edustaja Auttokin on pitänyt esillä, eli sen, että nämä kaivannaisiin liittyvät ongelmat eivät poistu, katoa mihinkään sillä, jos laitetaan silmät umpeen ja siirretään kaivostoiminta kehittyviin maihin, joissa nämä ympäristövaatimukset ja työntekijöiden asema ovat paljon surkeammalla tasolla kuin täällä Suomessa. Siksi on hyvin tärkeää, että me nyt kehitämme suomalaista säädöstä.

20.29 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Jos jostakin puheenvuorosta on tullut semmoinen vaikutelma, että olisi tuotu esiin ongelmia, niin se varmasti on toki myös otettava huomioon, että vaikutuksia on ja tietysti luonnonvarojen hyödyntämisestä aiheutuu erilaisia vaikutuksia kuin jostain muusta toimialasta. Minun mielestäni on myös hyvä puhua ääneen niistä haittavaikutuksista, koska kyse on samasta tilasta, jossa sitten tietyllä tavalla useissa tapauksissa kamppailevat joko luonto tai ihmiset tai muut elinkeinot. Joissain tapauksissa tietysti ne ovat hyvin yhteensovitettavissa. Mutta sinänsä ihan samanlaisesta toimialasta ei ole kyse kuin moni muu on. Se vaatii paljon tilaa ja sillä on isoja ympäristövaikutuksia aina väistämättä, vaikka sitten toki ne pyritään mahdollisimman hyvin hoitamaan. Mutta niitä ei käy kieltäminen.

Ehkä se globaali vastuu on sellainen, jota kannattaa toteuttaa yritys vastuulainsäädännön kautta, niin kuin tässä toin aikaisemmin esiin. Siinä mielessä semmoisten yksinkertaisten vertailujen ja heittojen, että jossakin muualla tuotanto sitten lisääntyy, pitäisi myös perustua faktoihin. Jos mineraalien kysyntä kasvaa, niin kyllä se kysyntä kasvaa niissä muissakin maissa, eli ei voi väittää, että me täällä nyt sitten hoitaisimme mineraalien kysynnän kasvun. Kyse on globaalista kysynnästä ja globaalista ilmiöstä ja myöskin globaalista haasteesta biodiversiteetin katoamisen osalta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.17 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on, että jo olemassa olevaan lakiin lisätään uutta kansallista alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettua määrärahan hallinnointia koskevat säännökset. Lisäksi esitetään eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Hallitus esittää, että määräraha korvaisi aikaisemman, Sipilän hallituksen aikana käytössä olleen alueellisen innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämisen määrärahan. Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi näin ollen sen yhteydessä.

Aluepolitiikasta on vahva kirjaus hallitusohjelmassa. Sopimukselliseen yhteistyöhön kaupunkien ja alueiden kanssa varataan 15 miljoonaa euroa ja maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen 5 miljoonaa euroa ensi vuoden budjettiin. Ja juuri tästä on nyt kyse käynnissä olevassa lähetekeskustelussa, ja niistä teknisistä muutoksista, joilla saadaan nämä määrarahat sitten ensi vuonna käyttöön. Tavoitteena on rakentaa menestystä alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimijoiden yhteistyöllä, lisätä elinvoimaa, poikkihallinnolliseen toimintaan kannustamista, alueellisten voimavarojen kokoamista niiden yhdessä sovittujen ja määriteltyjen tavoitteiden lisäksi.

Tässä lähetekeskustelussa oleva esitys perustuu hallitusneuvotteluissa sovittuun Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuteen. Ohjelman mukaan on tarkoitus siis maakuntien liitoille kohdentaa nopeasti, joustavasti hyödynnettävää aluekehitysrahoitusta. Maakunnilla on tietenkin keskeinen rooli aluekehityksen ja yhteistyön edistäjinä, ja tämä rooli on kyllä kauttaaltaan huomioitu vahvasti myös hallitusohjelmassa. Uskon, että kaikkien tavoitteena on vahvistaa ja tukea maakuntien toimintaa alueellisesti — paikallisesti vahvaa, elinvoimaista ja vireää toimintaa. Ja näin nämä kaikki alueet luovat hyvinvointia osaltaan koko tähän maahan.

Tätä maakunnille omaehtoiseen kehittämiseen suunnattua määrärahaa on tarkoitus pystyä käyttämään varsin monipuolisesti ja joustavasti ja antaa myös välineitä siihen, kuinka syventää alueiden ja kaupunkien kestävä kasvua, elinvoimaa edistäviä hankkeita ja myös sopimusperusteisuutta. Tarkoitus on luoda useampia kuin yhtä aluetta koskeviin, samanaikaisesti myös valtakunnallisesti tärkeisiin, alueiden kehittämistä koskeviin kehittämis-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

hankkeisiin mekanismeja. Ja toki ollaan myös apuna alueiden kuntien välisessä elinkeinopolitiikan yhteistyössä.

Niinpä maakuntien omaehtoinen kehittäminen antaa tietenkin mahdollisuuden toteuttaa aluelähtöisiä, alueellisesti erilaisia, nopeita, joustavia kokeiluhankkeita, helpottaa globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien syntyä nimenomaan sieltä paikallisesta näkökulmasta lähtien ja samalla tietenkin, mikä tärkeää, myös vahvistaa elinkeinorakennetta. Niinpä on tärkeää, että paikallisuuden, alueellisuuden roolia korostetaan, asemaa elinvoiman kasvattajana vahvistetaan, tuetaan. Nyt käsittelyssä olevien lainsäädäntömuutosten tavoitteena on luoda tähän joustava rahoitusinstrumentti, jolla pystytään maakuntien ja alueviranomaisten ja muiden alueellisten, paikallisten toimijoiden välisellä yhteistyöllä mahdollisimman hyvin tässä toimimaan. Ja en ole kyllä ikinä kuullut yhdestäkään yhdessä tehdystä asiasta, josta ei olisi syntynyt jotain uutta ja positiivista, joten sikäli tällaiseen uudenlaiseen sopimuksellisuuteen ja alueiden omaan joustavuuteen ja voimavarojen lisäämiseen luotan.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020.

15.21 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministeri Kulmunille, että olette esittelemässä tätä hallituksen esitystä täällä.

Tänään tulee 25 vuotta aikaa siitä, kun Suomessa järjestettiin EU-kansanäänestys, ja voi ajatella, miten se liittyy tähän esitykseen, mutta kyllä se osaltaan liittyy. Eli ensinnäkin itse kun muistan tuota aikaa, niin silloin alettiin yhä enemmän puhua EU:n myötä myös alueiden ja maakuntien kehittämisestä ja merkityksestä, ja sitten toisaalta alueiden kehittäminen ei ollut enää pelkästään kansallista aluepolitiikkaa vaan rakennerahastojen kautta myös olennainen osa EU-politiikkaa. Ja tämä laki jo nimeltäänkin nivoo yhteen alueiden kehittämisen ja rakennerahastot, eli rakennerahastoista huolimatta on kansallisella aluepolitiikalla kuitenkin valtavan iso merkitys koko Suomen kannalta, ja sen takia tämä hallituksen esitys on omalta osaltaan tukemassa tätä meidän kansallista työtämme.

Tämä hallituksen esitys toteuttaa hallitusohjelmassa sovittua hyvää aluepoliittista linjaa käytännössä, ja tämä momentin nimikin kuvastaa, mistä on kyse: alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettu määräraha. Myös konkretiaakin seuraa, eli ensi vuoden budjetissa on varattu 20 miljoonaa euroa tähän. Hallituksen esitys tunnistaamyös maakuntien liittojen tärkeän roolin aluekehitysviranomaisina sekä aluekehityksen ja yhteistyön edistäjinä ja vahvistaa sitä, kuten ministeri Kulmuni tuossa hetki sitten kertoi. Hallituksen esitys tukee ajatusta, että koko Suomi ja kaikki alueet ovat tärkeitä, ja että hallitus haluaa edistää omalta osaltaan eri alueiden ja kaikkien maakuntien elinvoimaa ja vireyttä. Määrärahalla tuetaan omaehtoista kehittämistä. On syytä kysyä, mitä sillä tarkoitetaan. Me keskustassa ymmärrämme tämän omaehtoisen kehittämisen siten, että luotetaan alueiden omaan kehittämistyöhön ja hoksnoikkaan siitä, mitkä asiat ja valinnat vahvistavat alueen elinvoimaa, tuovat työpaikkoja ja uudistavat, vahvistavat elinkeinorakennetta, esimerkiksi vaikka matkailu.

Arvoisa puhemies! Useat tuoreet kyselyt ja selvitykset tukevat käsitystä, että suurin osa suomalaisista haluaa, että Suomessa on elämää ja meininkiä myös kaupunkikeskusten ulkopuolella. Tänään Ylen kyselyn tulokset: yli puolet vastanneista haluaisi hidastaa kaupungistumiskehitystä. Toisaalta Helsingin Sanomien kysely syyskuussa kertoi: 70 prosenttia haluaa pitää koko Suomen asuttuna. Ylen tuore uutinen Ranskasta puolestaan kertoi maanantaina, että vuosittain noin 100 000 ranskalaista muuttaa maalle. Siellä tehdyn tutki-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

muksen mukaan lähes 60 prosenttia ranskalaisista haaveilee muuttamisesta maalle. Eli edellä olevat esimerkit kertovat minusta siitä, että meidänkin hyväksymäämme megatrendiä, kaupungistumista, näillä hiljaisilla signaaleilla halutaan haastaa.

Kun itse aamulla kuuntelin tätä Ylen juttua, jäin pohtimaan sitä, miten arvostamani tutkija Timo Aro sitä kommentoi ja totesi — tässä aamuaisessa tutkimuksessa tosiaankin yli puolet suomalaisista haluaisi, että kaupungistumista hillitään — että se kertoo muutosvastarinnasta, ja sitten muutosvastarinnan lisäksi myös tämmöisestä alueiden kustosta. Itse pidän kyllä tätä vähän outona kommentointina. Pitäisi ehkä katsoa vähän myönteisemmässä mielessä eikä kommentoida näin negatiivisesti, jos asiat eivät käy omaan ajatteluun.

Lopuksi haluan todeta tässä, että jos suomalaisilla on vahva tahto Suomen elinvoimaisuudesta ja siitä, että koko maassa halutaan olevan elämää ja meininkiä, niin sen pitää kyllä tietysti näkyä meidän suomalaisessa kansallisessa politiikassa, hallituksen politiikassa ja niissä päätöksissä, mitä eduskunta täällä kaiken kaikkiaan tekee. Keskustassa ajattelemme sillä tavalla, että on otettava rohkeammin käyttöön aluepolitiikan eri keinoja, eikä olisi pahitteeksi, vaikka vilkaisisimme vähän Ruotsiin ja Norjaan, mitä siellä on kaiken kaikkiaan tehty.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoin tämä ministeri Kulmunin esitys on oikein hyvä ja alueita arvostava, ja tällaisia toivomme lisää.

15.26 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuonna sopimukselliseen yhteistyöhön kaupunkien ja alueiden kanssa varataan 15 miljoonaa euroa. Lisäksi maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen osoitetaan 5 miljoonan euron lisämääräraha ensi vuodelle. Budjettiriihessä sovittiin myös, että alueellinen kuljetustuki jatkuu, ja siihen päätettiin osoittaa pysyvästi 6 miljoonan euron lisämääräraha — erinomaista.

Hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden mukaan maakuntaliittojen keskeinen rooli aluekehitysviranomaisena jatkuu. Liitoille kohdennetaan nopeasti ja joustavasti hyödynnettävää aluekehitysrahoitusta. Tervehdin ilolla sitä, että hallitus ottaa entistä painokkaampaa otetta maakuntien Suomen puolesta. Sitä työtä totisesti riittää. Keskusta ei pelkää käyttää aluepolitiikka-sanaa. Se on yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Jokainen kotikulma on yhtä arvokas.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on myös tärkeä askel sille, että jokaiseen maakuntaan saataisiin sopimuksellinen kaupunkipolitiikankin väline. Hallitus on työntymässä epäkohtaan, joka on tullut tutuksi esimerkiksi Seinäjoen kaupunkiseudulla. Se epäkohta on ollut väliinputoajan rooli kaupunkipolitiikassa. Etelä-Pohjanmaan liitto ja Seinäjoen kaupunki ovat kiinnittäneet huomiota vallitsevaan kansalliseen kaupunkipolitiikkaan ja esittävät nykyistä laajemman aluepolitiikan kokonaisuuden hahmottamista. Nyt Seinäjoen tyyppiset yliopistottomat mutta kehityspotentialiltaan suuret keskikokoiset maakuntakeskukset ja niiden ympäryskunnat ovat jääneet väliinputoajan asemaan. Seinäjoen kaupungin ja kaupunkiseudun kasvu on ollut viime vuosina yksi Suomen nopeimpia ja vertautuu täysin suurimpien kaupunkien kasvulukuihin. Se on kuitenkin joutunut ratkomaan maankäytön, asuminen ja liikenteen ongelmia omin voimin. Näkisin mieluusti, että myös MAL-sopimuksia laajennettaisiin uusiin kaupunkikeskuksiin, joiden kaupunkiseutu täyttää yli 100 000 asukkaan väestöpohjan.

Arvoisa puhemies! Yle uutisoi aamulla, että enemmistö suomalaisista haluaa valtion hidastavan kaupungistumista. Paras keino tähän on taata hyvän elämän edellytykset ympäri Suomen. Jokaisessa maakuntakeskuksessa tulisi olla sopimuksellinen kaupunkikehittämi-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

sen väline. Se on maakuntien Suomen tulevaisuuden varmistamista, askel oikeudenmukaisuuden ja tasavertaisen kohtelun suuntaan.

Aluepolitiikan tavoite on antaa ihmisille vapaus ja mahdollisuus valita, minne elämänsä rakentaa. Se perustuu maan eri osien omille vahvuuksille. Maakuntakeskusten ja niiden seutukuntien kuuluu olla politiikkamme keskiössä ja tasavertaisena kumppanina. Niillä tulee olla keinot puolustaa maakuntia, kehittää seutujaan ja varmistaa myös maakuntien tulevaisuus. Se on uuden kokonaisen Suomen tie.

Arvoisa puhemies! Ministeri Kulmuni on ansiokkaasti käynnistänyt selvityksen paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työn lisäämisestä eli tavoista, joilla työskentely, asuminen ja toimiminen usealla paikkakunnalla on mahdollista — erinomainen ja tärkeä avaus.

Puhemies! Keskusta tukee sekä kaupunkeja että maaseutuja, ihmisen vapautta valita.

15.31 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan heti alkuun kiittää ministeri Kulmua erinomaisesta esityksestä. Voin sanoa, että maakunnat kiittävät tästä. On äärimmäisen tärkeää, että Suomea kehitetään tasapuolisesti koko maata ajatellen. Kun täältä eduskunnasta menen tuohon eduskunnan portaille ja katson ulos, näen siellä Finlandia-talon tai Musiikkitalon. Ne ovat paitsi helsinkiläisiä ja Helsingissä sijaitsevia rakennuksia myös koko Suomelle tärkeitä instituutioita. Yhtä lailla voi sanoa, että kun menemme kesällä vaikka vierailemaan Saimaalle, se hieno järviolue on koko Suomelle arvokasta aluetta, tai kun joku suomalainen tai ulkomaalainen tulee vierailulle Lappiin, se on koko Suomen Lappi — tai on koko Suomen Savo tai Kainuu ja niin edelleen. Meidän on siis turha rakentaa vastakkainasettelua, vaan sen sijaan me tarvitsemme Suomessa yhteen hiileen puhaltamista. Kaikissa asioissa on syytä katsoa, mikä on meidän yhteinen etumme sen sijaan, että aletaan kilpailemaan keskenämme. Kun katsomme vähänkin kauempaa maailmaa, niin Suomi on todella pieni. Kiinassa on satakunta kaupunkia, jotka ovat väestöltään suurempia kuin Suomi tällä hetkellä. Sen takia meillä jos jossakin tarvitaan ajattelutapaa, että me olemme yhtä ja me haluamme pitää huolta koko Suomesta ja kaikista suomalaisista, kaikista Suomen palveluista myös.

Nämä tuolla edellä viitatu tutkimukset, joita on ollut viimeksi tänään julkisuudessa, osoittavat, että valtaosa suomalaista on sitä mieltä, että kaupungistumisesta tulee liiallista, kaupungistumista tulee tietyllä tavalla rajoittaa ja siitä syntyviä lieveilmiöitä ja ongelmia pyrkiä hallitsemaan. Tämä on hyvä viesti meille tänne. Kun katsoin sitä tulosta, niin huomasin, että erittäin suuri osa muun muassa perussuomalaisten kannattajista oli tällä kannalla. Uskon ja toivon, että tämä haastaa täällä eduskunnassakin perussuomalaiset myös tukemaan niitä hallituksen erinomaisia esityksiä, jotka rakentavat eheää Suomea ja tasapuolista aluekehitystä. Nyt näitten tutkimusten mukaan kannattajat varmasti myös antavat kiitosta, jos näin tulette tekemään.

15.33 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puheenjohtaja! On äärimmäisen tärkeää, [Puhemies: Puhemies!] että meillä on myös kansallisella tasolla aluekehityksen työkaluja. Niin kuin hallitusohjelmaan on kirjattu, niin tämä AIKO kuin myös maakunnan kehittämisraha ovat hyviä työkaluja EU:n rakennepolitiikan ja EU:n rakennerahastojen lisäksi. Nyt sitten näyttää, että näistä ollaan kansallisestikin pääsemässä hallitusohjelman kirjausten mukaisesti maaliin. Meille Itä- ja Pohjois-Suomessa on tietysti tärkeää, että meillä on näitä aluekehityksen työkaluja, joilla pystytään sitten osaamistamme edelleen vahvistamaan. Edellisellä hallituskaudellahan oli kasvusopimukset kaupunkien osalta, ja niistä on hyviä tuloksia.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Aiemmin on ollut Osaamiskeskusohjelma. Tämä on minusta hyvää aluepolitiikan jatkumoa aiemmille osaamisen vahvistamisen aluepoliittisille työkaluille. Siitä kiitos hallitukselle kovasti.

15.34 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Sain olla hallitusneuvottelijana siellä Elinvoimainen Suomi -ryhmässä. Lukiessani silloin ensimmäistä kertaa sitä meidän ryhmämme toimeksiantoa ja meidän neuvottelupöytään kuuluvia asioita — niitä oli nimittäin aika pitkä lista — olin siitä huolimatta tosi iloinen siitä, että sain olla mukana tuomassa siihen ryhmään ajatuksia ja kokemuksia kunnista, maakunnasta ja yrittäjyydestä. Kaikki ne asiat olivat minulle tosi tärkeitä ja myös varsin tuttuja luottamustoimien ja yrittäjäuran myötä.

Pidän aivan itsestäänselvänä, että elinvoimainen Suomi muodostuu elinvoimaisista maakunnista. Alueella on varmaan kiistatta paras tuntemus alueen omista vahvuuksista. Siellä on kuitenkin tuntemus myös alueen eri haasteista. Siellä on tuntemus ja tuttuus niistä visioista ja keinoista, ja siellä uskotaan, että se oma alue saadaan nostettua ensin valtakunnan tasolla ylös ja kansainvälisestikin maailmankartalle. Maakuntia on erilaisia — ja se on muuten hyvä niin. Elinvoimaiset maakunnat muodostuvat puolestaan elinvoimaisista kunnista, ja taas sitten kuntien moottorina pyörivät ja hyrisevät ne työllistävät yritykset siellä kunnan sisällä.

Hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden mukaan maakuntien liittojen rooli aluekehitysviranomaisina jatkuu, ja tästä olen erittäin iloinen. Liitoilla tulee myös jatkossa olemaan keskeinen merkitys aluekehityksen ja alueitten välisen yhteistyön edistäjinä. Ja sekin on totta, että maakunnat eivät aina yksin pärjää, vaan joskus useamman maakunnan kokoonpanolla saadaan enemmän asioita aikaiseksi. Maakuntien liitoille kohdennetaan nopeasti ja joustavasti hyödynnettävää aluekehitysrahoitusta, ja se todettiin jo aikaisemminkin, että se maakuntien kehittämiseksi oli ennen tosi hyvä ja tehokas elementti. Tälle alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen momentille on esitetty vuoden 20 talousarvioesityksessä 20 miljoonan euron ja julkisen talouden suunnitelmassa 10 miljoonan euron rahoitusta vuodelle 21. Ensi vuoden määrärahasta se 5 miljoonaa euroa kohdistuu maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen, niin kuin täällä on kuultu jo useampaan kertaan, ja 15 miljoonaa euroa sopimusperusteiseen yhteistyöhön. Rahoitus tulee hallituksen kertaluonteisista tulevaisuusinvestoinneista.

On hienoa, että maakuntien liittojen mahdollisuudet tukea maakuntien omaehtoista kehittymistä vahvistuvat alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahalla. Tällä budjettiesityksen määrärahalla tuetaan muun muassa maakuntien omaehtoista kehittämistä, uudistetaan elinkeinorakennetta siellä ja vastataan rakennemuutoshaasteisiin. Muutoksen tuloksena liitoilla on käytössään joustava rahoitusinstrumentti, jonka avulla maakuntien, alueviranomaisten sekä muiden alueellisten ja paikallisten toimijoiden välistä yhteistyötä on mahdollisuus ennestään lisätä ja vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä aluepolitiikka tarkoittaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Se tarkoittaa sitä, että jo täältä eduskunnasta lähtee vahva viesti siitä, että koko Suomi ja kaikki suomalaiset ovat tasa-arvoisia ja yhtä arvokkaita meidän yhteiskunnassamme. Se tarkoittaa sitä, että täällä arvostetaan maakuntapäiviä juhlivia ihmisiä ja niitä karvahattulähetystöjä, jotka vilpittömästi kantavat huolta oman kotiseudun elinvoimasta. Aluepolitiikan tulee näkyä muun muassa alueellistamispäätöksinä, paikkariippumattomina työpaikkoina ja tasa-arvoisina koulutusmahdollisuuksina ympäri Suo-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

men. Tämän hallituksen esitys on myös vahva ja tulevaisuudenuskoa lisäävä viesti kaikille alueille. — Kiitos.

15.38 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Keskustelu EU:n rakennerahastojen tulevaisuudesta on Suomessa ajankohtainen myös tätä hallituksen esitystä laajemmin. Alkumassa on uusi ohjelmakausi, ja monet asiat ovat muuttumassa.

Tässä yhteydessä on syytä tarkastella rakennerahastovarojen jakautumista Suomen sisällä. Eteläinen ja läntinen Suomi, johon myös oma maakuntani Pirkanmaa kuuluu, on Suomen viennin ja kasvun moottori. Sen rooli ja potentiaali on tunnustettava myös aluekehittämisessä. Hallitusohjelman kunnianhimoiset tavoitteet työllisyysasteen ja innovaatio-toiminnan suhteen ovat entistä vaikeampia toteuttaa, jos suurin osa Suomea pudotettaisiin aluekehittämisvarojen ulkopuolelle. Esimerkiksi työllistämisrahat pitää ohjata sinne, missä on työttömiä, ja yritysten innovaatiotuki sinne, missä on yrityksiä. Itä- ja Pohjois-Suomelle on tarkoitettu oma pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tuki, joka on perusteltua säilyttää. Muutoin rakennerahastojen on kohdeltava alueita tasavertaisesti, kuten EU on Suomen osalta katsonut oikeaksi.

15.40 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Ylen tuore kysely kaupungistumisesta herättelee tosiaan toivottavasti meitä kaikkia. Samansuuntaisia tuloksia olemme toki saaneet jo monista muistakin kyselyistä ja tutkimuksista, kuten edustaja Vehviläinen hyvin totesi. Itse ajattelen samaan tapaan, että kyse ei todella ole mistään alueiden kustosta tai näpytyksestä kaupungeille, vaan suomalaisilla on todella aito halu elinvoimaisen Suomen puolesta. Tätä siis vaaditaan niin kaupungeissa kuin maalla, niin kasvukeskuksissa kuin harvaan asutuilla alueilla, eli oman alueen väestökehitysnäkymästä riippumatta.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että suomalaiset haluavat, että jokaisella on asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus käydä koulua, tehdä töitä, päästä palvelujen pariin eli elää hyvää, turvallista ja terveellistä arkea kaikkialla maassa. Tämä tavoite tuntuikin yhdistävän tätä kansaa tällä hetkellä hyvin vahvasti, taitaapa yhdistää yhtä vahvasti kuin halu päästä jalkapallon EM-kisoihin pitkän odotuksen jälkeen. Toisin sanoen suomalaiset todella haluavat aidosti tasapainoisempaa aluekehitystä, ja uskon, että tämä tavoite on siis paitsi tasa-arvokysymys, varmasti monelle myös eräänlainen sivistyskysymys.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan, että aluepolitiikan tavoitteena on alueiden välisen ja kuntien sisäisen eriytymisen vähentäminen. Tämä tietysti edellyttää monenlaisia toimia eri hallinnonaloilla. Kiitän elinkeinoministeri Kulmunia siitä määrätietoisuudesta, jolla olette tarttunut omalta osaltanne tähän haasteeseen. Esimerkkejä on monia, mutta esimerkiksi Business Finlandin kautta jaetaan resursseja, joiden hyödyntäminen on alueiden elinvoiman näkökulmasta erittäin tärkeää.

Kysyisinkin ministeri Kulmunilta, mitä hallitus voisi tehdä, jotta myös sellaiset alueet ja seudut, joissa ei esimerkiksi ole omaa yliopistoa, pääsisivät nykyistä paremmin Business Finlandin palvelujen ja tukien pariin. Ja ehkä vielä laajemminkin: kun tämän hallitusohjelman tahto elinvoimaisesta Suomesta on selkeä, niin miten ministeri arvioisi vaikkapa ensi vuoden budjetin ja julkisen talouden suunnitelman ja hallituksen suunnitteilla olevien toimien vaikuttavuutta tämän tavoitteen saavuttamiseen?

15.43 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Kulmunille tästä hallituksen esityksestä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamis-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

ta annetun lain muuttamisesta. Päättämällä tästä hallituksen esityksestä me nähdäkseni tuemme niin maaseudun, seutukaupunkien kuin isoimpienkin kaupunkien kestäväää kasvua ja elinvoimaa. Tämä ministeri Kulmunin johdolla valmisteltu hallituksen esitys on nähdäkseni aluepolitiikan ja lähidemokratian kannalta erinomainen voitto.

Haluan tukea alueiden omaehtoista kehittämistä elinkeinorakenteen uudistamisessa ja vastaamisessa rakennemuutokseen. Rakennemuutosta meillä on aivan kaikkialla Suomessa. Tämä ei ole mikään usein parjattu maaseudun tai jonkun tietyn alueen asia tai haaste. Muun muassa meillä Hämeessä muutosta on tullut teollisuuden murroksen, kaupungistumisen ja matalan syntyvyyden myötä nyt selkeästi. Myös palvelut ja yritykset elävät ajassa: moni yritys muuttaa toimintaansa tai palveluansa ilmastonmuutoksen vaatimusten edessä tai reagoi väestön muutoksiin tällä hetkellä.

Kukaan täällä ei ole varmastikaan voinut jättää huomiotta näitä väestöennusteita, joita me saimme vastikään. Ne ovat varsin synkkää luettavaa. Ne nostavat nähdäkseni tämän aluekehityksen ja myös tämän hallituksen esityksen sekä rakennerahastohankkeet aivan uuteen arvoonsa. Väestöennusteen mukaan Suomen väestökehitys muuttuu 15 vuoden päästä negatiiviseksi kaikissa maakunnissa. Ihmisiä toisin sanoen syntyy vähemmän kuin kuolee. Tämä syntyvyys- ja väestökatoon varautuminen vaativat jakamattoman huomion, ja nähdäkseni apatian sijaan meidän tulisi laittaa tuulemaan ja nimenomaan uskoa tulevaisuuteen ja rakentaa tämänkaltaisia hallituksen esityksiä, joilla vahvistetaan myös alueiden kehittymistä.

Tämä väestökato on jatkunut jo lähes kymmenen vuotta, minkä vuoksi emme voi kuitenkaan sulkea silmiämme siltä muutoksen tarpeelta. On useita asioita, joihin tulee varautua myöskin tällä hetkellä. Markkinoilla on jo nyt esimerkiksi erilaisia muunneltavia ja siirreltäviä päiväkotiratkaisuja, jotka ovat nyt monen alueen pelastus esimerkiksi lapsimäärien vähentyessä. Tämä palveluiden keskittäminen, jota usein tarjotaan ratkaisuksi, ei näyttäydy minulle ratkaisuna, vaan nimenomaan lähipalveluita tukemalla ja nokkelia uusia ratkaisuja löytämällä pääsemme eteenpäin, ja siihen tämänkaltaiset hallitukset esitykset ovat oiva keino.

Me tarvitsemme rahaa toteuttaa aluelähtöisiä nopeita ja joustavia kokeiluhankkeita sekä toimeenpanna muita hallitusohjelman mukaisia aluekehittämiseen liittyviä linjauksia. [Puhemies koputtaa] Aluepolitiikka on yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta, ja sen takana nähdäkseni tämäkin esitys seisoo.

15.46 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos vielä keran ministeri Kulmunille tämän todella tärkeän hallituksen esityksen esittelystä, valmistelusta ja tänne tuomisesta, ja kiitos siitä tosi fiksusta keskustelusta, mitä täällä on tähän mennessä tästä käyty. Kuten tiedämme, me keskustassa emme ole koskaan hävenneet aluepolitiikka-sanaa. Meille se on aina tarkoittanut sitä, että ihmisten hyvä arki on aivan yhtä tärkeä, olipa se koti suurkaupungin keskustassa, sen suurkaupungin laitamilla, lähiöissä, pienen kunnan keskustassa tai sitten aivan sen pienen kunnan pisimmän soratien päässä.

Arvoisa puhemies! Täällä on jo käyty esimerkiksi edustaja Vehviläisen ansiokkaassa puheenvuorossa hieman läpi myös Ylen tämän päivän uutisointia aluepolitiikasta ja ihmisten siihen liittyvistä arvostuksista. Tuon Ylen uutisen mukaan enemmistö suomalaisista haluaa valtion hidastavan kaupungistumista. Tuon jutun yhteydessä oli haastateltu arvostamaani tutkijaa Timo Aroa, mutta tätä hänen kommenttiaan minä hieman hämmentyneenä luin ja pohdin, mitä hän sillä tarkoittaa: ”Mielestäni valtion ei pidä puuttua sen parem-

min kaupungistumisen vauhdittamiseen kuin hidastamiseenkaan, vaan ihmiset, yritykset ja muut toimijat saavat itse päättää sijaintipaikkaratkaisunsa niin kuin parhaaksi katsovat.” Tätä ihmettelen, sillä kaikkiin näihin ihmisten ratkaisuihin, yritysten ratkaisuihin vaikuttavat meidän päätöksemme: liikenneyhteydet, tiet, rautatiet, sillat, niiden kunto, lentoliikenneyhteydet, tietoliikenneyhteydet — miten pystytään etänä toimimaan mistäkin paikasta — työpaikat, puoliso työpaikat, toisaalta yrityksen näkökulmasta työntekijöiden saatavuus, koulutuksen, täydennyskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuudet, yhteiskunnan jo perustuslain pohjalta takaamien palveluiden saatavuus. Mielestäni me teemme pitkälti juuri näihin liittyviä päätöksiä hallitusten esitysten käsillä ollessa, kuten nyt, ja aina, kun mietimme seuraavan vuoden budjettia — mihinkä asioihin määrärahoja allokoimme. Eli me teemme aluepolitiikkaa halutessamme tai tahtomattamme koko ajan, kun teemme päätöksiä valtion tasolla ja myös kuntatasolla.

Arvoisa puhemies! Tämän takia haluaisin nostaa aluepolitiikka-sanan oikeastaan semmoiseen uuteen arvostukseen. Se osoittaa vain sitä, että me kansanedustajina edustamme ihmisiä eri puolilta Suomea ja tuomme mukamme terveiset siltä alueelta ja puolustamme myös osin sen alueen elinvoimaa, ihmisiä, mutta toivottavasti aina niin, että meillä näkemys yhteisestä hyvästä säilyy siellä takana. Terve ylpeys oman alueen voimavaroista ja halu kehittää sitä ei tarkoita sitä, että olemme toisten alueitten kehittymistä ja hyvää kehitystä vastaan. Kuten ministeri Kulmuni totesikin, on hienoa, että Suomi saa erilaistua, mutta eriarvoistuvan emme halua tämän rakkaan kotimaamme.

15.50 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi elää viennistä, hyvinvointimme rahoitetaan vientielinkeinojemme tuomilla tuloilla, ja vientielinkeinomme perustuvat tietysti hienon, laajan maamme eri alueiden vahvuuksista kumpuaviin pitkiin arvoketjuihin, joten tasapainoinen alueiden kehittyminen on paitsi tärkeää ja järkevää, myös aivan välttämätöntä, jotta Suomi on menestyvä maa myös tulevaisuudessa. Tästä näkökulmasta hallituksen esitys on hyvä ja perusteltu, ja on hienoa, että hallitus haluaa tehdä myös aktiivisia aluekehittämistoimenpiteitä, joilla mahdollistetaan myös alueiden omaehtoinen kehitystoiminta. Varmasti nimenomaan sieltä alueilta nähdään parhaiten, mitä uusia ajatuksia ja kehittämistoimenpiteitä on syytä viedä eteenpäin.

Huoli tietysti liittyy siihen, että tällaisen toiminnanhan pitää olla jatkuvaa, pitkällä ajankänteellä, eikä pidä ajatella tätä vain kertaluonteisena investointina, niin kuin hallitus nyt tekee. Toki tietysti kehittämistoimia voidaan ajatella myös investointina, mutta toivon, että tämä kehitystyö ei pääty, vaan tämäntyypistä tasapainoista alueiden kehittämistä pyritään tulevaisuudessakin jatkamaan. Tässä mielessä se, että valtion omaisuutta myydään ja tällaisilla kertaluonteisilla tuloilla sitten tällaisia ehkäpä kuitenkin pysyviä menoja katetaan, on hieman huolestuttavaa. Ja tässä mielessä itse asiassa ajattelen niin, että hallituksen esitys ja tavoite on aivan oikea, mutta vielä parempi Suomen kannalta olisi se, että tätä aktiivista aluekehitystyötä vauhditettaisiin sillä, että hallitus tekisi myös entistä aktiivisempia työllisyyspoliittisia toimia, joilla mahdollistetaan se maakuntien mahdollisuuksista kumpuavan elinkeinotoiminnan kehittyminen niin, että uusia työpaikkoja syntyy. Hyvää työllisyyspolitiikka on myös parasta aluepolitiikkaa, ja mielestäni se on hallituksen tuleville toimille hyvä ohjenuora.

Arvoisa puhemies! Kun myös ministeri on tässä aktiivisesti kanssamme keskustelemassa asiasta, niin vähän laajemmin ehkä haluaisin kysyä arviota siitä, miten nämä aluekehitystoimenpiteet näyttäytyvät tulevina vuosina ottaen huomioon EU:n tulevan rahoituske-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

hyksen, toisaalta myös rakennerahastokauden näkymät. Taustaksi ehkä voisin, arvoisa puhemies, sanoa sen, että niissä maissa ja niillä alueilla, joissa kaikkein voimakkaimmin on käytetty EU:n rakennerahastoja, jostain syystä myös kriittisyys EU:n toimintaa kohtaan on kaikkein suurinta. Olisiko se vielä suurempaa, jos siellä ei olisi näitä EU-tukia käytetty? En tiedä, [Puhemies koputtaa] mutta varmasti tuolla yleisellä eurooppalaisella tasolla on hyvin kriittinen suhtautuminen siihen, [Puhemies koputtaa] miten näitä tukia käytetään. Mikä näiden tulevaisuus ministerin käsityksen mukaan on?

15.54 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää lähetekeskustelua tästä laiksi alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta. Jatkamme sitten tuolla hallintovaliokunnassa.

Tietenkin on tärkeää jokaiselle alueelle — erityisesti viime aikoina on puhuttu kestävästä kasvusta ja elinvoimasta ja siitä, mistä se muodostuu. Se on monilla alueilla sitä, että saatavuus on kunnossa, liikenne- ja logistiikka-asiat toimivat. On kyse koulutus- ja työpaikoista. Me tiedämme kaikki, että viimeisten 20 vuoden ajan suurin osa meidän työpaikoistamme on syntynyt nimenomaan mikroyrityksiin ja pk-yrityksiin. On myös kyse innovaatioista ja elinkeinopolitiikan kyvystä uudistua. Erityisesti Oululle ja Pohjois-Suomelle monet rakennerahastohankkeet ja muut ovat olleet viime aikoina melkein päelinehto, jotta olemme pystyneet ict-murroksessa uudistumaan.

Kysyisinkin nyt, kun arvoisa ministeri on täällä paikalla ja ansiokkaasti ja vastuullisesti kuuntelee meidän keskusteluamme: On myös tärkeää, että pystymme näissä rahoitusinstrumenteissa menemään sellaiseen joustavuuteen, ketteryuteen, jossa paikallinen yhteistyö kumpuaa nimenomaan alueellisista osaamistarpeista ja siitä elinkeinoelämästä. Mitä mahdollisuuksia tämä laki tai tulevat lait näihin tämmöisiin erilaisiin rahoitusinstrumenttien joustavuuteen tuo?

Jaan tässä salissa myös yhden huolen, joka on tullut ilmi viime vuosina monista hankkeista ja projektityöntekijöiden sähköposteista. On tavallaan huoli siitä, että hankerahoituksella tehdään hyviä asioita mutta ne eivät mene sitten käytäntöön, kun on kyse hankkeista ja projekteista. Joku kysyi jopa, ovatko projektisuunnitelmat ja kirjalliset tuotokset sittenkin tärkeämpiä kuin se, mitä sillä työllä saadaan aikaan.

Sitten ihan loppuun, arvoisa puhemies: on tärkeätä, että puhutaan aluepolitiikasta. Hie-
man kuitenkin viimeiset puheenvuorot, joita kuuntelin, osuivat korvaan. Useat keskustalaiset, hyvinkin arvostamani kollegat, kertoivat, että heille aluepolitiikka merkitsee nimenomaan sitä, että jokainen omasta asuinpaikastaan riippumatta on yhtä tärkeä ja tasa-arvoinen. En tiedä, tuleeko se sitten pohjalaisesta taustastani, kun on pienessä kylässä kasvanut ja sieltä maailmaan ponnistanut, että se tulee ainakin itselleni ihan arvoasenteesta. Koen, että suomalainen yhteiskunta on juuri sen takia niin mainio ja rakastettava yhteiskunta ja ympäristö, että jo meidän perustuslakimme sanoo, että jokainen tässä maassa on ihan yhtä arvokas, yhdenvertainen ja tasa-arvoinen riippumatta asuinpaikasta, omasta taustastaan. Henkilökohtaisesti itselleni se ei ole aluepolitiikkaa, vaan se on kyky ajatella ihan suomalaisittain.

15.57 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensimmäiseksi kiitokset ministerille erinomaisesta esittelystä ja erinomaisesta esityksestä. Kiitos myös kollegoille hyvästä keskustelusta.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Kun meillä puhutaan aluekehityksestä ja kaupungistumisesta, kaupungistuminen esitetään yleensä globaalina megatrendinä, joka on väistämätön myös Suomessa, mutta samalla on hyvä huomata, että itse asiassa kaupungistuminen laajamittaisena ilmiönä on päättynyt jo vuosikymmeniä sitten. Kiina kaupungistuu, hyvät ystävät, tällä hetkellä. Mitä meillä täällä Suomessa on? Meillä on yksi 650 000 asukkaan pikkukaupunki. Tämänkin takia on äärettömän tärkeää, että me pidämme huolta siitä, että koko maan voimavarat tulevat hyödynnetyiksi ja että jokaisella ihmisellä on mahdollisuus rakentaa elämänsä ja yrittää, tehdä työtä missä päin tahansa Suomea. Tämän vuoksi on äärettömän tärkeää, että Rinteen—Kulmunin punamultahallitus on nostanut tasapainoisen aluepolitiikan politiikkansa keskiöön.

Haluaisin tässä myös muistuttaa edustaja Auttoa, joka peräänkuulutti sitä jatkuvaa kehitystä, harvaan asutun maaseudun parlamentaarisen työryhmän työstä, jota yhdessä tehtiin. Kiitos siitä kaikille puolueille. On uskomattoman hienoa, että tämän työryhmän esityksistä noin 70 prosenttia päätyi tuonne hallitusohjelmaan ja hyvä hallitus vie nyt niitä tässä vaiheessa eteenpäin.

Monen kollegan tavoin ilahduin itsekkin tämän aamun uutisista, siitä että suurin osa suomalaisista haluaisi hidastaa kaupungistumista. Haluan muistuttaa myös IPCC-raportista, jonka mukaan kaupungistuminen ilmiönä on yksi sellainen, joka kiihdyttää ilmastomuutosta. Tämänkin takia tasapainoinen aluepolitiikka on tärkeää.

Kun meillä on tämä globaali megatrendi, kaupungistuminen, meidän tulee ymmärtää, mitä se voi tarkoittaa Suomen kokoiselle pienelle maalle. Kaupungistumisen on todettu esimerkiksi lisäävän puhtaan ruuan kysyntää ja hintaa. Ihmiset haluavat tuolta kaupungeista sitten lomamatkoille maaseudun rauhaan. Lappia suosittelen kohteena erityisesti. Meidän täytyy pohtia, miten tähän haasteeseen vastataan.

Täytyy nyt vielä loppuun todeta se, että olen arvostanut kyllä itsekkin tohtori Timo Aroa, mutta monen kollegan tavoin en ymmärrä näitä hänen kommenttejaan tämän päivän lehdestä. Ehkä ne kielivät pettymyksestä, koska meillä on tässä maassa valtavasti tahoja, jotka haluaisivat tätä pakkokaupungistumisen ideologiaa viedä eteenpäin. Olen hyvin ylpeä, että Rinteen—Kulmunin punamultahallitus ei näin tee. Kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän on käytetty nyt tähän varatut 45 minuuttia. Kysyn ministeriltä, haluaako ministeri vastata. Kaksi minuuttia, olkaa hyvä, ja sitten mennään eteenpäin.

16.00 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni: Arvoisa rouva puhemies! Totta tosiaan, kuten täällä keskusteluissa on todettukin, mielenkiintoisella tavalla kuluneen vuoden aikana, kun on tehty isoja kansallisia kyselyitä ja tutkimustuloksia median toimesta, on tullut aika samanlaisia viestejä niin Yleisradion puolelta kesältä 2018 kuin muutama viikko sitten Helsingin Sanomien toimesta — ja tämänpäiväiseenkin uutisointiin täällä on viitattu — joten sikäli tämä kansallinen keskustelu aluepolitiikasta ja aluekehityksestä on erittäin ajankohtainen, ja on hyvä, että sitä käydään myös julkisuudessa.

Täällä tuli kysymys edustaja Kallilta liittyen tähän yritysälähtöisyyteen ja alueelliseen läsnäoloon. Hallitushan laittaa erittäin merkittäviä panostuksia vientiin ja kasvuponnisteluihin nimenomaan Business Finlandin kautta. Ja se omakin selvitystyö, mitä elinkeinoministeriössä on laitettu liikkeelle, tähtää nimenomaan siihen, että me voimme varmistua siitä, että meidän yrityksemme kautta maan, jossa on erittäin erilainen elinkeinorakenne kul-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

lakin alueella, pystyvät saamaan kaikki ne palvelut, mitä elinkeinoministeriö tarjoaa. Ja tässä tietenkin ammattikorkeakoulujen, ylipäänsä korkeakoulujen, yhteistyö vientiyritysten kanssa ja kyseisen alueen kanssa on aivan keskeinen.

Täällä kysyttiin edustaja Talvitien toimesta tästä joustavuudesta. Nimenomaan 5 miljoonaa euroa on tarkoitus maakuntien laittaa rahaa nyt eteenpäin niistä alueellisista ja paikallisista lähtökohdista riippuen, ja tämä mielestäni liittyy myös tähän edelliseen kysymykseen siitä, kuinka sitten näitä alueellisia erityispiirteitä voidaan huomioida.

Haluan vielä todeta, että totta, jatkuvuutta tarvitaan viime kaudelta tähän kauteen. Nämä ovat toistaiseksi olleet niin kärkihankerahoitusta kuin kertaluonteista rahoitusta — kuten nyttenkin — mutta hyvä, että vaalikaudesta toiseen sitä tulee. Ja vielä tietenkin liittyen siihen suureen keskusteluun eurooppalaisesta rakennerahasto-, rahoituskehiksestä, josta neuvotellaan edelleen: kansallisesti uskon, että sopimukseen ohjelmista ja rahoituksesta päästään, kuten aina on päästy, hyvässä yhteishengessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.02.

Keskustelua jatkettiin kello 20.30.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

20.30 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On äärettömän arvokasta, että saamme koko Suomen kukoistamaan — että Helsinkiin rakennetaan pääkaupungin ja koko Suomen yhteinen yhteisöllinen olohuone Oodi, että Reisjärvelle rakennetaan Kisatien koulu ja Niemenkartanon hirsikoulu, jotka toimivat reisjärvisten olohuoneina ja joissa toteutetaan esimerkiksi kansanopiston yrittäjäopiskelijoiden toimesta messut, joihin tullaan läheltä ja kaukaa. Hyvinvoiva Suomi koostuu hyvinvoivista kaupunkiseuduista, maakunnista, seutukaupungeista, kunnista, kylistä, kortteleista ja kaupunginosista.

Arvoisa puhemies! Olemme käsitelleet tänään hallituksen esitystä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta. Iloitsen siitä, että voimme käyttää alueiden kestävä kasvua ja elinvoimaa varten ensi vuonna 20 miljoonaa euroa. Siitä menee sopimukselliseen yhteistyöhön kaupunkien ja alueiden kanssa 15 miljoonaa ja maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen 5 miljoonaa. Kiitos tästä hallitukselle ja ministeri Kulmunille.

On mahdollisuus lisätä alueiden elinvoimaa kehittämällä jokaisen alueen omia vahvuuksia. Huolehditaan hyvän elämän edellytyksistä maamme eri puolilla. Alueet voivat erilaistua ja erikoistua, profiloitua, mutta ne eivät saa eriarvoistua. Koulut eivät saa karata liian kauas — eivätkä muutkaan palvelut. Kun liikenneyhteydet ja tietoliikenneyhteydet toimivat, ne mahdollistavat monen unelman muuttua luonnon keskelle puhtaana, lähinaapurissa tuotetun ruuan äärelle ja tehdä sieltä käsin etätyötä. Nyt tarvitaan aluekehitystä tuke-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

va ja toimiva rahoitusinstrumentti. Tarvitaan maakuntien liitoille joustavasti eteenpäin välitettävää aluekehitysrahoitusta. Saamme sen tämän esityksen kautta jo ensi vuoden alusta alkaen. Maakunnan liitto on alueen kuntien yhteinen liitto ja kuntayhtymä, jonka tehtävänä on maakuntakaavoituksen lisäksi alueiden kehittäminen. Liitto vaalii monipuolisesti alueensa kulttuuria ja perinteitä verkottumalla alueensa toimijoiden kanssa. Tavoitteena on henkisen ja taloudellisen hyvinvoinnin edistäminen.

Arvoisa puhemies! Kehittämisraha tulee käyttää joustavasti. Hankkeiden tulee syventää alueiden ja kaupunkien kestävästä kasvua. Hyvin hoidetut tavoitteelliset hankkeet voivat saada kylät, kunnat ja kaupungit pitempiaikaiseen ja pysyvään yhteistyöhön, johon ei enää välttämättä pidemmällä juoksulla tarvita valtion tukea. Kehittämishankkeiden tulee vahvistaa alueiden elinkeinorakennetta, tukea yrittäjyyttä sekä oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä ja synnyttää alueille uutta työtä ja elinvoimaa. Näin edistämme jokaisen suomalaisen hyvää elämää ja mahdollisuuksia hankkia elantonsa, käydä koulua, perustaa perhe, kasvattaa lapsia ja toteuttaa elinikäistä oppimista ja voida hyvin asuinpaikasta riippumatta eri puolilla tätä upeaa Suomenniemeä.

20.35 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies ja arvoiset edustajat! Jotta pärjäämme, tulee maan kannalta myös Uudenmaan alue huomioida. Ehkä puhumme usein alueista ja viittaamme tällä termillä muihin kuin kaupunkialueisiin, mutta olisi tosi tärkeätä huomioida, että tämän hallitusohjelman puitteissa todellakin olemme koko Suomen asialla ja siihen kuuluu myös esimerkiksi pääkaupunkiseutumme. Onkin tärkeätä, että kaikki toimenpiteet ja investoinnit ja myöskin rakennerahastot jaetaan siten, että ne tasapuolisesti tuottavat tuloksia ja vaikuttavuutta. Uudenmaan osuus Suomen bruttokansantuotteesta on lähes 40 prosenttia, joten ihan pienestä merkityksellisyydestä emme voi puhua, ja tällä hyvinvoinnilla pystymme myös rahoittamaan paljon sitä hyvää, mitä Suomeen syntyy. Ja toki meillä on muitakin tärkeitä kaupunkialueita elinkeinopoliittisesti. Olisi tärkeätä, että elinkeinopoliitikasta puhuttaessa myös kaupunkien elinkeinot huomioitaisiin. Ne eivät ole esimerkiksi näitä meidän perinteisiä teollisuusalojamme, joista olemme ehkä tottuneet puhumaan, vaan meillä on monipuolinen elinkeinorakenne monissa kaupungeissa, ja myöskaan ihan kaikki uudet yrittäjät eivät ehdi tämmöistä poliittista vaikuttamistyötä tekemään niin ahkerasti kuin ehkä jotkut vakiintuneemmat toimijat, joten on tärkeää arvioida, mikä meidän koko Suomea hyödyttävä aluepolitiikka on, ja on hienoa, että myös kaupunkistrategiaan panostetaan tällä hallituskaudella.

En näe, että tässä on Suomen sisällä keskinäistä kilpailua, vaan enemmän kyse on siitä, että eri alueilla, eri kaupungeissa täytyy löytyä juuri niille sopivia elinvoimatekijöitä. Todellakin esimerkiksi pääkaupunkiseutu tai vahvasti kasvava ja kehittyvä Tampere tai Turku tai Oulu tai mikä tahansa meidän kaupungeistamme kisaa vähän erilaisilla alueilla. Pääkaupunkiseudun osalta meidän pitää pärjätä suhteessa meidän pohjoismaisiin pääkaupunkeihin tai eurooppalaisiin kaupunkeihin ja olla houkutteleva asumis- ja investointiympäristö. Ja siihen vaikuttavat esimerkiksi tällaiset koulutuspoliittiset päätökset kuin onko meillä englanninkielistä tai muun kielistä opetusta ja varhaiskasvatusta tarjolla, ja tämän kaltaisiin asioihin ollaan yritetty panostaa. Ja tämä mainittu Oodi on toki yksi sellainen tekijä, joka on hyvä esimerkki myös täällä vierailevien ja täällä asuvien suomalaisten ja muualta tulevien hyvinvoinnista ja siitä kiinnostavuudesta, jota pystytään luomaan pääkaupunkiseudulle ja koko Suomeen.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Eli meidän pitäisi laajentaa sitä käsitystä siitä, mikä on elinkeinopolitiikkaa, ja myös satsata sen elinkeinopolitiikan elinkeinorakenteen monipuolistamiseen, kuten nyt meillä onkin tavoitteena, ja sitten toki huomioida ehkä välillä ne upeat asiat, joita eri puolella Suomea on, joita ei ole ihan osattu arvostaa, läheltä ei välttämättä näe aina omaa kotikaupunkiansa. Oli kyse sitten jostakin kansallispuistosta tai kulttuurinähtävyydestä, niin meillä on myös paljon kulttuurikohteiden korjausvelkaa, joka olisi sellaista, johon kannattaisi satsata alueiden kiinnostavuuden kannalta ja toki sen meidän kulttuurihistoriamme kannalta.

Meillä on upeita alueita. Kehitetään niiden vahvuuksia, muistetaan, että alueisiin kuuluvat myös kaupungit ja kaupungeissa on myös erilaisia alueita sisällä ja kaikki kaupunkien alueet eivät ollenkaan voi niin hyvin kuin toiset. Tämä olisi myös tärkeä huomioida. Meillä on monta esimerkkiä alueista, joissa esimerkiksi lasten mahdollisuudet jatkokoulutukseen ovat ihan erilaiset kuin toisilla alueilla. Totta kai myös kaupunkipolitiikalla tähän yritetään tarttua mahdollisimman paljon, mutta olisi hyvä, että myös valtiollinen ja kansallinen huomio kiinnittyisi siihen, että erilaisissa kaupungeissa ja kunnissa on eriarvoisia alueita jo tällä hetkellä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 49/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.03 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä on nyt kysymys tällaisesta EU-lainsäädännön mahdollistamasta poikkeuksesta, tai sanotaan, että EU-lainsäädännön tuomasta mahdollisuudesta, eli tuolla teurastamoilla voidaan tulevaisuudessa hyödyntää myös lain määräämät opinnot suorittaneiden opiskelijoiden palveluksia lihentarkastustoiminnassa ja teurastustoiminnan valvonnassa. Näin ollen tämä on varmasti tärkeä tapa saada tätä kriittistä työvoimaresurssia, kriittistä viranomaisresurssia sinne, missä sitä tarvitaan, eli teurastamoille, silloin kun sitä tarvitaan, ja tässä mielessä tämä on varmasti tässä salissa ja sitten tuolla maa- ja metsätalousvaliokunnassa sellainen lakiuudistus, jonka voimme hyvillä mielin viedä eteenpäin. Ainakin näin opposition puolesta lupaan, että valiokunnassa sitä ripeästi edistämme. Tämä on hyvä esitys hallitukselta, että tämä EU:n mahdollistama uusi poikkeaminen tästä koulutusvaatimuksesta saadaan hyödynnettyä elinkeinon parhaaksi.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

16.04 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Olen asiasta täysin samaa mieltä kuin edustaja Autto. Tämä on yksi pieni parannus siihen eläinlääkäripulaan, joka monissa paikoissa Suomea vallitsee. Tässä varmaan, kun valiokunta sitten asiaa perusteellisemmin käsittelee, on hyvä laajemminkin tätä eläinlääketieteeseen liittyvää problematiikkaa käydä läpi. Sikäli kuin tietoni ovat oikeat, eläinlääketieteessä on ollut vähän sellainen trendi viime aikoina, että monet valmistuvat eläinlääkärit haluavat toimia pienten eläinten, lemmikkien puolella, eikä minulla tietysti ole mitään sitä vastaan eikä varsinkaan näitä lemmikkejä ja hoidettavia eläimiä vastaan, mutta on myös erittäin tärkeätä, että meillä on riittävästi eläinlääkäreitä myös niissä asioissa, joissa huolehditaan siitä, minkälaista ruokaa suomalaiset saavat ja syövät, eli on erittäin tärkeätä, että eläinlääkäreiden saatavuus pystytään turvaamaan myös näille, sanoisinko, perinteisille aloille.

16.05 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edellä käytetyt puheenvuorot kuvaavat sitä, että asia on hyvä, mutta tähän liittyy paljon sellaista, mitä pitää ottaa huomioon jatkossa.

Edustaja Satonen, aivan oikein, meidän pitää turvata tässä maassa 24/7-päivystys niin, että meillä on myös hyötyeläinpuolella mahdollisuus saada niitä palveluja, puhutaan nyt vaikka maitotilallisista, lihakarjasta, siipikarjasta ja niin edelleen. Eli se lääkäripotentiaali, joka meillä on, ei voi erikoistua vain pelkästään pieneläinpraktiikkaan, vaan meidän pitää lainsäädännöllä mahdollistaa se, että meidän elinkeinonharjoittajat saavat niitä lääkäripalveluja. Tähän liittyy sitten varmasti sitä päivystysproblematiikkaa, ja heillä on sitten myös oltava mahdollisuus sitä omaa päivystystaakkaansa tuoda esille. [Mika Niikko ja Olli Immonen keskustelelevat keskenään] — Anteeksi, jos minä keskeytän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatkakaa vain, edustaja Myllykoski. — Edustajat Niikko ja Immonen, hissukseen!

Tähän liittyy varmasti tässä hetkessä myös nämä työaikaan liittyvät kysymykset, ja kaikki nämä pitää nyt uskaltaa huomioida niin, että emme vain tee jotakin pohtimatta sitä, mikä vaikuttaa johonkin toiseen asiaan. Työaikalainsäädännön puolelta on tulossa kuitenkin paineita siihen suuntaan, mitkä ovat sitten näitten päivystävien eläinlääkäreitten työajat ja niin edelleen. Pidän tärkeänä, että tässä vaiheessa meillä tarkastustoiminnassakin voidaan jos ei nyt siirtää joitakin asioita, niin kuitenkin tarjota mahdollisuus tätä kokonaisuutta tutkia niin, että vaikka yksi palikka nyt muutetaan, niin pohditaan, miten se vaikuttaa toisiin.

16.07 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Jotta ei siirrytä faktan jälkeiseen aikaan, niin on tässäkin asiassa ihan olemassa tilastoja siitä, mitkä ovat tämän alan työllisyysluvut ja miten paljon koulutamme eläinlääkäreitä. Yleisesti ottaen voidaan ajatella, että silloin kun jollain alalla vallitsee lähestulkoon täystyöllisyys, niin alalle koulutetaan liian vähän osaajia. Toisaalta meillä on aloja, joilla on vaikea löytää työpaikkoja ja työttömyysprosentti voi olla hyvinkin korkea. Näitä tekijöitä tulisi arvioida silloin, kun me päättämme tai meidän ministeriömme päättävät, miten paljon kunkin alan aloituspaikkoja avataan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

16.08 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Kysymys on tässä tavallaan siitä, mitä omassa puheenvuorossani toin esille, ei siitä, etteikö olisi... Mutta on myös sellaisia tehtäviä, joihinka, sanotaan nyt vaikkapa tarkastuseläinlääkäriin, voimavarat alueellisesti eivät kerta kaikkiaan riitä, ja kun sanotaan, että meillä on tällainen kunnan eläinlääkärijärjestelmä, niin se työmäärä, mikä siellä on, on välillä siihen palkkaan nähden todella huono. Eli kun peruspalkka on erittäin matala, niin silloin tarvitaan sitä muutakin toimintaa, niin kuin tätä pieneläinten hoitamista, kunhan turvataan isommankin eläimistön eli hyötykarjan hoito. Tätä yhdistelmää ei pitäisi nyt ainakaan sitten vaarantaa, jotta meillä on tätä palvelua saatavilla ja jotta näillä eläinlääkäreillä on riittävä tulokehitys niin, että he todellakin voivat tehdä sitä työtä.

16.10 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eri toimialojen muitakin epäkohtia korjataan, mutta se ei tietenkään poista sitä tarkastelua, jonka voimme nähdä, kun vertailemme eri alojen työttömyysprosentteja ja toisaalta sitä, miten hyvin niillä työllistytään. On totta, että myös palkkakehitykseen täytyy kiinnittää huomiota. Tämäkään ei poista sitä, että toisilla aloilla on työvoimapulaa, ja siihen tarvitaan ratkaisuja myös aloituspaikkojen osalta. Yksi tällainen esimerkki alasta, jolla on pulaa työntekijöistä, on varhaiskasvatusala, ja sinnehan toivotaan kiireellisesti lisää aloituspaikkoja. Korostaisin, että erityisesti tällä alalla myös palkkaus on sellainen tekijä, joka vaikuttaa pätevien työntekijöiden saatavuuteen. — Kiitos.

16.10 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä useassa puheenvuorossa on käynyt ilmi, niin on tärkeää, että meillä on eläinlääkäreitä niin lemmikkieläimille kuin tuotantoeläimille, että saadaan suomalaista puhdasta ruokaa ja eläimet hoidetaan hyvin. Tällä hetkellä ainakin tuonne harvemmalle seudulle tulee jonkin verran eläinlääkäreitä Viroota. Heitä siellä koulutetaan Tarton yliopistossa erittäin korkeatasoisesti.

Varmasti nyt kun mietitään aloituspaikkoja yliopistoihin, niin on tärkeää, että myöskin tämä asia otetaan siinä keskustelussa huomioon, että meillä on eläinlääkäripalvelut kattavasti niin tuotantoeläimille kuin lemmikkieläimille. Eläinten hyvinvointi on meille tärkeä asia.

16.11 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Korkeasti koulutettujen aloituspaikkoja ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa on tarkoituksenmukaista lisätä, ja tämä tilanne on kyllä herättänyt hätähuutoa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa, ja tarkoitan määrärahoja. Jo edellinen hallitus teki päätöksen siitä, että korkeakoulujen indeksit palautetaan. Tämä hallitus teki tärkeän päätöksen, että nostetaan korkeakoulujen perusrahoitusta, mutta se, mikä meidän täytyy nyt viimeistään eduskunnassa yhdessä tehdä, on se, että saadaan määrärahoja myöskin niiden aloituspaikkojen lisäämiseen, koska jos vain lisätään aloituspaikkoja, niin silloin kyllä se koulutuksen laatu on todella suuressa pulassa niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa. Erityisen suuri pula on varhaiskasvatuksen opettajista. Edellinen hallitus lisäsi 28 miljoonaa euroa, ja se raha riittää vuoteen 21, mutta sekään määrä ei missään nimessä ole riittävästi, ja onkin hyvä, että hallitus on luvannut arvioida tarpeen kouluttaa lisää lastentarhanopettajia. Toivon, että silloin siinä yhteydessä palataan myöskin määrärahoihin ja katsotaan se rahoitus, mikä tarvitaan aloituspaikkoihin niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2018

Kertomus K 10/2019 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2019 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 5/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

16.13 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yleisradion hallintoneuvoston kertomus annettiin eduskunnalle 29. päivä huhtikuuta tänä kuluvana vuonna. Nyt syysistuntokauden alettua olemme valiokunnassa käsitelleet hallintoneuvoston vuoden 2018 kertomuksen ja toteamme päätösehdotuksena, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen johdosta. Ja valiokunnan kannanottoehdotus kuuluu, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Hallintoneuvoston kertomuksessa on käsitelty Yleisradion toimintaa vuonna 2018 monipuolisesti ja informatiivisesti. On tärkeää pitää kiinni Yleisradion tiedonvälityksen ja muun toiminnan riippumattomuudesta, puolueettomuudesta sekä luotettavuudesta tasapuolisen tiedonvälityksen, sananvapauden sekä kansanvallan toteutumiseksi. Yleisradion sisältöjä käytti vuonna 2018 jopa 95 prosenttia suomalaisista. Tässä oli hienoinen nousu vuoteen 2017 verrattuna.

Yleisradiolla ja sen hankinnoilla sekä Yleisradion ja kaupallisten toimijoiden välisen yhteistyön kehittämisellä on keskeinen merkitys koko suomalaisen media-alan toimintaedellytysten ja kehittymisen kannalta. Media-alalla on käynnissä suuri murros ja kilpailu on kovaa. Siksi Yleisradionkin täytyy pärjätä tässä kilpailussa.

Hallintoneuvoston on tärkeä huolehtia siitä ja valvoa sitä, että Yleisradiolle julkisena palveluna osoitetut tehtävät tulevat täytetyiksi, mutta toisaalta hallintoneuvosto ei saa mitään osin puuttua sen ohjelma- ja toimituspolitiikkaan. Hallintoneuvosto keskusteluissaan varmasti näitä viestejä myöskin Yleisradiolle aina tasaisin ajoin tuo, mutta tämä tärkeä hallintoneuvoston rooli on tärkeää muistaa tässä suomalaisen Yleisradion toiminnassa. Erittain hyvä on, että Yleisradio ryhtyi vuonna 2018 vapaaehtoisesti noudattamaan EU:n siirrettävyysetsästä siten, että Yleisradion sisällöt avautuivat tilapäisesti EU:n alueella oleskeleville suomalaisille.

Valiokunnan keskustelussa tuli esille, että pidempiaikaisten kehityssuuntien hahmottamiseksi hallintoneuvoston kertomusta voisi jatkossa kehittää siten, että siinä tuotaisiin esille nykyistä kattavammin vertailutietoa aiemmilta vuosilta.

Arvoisa puhemies! Yleisradio on eduskunnan alainen julkisen palvelun mediayhtiö, jonka tiedonvälityksen ja muun toiminnan riippumattomuutta, puolueettomuutta ja luotettavuutta voidaan pitää tärkeänä tasapuolisen tiedonvälityksen, sananvapauden ja kansanval-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

lan tukemisen kannalta. Viime vuosina keskustelu valeutisista on ollut pinnalla, ja Yleisradion kaltaiset julkisen palvelun mediayhtiöt toimivat niitä vastaan. Kyselytutkimusten mukaan suomalaiset katsovat Yleisradion onnistuneen kokonaisuutena julkisen palvelun tehtävässään ja suomalaisten luottamus Yleisradioon tiedonlähteenä on korkealla tasolla.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen mukaisesti.

16.17 Olli Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevassa Yleisradion hallintoneuvoston kertomuksessa vuodelta 2018 todetaan: ”Julkisen palvelun Yleisradiotoimintaa harjoittavan tulee olla riippumaton poliittisten, taloudellisten ja muiden eturyhmien vaikutuksesta, jotta ohjelmisto heijastaisi monipuolisesti yhteiskunnassa vallitsevia erilaisia mielipiteitä ja arvostuksia.”

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä nostaa esiin sen kriittisen kansalaispalautteen, jota olen itse Yleisradion hallintoneuvoston jäsenenä nyt yli neljä vuotta saanut. Tämä kyseinen kriittinen palaute on liittynyt hyvin vahvasti tähän edellä mainittuun asiaan. Todella monet kansalaiset ovat kokeneet, että erityisesti maahanmuuttoon, Euroopan unioniin, ilmastopolitiikkaan tai vaikkapa Yhdysvaltojen presidentin Donald Trumpin poliittisiin toimiin liittyvä uutisointi ei ole ollut puolueetonta ja erilaisia näkökulmia tasapuolisesti ja monipuolisesti huomioon ottavaa, ja joudun valitettavasti toteamaan, että olen laittanut myös itse tämän asian vahvasti merkille. Monien kansalaisten silmiin näyttää siltä, että Ylessä niin Suomen kuin muun maailman menoa tarkastellaan hyvin vahvasti tällaisten punavihreiden silmälasien läpi.

Olemme joutuneetkin useampaan otteeseen nostamaan tämän puolueettomuusongelman esiin myös Ylen hallintoneuvoston kokouksissa, hallintoneuvoston tehtävänä kun on kuitenkin valvoa, että Yleisradio noudattaa Yleisradiota koskevaa lainsäädäntöä, omaa strategiaansa ja muita ohjeistuksia. Yhtiön operatiiviseen toimintaan hallintoneuvostolla ei ole kuitenkaan oikeutta puuttua. Voisin sanoa, että Yleisradion hallintoneuvosto vastaa tästä Ylen suuresta kuvasta.

Arvoisa puhemies! Tässä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnössä todetaan, että valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että tutkimusten mukaan erittäin paljon Yleisradioon luottavien määrä on laskenut edellisestä vuodesta. Valiokunta pitää, aivan oikein, tärkeänä myös sitä, että syyt muutokseen analysoidaan tarkasti. Itse uskaltaisin juuri tämän saamani kansalaispalautteen perusteella väittää, että nämä edellä esiin nostamani ongelmat puolueettomuuden toteutumattomuudesta ovat erittäin todennäköisesti osasyynä tähän luottamuksen heikkenemiseen.

Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti peräänkuulutan sen tärkeyttä, että Yleisradio toimii kaikkia kansalaisia tasapuolisesti palvellen ja että erityisesti tämä puolueettomuus Ylen ohjelmissa toteutuu jatkossa huomattavasti paremmin. [Vastauspuheenvuoropyyntö-jä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, ei aloiteta mitään laajempaa debattia, mutta täällä muutama vastauspuheenvuoropyyntö löytyy.

16.21 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän sen, että tunne on monilla vahva, mutta sitten kun katsotaan erilaisia tutkimuksia, joita meillä Suomessa erittäin ansiokkaasti tehdään, niin tässä on esimerkiksi ihan tuore Kunnallisanalan ke-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

hittämässätiön luotettavuustutkimus: Ylen tv-uutiset ykkösenä; 84 prosenttia kansalaisista luottaa siihen, Ylen radiouutiset kakkosena; 82 prosenttia kansalaisista, STT 81, MTV3:n uutiset 74, Helsingin Sanomat 66 ja maakuntalehdet 63. En tiedä, millä muulla tätä voi argumentoida, mutta nämä ovat tuoreet tutkimustulokset. [Mauri Peltokangas: Mikä on otanta?]

16.22 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni erittäin hyvin tästä asiasta, johon edustaja Immonen viittasi, on todennut liikenne- ja viestintävaliokunta omassa mietinnössään. Linaan sitä täältä suoraan: ”Yleisradion riippumattomuuden kannalta on kuitenkin olennaista, että hallintoneuvosto ei puutu miltään osin Yleisradion ohjelma- ja toimituspolitiikkaan. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että Yleisradion riippumattomuus, puolueettomuus ja luotettavuus turvataan myös jatkossa.” En osaa itse sitä asiaa sen paremmin sanoa, enkä ole siis liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsen, mutta mielestäni tässä on se olennainen sanottu. Eli todellakaan en halua sitä, että poliitikot lähtevät ohjaamaan sitä, minkälaista uutistoimintaa ja mistä näkökulmasta uutisia Yleisradio esittää.

16.23 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Immosen puheenvuoroon liittyen haluan todeta sen, että Yleisradion hallintoneuvoston kertomuksen mukaan Yleisradion sisältöjä käytti 95 prosenttia suomalaisista. Ja kuten edustaja Guzenina jo omassa puheenvuorossaan totesi, niin kyllä kansalaisten luottamus Yleisradioon on hyvällä tasolla edelleen, ja niin sen tulee ollakin. Yleisradio on eduskunnan radio, jonka tiedonvälityksen ja muun toiminnan riippumattomuuden tulee olla peruslähdekohta, puolueettomuuden tulee olla lähtökohta, ja luotettavuus pitää pitää edelleen korkealla tasolla. Itse kyllä uskon, että nuo tutkimukset, joihin tässä on jo viitattu, osoittavat myöskin sen.

16.24 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnassa totta kai todettiin, että kansalaisten tavoittamisesta ja luottamuksesta on pidettävä kiinni ja on koko ajan haettava niitä toimintamalleja, joilla tuo tavoitettavuus toteutetaan, jotta tämä puolueettomuus ja riippumattomuus toteutuu.

Kuten täällä edellisissä puheenvuoroissa on todettu, todellakin 95 prosenttia suomalaisista on tavoitettu Yleisradion sisältöjen osalta, ja se on 2 prosentin nosto vuoteen 2017 verraten. Tämä ei suinkaan kerro siitä, että suomalaiset olisivat suuressa mittakaavassa menettäneet luottamusta Yleisradion toimintaan, vaan mielestäni päinvastoin. Nuoria tavoitetaan Yleisradion ohjelmasisältöjen osalta yhä enemmän, lastenohjelmissa olemme maailman huippuluokkaa [Puhemies koputtaa] — ja mikä rooli Yleisradiolla on muun muassa urheilusisältöjen tuottamisessa.

16.25 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edellä tuossa muun muassa edustaja Torniainen totesi, kansalaisten luottamus Yleisradioon on varsin korkealla. Tämä on hyvä asia, josta pitää pitää kiinni. Sen takia en tavallaan väheksy ollenkaan edustaja Immosen puheenvuoroa, koska aina kun käytetään puheenvuoroa, jossa kannetaan huolta tästä, niin minusta on tärkeää, että se otetaan sillä tavalla vakavasti. Nimittäin tässä meidän yhteiskuntamme murroksessa, voi sanoa, me emme enää samalla tavalla jaa yhteisiä arvoja kuin ehkä 20 vuotta sitten, ja on monia asioita, jotka tavallaan ja-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

kavat suomalaisia, ja keskustelu polarisoituu helposti, kun puhutaan vaikka siitä, mitä saa syödä tai pitäisi syödä tai miten suhtaudumme ilmastonmuutokseen tai sen ratkaisukeinoihin. Tämä kyllä haastaa varmasti Yleisradionkin ja kaikki mediat siihen, että ne pystyvät neutraalisti toimimaan ja ansaitsemaan sen luottamuksen, mitä niiltä odotetaan.

Otan tässä yhden esimerkin, joka aina täällä... [Puhemies koputtaa] — No, käytän sen seuraavassa puheenvuorossa. [Naurua]

16.26 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean tähän vain, että lehdistönpaus on demokratian kulmakivi, ja tavallaan tällaisessa mediakentässä, jossa me nykyään olemme, jossa tätä vapautta haastetaan ja jossa tietynlaiset sosiaalisen median alustojen kaupalliset logiikat voivat ohjata ikään kuin kupliin ja virheellisen tiedon välittämiseen, semmoinen julkinen yleisradioyhtiö niin kuin Yle on hyvin tärkeä instanssi ja sen riippumattomuus on aivan äärimmäisen tärkeätä. Ja ottaisin huomioon, että meillä on oikeasti tässä maailmassa voimia, joiden tavoitteena on purkaa tämäntyypisiä asetelmia, ja niihin ei pidä suhtautua kevyin perustein. Eli nyt puhutaan oikeasti hyvin, hyvin tärkeästä asiasta tämän yhteiskunnan kannalta. Olisin hyvin herkkänä siinä, ettei anneta juurikaan kommenttia, jossa olisi minkäänsortista poliittista ohjausta Ylen toimintaan.

16.27 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällaisina aikoina kun media on vahvassa murroksessa, on valeuutisia ja monenlaisia myllerryksiä mediakentällä, niin on hienoa, että Ylen palveluita käyttää jopa 95 prosenttia suomalaisista. Samalla kun puhutaan luotettavuudesta, vain 3 prosenttia suomalaisista ei luota Ylen toimintaan. Tämmöisinä aikoina pidän tätä 3:a prosenttia todella pienenä lukemana eli luottamusta todella korkeana. Uskon, että Ylellä on ollut merkittävä rooli siinä, että suomalaisten resilienssi tälle valeuutisoinnoille ja valemedioitten ymmärtämiselle on juurikin niin korkea kuin se Suomessa on, maailman korkein.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jäikö minulla huomaamatta joku debattipuheenvuoron pyytäjä, joka ei vielä ole sanonut mitään? Jos ei, niin sitten mennään takaisin puhujalistaan.

16.28 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä käynnistyi keskustelu jo varsin hyvin siitä ydinasiasta eli luotettavuudesta ja myöskin kattavuudesta. Eli se on todella tärkeä asia, että Yle tavoittaa 95 prosenttia suomalaisista viikossa, ja Ylen tv-uutisten luottamusprosentti oli muistaakseni 84 — taisi olla niin, että edustaja Guzenina täällä ne jo luettelikin.

Sitten olennaista on myös se, että Yle on johdonmukaisesti pyrkinyt tavoittelemaan myöskin nuorempia ikäluokkia, mihin täällä edustaja Kymäläinen jo viittasi. Siinä maailmassa, jossa varsinkin nuoret elävät, paljon informaatiota tulee myös maan rajojen ulkopuolelta, ja totta kai kaikkien näiden täytyy olla mahdollista ja saavutettavissa. Siinä mielessä on kyllä erittäin tärkeätä, että siellä myös tämä kotimainen viestintä onnistuu. Sen takia sellaiset ajatukset, että esimerkiksi Ylen mahdollisuuksia toimia sosiaalisessa mediasa rajoitettaisiin, eivät ole järkeviä tässä isossa kuvassa missään nimessä.

Arvoisa puhemies! Toinen olennainen asia ymmärtää on tietysti se, että Yleisradio, vaikka se onkin Suomen suurin ja merkittävin tiedotusväline, ei suinkaan ole ainoa. Jos on niin, että vain Yleisradio menestyisi Suomessa, niin kyllä me silloin olisimme todella heikossa tilanteessa, koska se tarvitsee myös kirittäjiä, kaupallisia toimijoita rinnalleen. Tässä

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

suhteessa on erittäin tärkeätä tämä Yleisradion ja kaupallisten toimijoiden tekemä yhteistyö, koska se tukee sitä ajatusta, että meillä pärjäävät Yleisradion lisäksi myös valtakunnalliset lehdet, ennen kaikkea maakuntalehdet, jotka ovat ehkä kaikkein suurimpien haasteiden edessä, ja sitten myös paikallislehdet.

Nämä kaikki yhdessä takaavat sen, että suomalaiset saavat sellaista tiedonvälitystä, jossa, kuten edustaja Pitko täällä viittasi, me olemme kaikkein vähiten haavoittuvia näiden valeutisten edessä, mutta ihan kiistaton asia on se, että kyllä niitä täälläkin aktiivisesti pyritään levittämään, joten on erittäin tärkeää, että tämä rooli pidetään.

Arvoisa puhemies! Vielä yhden näkökulman otan esille tuosta valiokunnan mietinnöstä. Siihen tarvitsee sanoa, että esimerkiksi kotimaisia elokuvia tehdään nyt enemmän kuin aiemmin. Myös se on ollut yksi olennainen osa Ylen strategiaa, että Ylellä on kumppanuuksia suomalaisten tuottajien kanssa, jotta Ylen toiminnan avulla myöskin nämä kotimaiset tuottajat saattavat päästä kansainvälisille markkinoille ja sitä kautta voidaan lisätä myös media-alan työpaikkoja Suomessa ja viedä tätä suomalaista kulttuurivienttiä eteenpäin.

16.32 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Todellakin, niin kuin täällä on sanottu jo useaan otteeseen, hallintoneuvoston tehtävä on huolehtia ja valvoa, että Ylen julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaiset tehtävät tulevat hoidetuksi. Tästä hyvänä esimerkkinä on se, että Yle on vahvistanut tätä omaa aluetoimintaansa. Sata toimittajaa kentällä joka päivä koko Suomeen. Meillä oli eilen juuri Ylen hallintoneuvoston kokous ja saimme kattavan katsauksen siitä, millä tavalla Yle on kehittänyt tätä julkisen palvelun tehtäväänsä myöskin tuolla paikallisesti, ja kyllä se on vaikuttavaa, että 18 suomenkielisellä alueella on 10 radiolähetystä per arkipäivä. Suomessa kuuluu pelkästään radiossa viikon aikana 900 uutislähetystä, jotka on tehty alueen ihmisille. Kun täällä hetki sitten puhuttiin aluepolitiikasta, niin on valtavan tärkeää, että myös alueellisesti huomioidaan alueella tärkeät uutiset. Alueelliset tv-uutisetkin tavoittavat 600 000—700 000 katsojaa päivittäin, eli hyvin merkittävä toimija. Jos mietitään kaupallista mediaa ja esimerkiksi tätä luotettavuustutkimusta, joka on tehty, jossa vaikkapa maakuntalehdet nauttivat vain 63-prosenttisesti luottamusta ja Ylen tv-uutiset todellakin 84 prosenttia, niin kyllä Yle tekee ihan valtavan hyvää ja puolueetonta työtä. Tätä täytyy tässä painottaa.

Luottamus riippumattoman journalismin periaatteeseen on niin tärkeä asia tänä päivänä mutta myös tulevaisuudessa. Jos me lähdemme murentamaan sitä, olemme sellaisten maiden tasolla kuin Puola, Unkari tai vaikkapa Turkki, jotka voivat manipuloida kansalaistensa näkemyksiä, koska uutisvälineet ovat heidän hallussaan. Pahimmassa tapauksessa journalistejä laitetaan vankilaan, heitä uhkaillaan. Ja kun Suomi on ollut sananvapauden, journalismin vapauden mallimaana, meidän on tosi tärkeää pitää huolta siitä, että se jatkossakin on sitä eikä luoda tällaisia epäilyksen varjoja, että vaikka meillä on selkeät tutkimustulokset siitä, että Yle toimii puolueettomasti, niin heitellään ilmaan mututuntumalla tällaisia oletuksia. Oletukset saattavat kasvaa, vaikka niillä ei ole todellisuuspohjaa.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnosta nostaisin esille yhden seikan, joka minun mielestäni olisi tärkeä. Me käsittelemme nyt 2018 kertomusta aika myöhään, ollaan jo vuodessa 2019. Liikenne- ja viestintävaliokunta on tästä lausunut ja todennut, että kertomus olisi syytä antaa jatkossa aikaisemmin keväällä, jotta saataisiin se viimeisin tieto aina mukaan näihin kertomuksiin eikä käsitellä jälkijättöisesti.

Mutta, puhemies, jos tulee vielä debattia, niin sitten jatkan vielä lisää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Katsotaan, tuleeko.

16.35 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Riippumaton ja luotettava tiedonvälitys on Suomen kaltaisen oikeusvaltion ja sivistisyhteiskunnan keskeinen kulmakivi, ja tässä tietysti Yleisradio tekee tärkeää työtä. Yhdyn edustaja Satosen käyttämiin puheenvuoroihin ja toki muihin puheenvuoroihin, joissa on tietysti peräänkuulutettu sitä, että on tärkeää, että meillä on laaja mediakenttä, joka pystyy tätä riippumatonta ja luotettavaa tietoa suomalaisille tarjoamaan.

Itse asiassa, arvoisa puhemies, tähän edellä käytyyn keskusteluun tarjoaisin — vähän ikään kuin lääkkeeksi siihen, jos joku ajattelee, että emme voisi luottaa uutisiin — sitä ajatusta, että katsotaan itse. Ja tässä mielessä — kun tiedän, että Ylen nykyinen johto on varsin taitavaa ja herkällä korvalla kuuntelee ajatuksia ja toiveita — rohkenen esittää sellaista, että mahdollisuuksien mukaan entistä enemmän tiivistettäisiin tätä pohjoismaisten yleisradioyhtiöitten yhteistyötä niin, että mahdollisimman helposti löytyisi vaikkapa sieltä Ylen nettisivuilta tai Yle Areenasta linkkejä esimerkiksi Ruotsin tai Norjan uutislähetyskeskuksiin, ajankohtaisohjelmiin, joita heidän yleisradioyhtiönsä itse tuottavat. Ymmärrän hyvin sen, että on hyvin hankalaa jakaa tekijänoikeuksien alaista materiaalia ja se on kustannuskysymys. Joskus se voi olla kokonaan rajoitettua, niin kuin vaikka urheilulähetysten osalta — esimerkiksi Kansainvälinen Olympiakomitea asettaa ehdot, että netissä näitä ei saa välittää kuin vain kansallisesti yhden maan alueella.

Mutta uskoisin, että kun pohjoismaiset yleisradioyhtiöt itse tuottavat hyvin laadukkaita tuotantoja, niin näitä voitaisiin entistä helpommin saada jakoon sitten toisissa Pohjoismaissa. Tämä palvelisi esimerkiksi Pohjoismaiden suurinta kielivähemmistöä eliikka ruotsinsuomalaisia. He voisivat tätä kautta saada paremmin palveluita tavoitettaville — varmasti osaavat kyllä niiden ääreen hakeutua — mutta voisi se tehdä hyvää kelle vain meistäkin, jos olisi helpompi seurata vähän uutisointia ja ajankohtaista keskustelua tuolla naapurimaissa. Ottaen nyt huomioon ihan vaikka tämän brexit-turbulenssin, jota tällä viikolla eletään, kyllä se tärkein kumppani Suomellekin kuitenkin viime kädessä on toinen Pohjoismaa.

16.37 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Suomalaisilla on tosiaan maailman korkein vastustuskyky valeuutisia vastaan, niin kuin tässä äsken puhuttiinkin, mutta samalla on pakko ilmaista huoli siitä, että vastuullisen journalismin määrä vähenee Suomessakin. Lehdistössä toimivien journalistien määrä on tippunut vuodesta 2010 noin 30 prosentilla. Tässä näkyy erityisesti paikallistason uutisoinnin väheneminen. Siksi koenkin ja näen tosi tärkeänä Ylen vahvan alueellisen aseman. Ylellä on aluetoimituksia ympäri Suomen, ja niissä tuotetaan laadukasta, mielenkiintoista, koskettavaa ja uskottavaa uutisointia ja journalismia. Tämä paikallinen kilpailu on myös tärkeää, niin kuin edustaja Autto tässä sanoi media-alan kilpailun tärkeydestä.

Ilmiönä media-alalla on nähtävissä myös se, että nuoret lipuvat pois erityisesti tämän vastuullisen median piiristä. Nuoria kiinnostavat blogit, vlogit, monenlainen internet-sisältö, mikä on tietenkin pääasiassa oikein hyvä asia, mutta toivoisin, että tällaista vastuullista journalistisin perustein tehtävää uutistuotantoa tehtäisiin myös semmoisissa formaateissa ja semmoisella tavalla, että myös nuoret voisivat nauttia tästä vastuullisesta uutissisällöstä. Ylen haaste on näiden nuorien ihmisten tavoittelemisen, mutta koen, että siinäkin ollaan hyvällä polulla ja tehdään hyvää työtä, ja toivottavasti tämä työ myös jatkuu.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

16.39 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Otan esille kolme asiaa Yleen liittyen ja siten sen, mikä jäi mainitsematta edellisessä puheenvuorossa.

Ensimmäinen asia on se, että tämä Areena on minusta aivan loistavasti lyönyt Ylen tuotannossa läpi koko Suomen, sen toteutus ja ratkaisut ja se, että sitä kehitetään. Se koetaan suomalaisten keskuudessa äärimmäisen hyväksi kanavaksi, [Arto Satonen: Kyllä!] kun tämä niin sanottu mediakonvergenssikin on toteutunut eli ei ole enää välttämättä erillisiä medioita, vaan vaikkapa matkapuhelimen tai tabletin kautta pystytään hyvinkin sisältöä hankkimaan erilaisista medioista.

Toinen juttu, joka minusta puoltaa Ylen vahvaa asemaa, on vahva aluetoimitus ja aluetyö, mitä tehdään. Ja tästä pitää pitää kiinni, koska tämä luo tavallaan perusteita sille Ylemaksulle, joka on se kolmas asia, josta haluan sanoa, eli se uudistus, joka tehtiin, oli minusta onnistunut uudistus kaiken kaikkiaan, isossa kuvassa. Tämä aluetoiminta ja Areena muun muassa ovat perusteita, jotka tulevat paljolti läpi ja jotka kansalaisten keskuudessa saavat hyväksynnän myös tälle Yle-verolle. Tällä tavalla minusta näitä kannattaa muistaa ja näitä kannattaa kehittää.

Jos jossakin — tämä on se, joka jäi äsken sanomatta — niin eduskunnassahan ollaan hyvin herkkiä sille Ylen puolueellisuudelle tai puolueettomuudelle tai sille, toteutuuko se, tai sille, kertooko nyt Yle aina totta. Ja minä alan tässä herkäksi sitten ja kerron yhden asian, josta minä niin sangen suuresti pahennuin. Nimittäin nyt Yle on ottanut semmoisen uuden välineen, jolla voi seurata oman kansanedustajan toimintaa, ja nyt sitten siellä välineessä oli edustaja Lohen, samoin kaikkien muittenkin kohdalla, kuinka moni on montakin prosenttia osallistunut täysistuntoihin. Ja niinhän me ihmettelimme, että miten me niin laiskoja olemme olleet, minäkin olin vain 82 prosenttiin osallistunut, vaikka tosiasia on se, että olen osallistunut jokaiseen istuntoon, mutta siellä olivat tietenkin ne poissaolot, jotka olivat valiokuntamatkaa tai vastaavaa, [Arto Satonen: Kyllä, just näin!] eduskuntatyöhön rinnastettavaa, mutta se toimittaja, joka oli tämän tehnyt, ei ollut hoksannut, että ei näitä poissaoloina voida rekisteröidä. [Mauri Peltokangas: Valeutinen!] — Ja sehän tuli heti mieleen täällä, että valeutinenhan se meistä oli.

Mutta en minä nyt tästä niin sangen suuresti pahastu, virheitähän sattuu, [Sari Sarkomaa: Mutta korjaatte asian!] ja varmasti tämäkin viesti on mennyt Ylelle, ja ehkä täällä jopa joku Ylen toimijoista saattaa kuunnellakin tätä keskustelua, ja jos ei ole mennyt, niin saattaa mennä tästä eteenpäin. Me jos jotkut olemme herkkiä sille, miten meitä kohdellaan julkisuudessa, ja siksi meitä pitää kohdellakin aina tasapuolisesti, ei välttämättä aina niin hellävaroen.

16.42 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Yleisradion hallintoneuvoston kertomus viime vuodelta kuvastaa omasta mielestäni hyvin ja monipuolisesti yhtiön toimintaa.

Sitten se, mikä siinä on omasta mielestäni tärkeää: on hyvä, että todetaan, että media on murroksessa, niin kuin se tällä hetkellä on, ja nykypäivänä on tärkeää, että Suomessa on luotettava tiedonvälityskanava, joka toimii erittäin laajasti koko Suomessa ja tavoittaa suomalaiset nimenomaan laajasti. Se on tärkeää, että ihmiset saavat sitä tietoa, jos he haluavat sitä tietoa saada. Tässä useammassa puheenvuorossa on jo tullut esille myöskin aluetoimitusten rooli. Itse pidän nimenomaan maakunnallisten aluetoimitusten roolia erittäin tärkeänä, jotta saadaan alueellisia uutisia myöskin ihmisille tietoisuuteen.

Siinä, että media on murroksessa, on omasta mielestäni myöskin tärkeää se, että myöskin Yleisradio kehittää itseään tässä ajassa, elää myöskin ajassa ja katsoo tulevaisuuteen.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Ei voi olla tässä nykyhetkessä ainoastaan ja pysähtyä siihen, vaan kehitetään myöskin toimintaa ja katsotaan pitkälle tulevaisuuteen. Yleisradion tulee olla luotettava — niin kuin se on tällä hetkellä — ja riippumaton, ja sen tulee antaa ihmisille ajankohtaista tietoa. Se on tärkeää, ja Yleisradion tulee myöskin tavoittaa ihmiset hyvin.

Sitten haluaisin sanoa sen — muistaakseni edustaja Satonen otti esille saman asian — että hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on huolehtia, valvoa, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaiset tehtävät tulevat suoritetuiksi eikä hallintoneuvosto puutu siihen itse ohjelmien sisältöön. Se on Yleisradion sisäinen asia, miten ohjelmia siellä tuotetaan. Toimittajien rooli on siellä tärkeä myöskin ja se, että toimittajat ovat puolueettomia ja vievät niitä asioita eteenpäin. Itse toivon, että he nimenomaan katsovat laajasti.

Sitten kahteen asiaan vielä haluan kiinnittää huomiota. Oikeastaan edustaja Guzenina jo toi esille, että me elämme tällä hetkellä lokakuuta ja käsittelemme viime vuoden kertomusta asiasta. Sanotaanhan, että huhtikuun loppuun mennessä tulee antaa se kertomus, ja se on annettu, mutta kun katsoo, mitkä ovat sitten eduskunnan istuntokaudet, niin itse toivon, että jatkossa me pääsisimme tätä keskustelua käymään nimenomaan kevätkauden loppupuolella. Se olisi tärkeää, jotta voidaan viestiä viedä eteenpäin siitä, mitä kehitettäviä asioita täällä tulee eteen, niin että saadaan niitä sitten myöskin hallintoneuvostossa vietyä ja Yleisradio voi myöskin kehittää omaa toimintaansa. [Puhemies koputtaa]

Toinen asia, minkä haluan, puheenjohtaja, ihan lopuksi nostaa esiin, [Puhemies koputtaa] on se vertailutieto aikaisempiin vuosiin. Itse toivon, että myöskin tässä kertomuksessa verrattaisiin aikaisempiin vuosiin siinä, miten voidaan asioita kehittää eteenpäin.

16.46 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Luen tässä Ylen sivulta pienen pätkän: ”Ylen toiminta perustuu lakiin. Vuonna 2017 julkisen palvelun tehtävänantoa tarkennettiin siten, että Yleisradion tehtävänä on tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta. Kyseinen tehtävä korvasi tehtävän, jonka mukaan Yleisradion tuli tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta. Laista ja Ylen arvopohjasta kumpuava tehtävä kulttuurien moninaisuuden tukemisesta ei ole milläänlailla ristiriidassa Ylen riippumattomuuden kanssa. Ylen journalismin kivijalkana ovat Ylen arvot: riippumattomuus, luotettavuus ja ihmisen arvostaminen. Journalismimme perustuu aina totuudenmukaiseen, olennaiseen ja monipuoliseen tiedonvälitykseen. Olemme tuoneet ja tuomme jatkossakin myös maahanmuuton käsittelyssä esille erilaisia näkökulmia ja annamme äänen eri osapuolille. Teemme tämän nojautuen faktoihin ja jokaisen ihmisarvoa kunnioittaen. Arvopohjaamme tukeutuen teemme jatkossakin rohkeaa, monipuolista ja riippumatonta journalismia kaikille Suomessa.”

Edustaja Guzenina nosti tuossa esiin sanat ”Ylen toiminta on puolueetonta”, ja minun nähdäkseni se ei ole sitä. Tuossa viime vaalien alla näimme semmoisen homman, että Seinäjoella kuvattu dokumentti jätettiin julkaisematta ennen vaaleja, koska se ehkä edusti sitä minun näkemystäni maahanmuutosta, ja olen erittäin harmissani, että näin pääsi käymään. Se oli erittäin harkitsematon ratkaisu Ylen johdolta. Me näemme asioita eri lailla, ja minun mielestäni tämä puolueettomuus on vaarantunut.

Se, miksi halusin puheenvuoron ottaa, on se, että tukemalla suomalaista kulttuuria Ylellä olisi todella valtava panos antaa siihen, että se tukisi suomalaista urheilua. Tällä hetkellä, kun suomalaista urheilua ei tueta valtion varoista riittävästi, on huippu-urheilijoita, jotka joutuvat maksamaan itse kaikkia mahdollisia maksujaan. [Suna Kymäläisen välihuuto — Puhemies: Kuunnellaan puheenvuoroa!] — Saanko jatkaa tornista, kun tuli tuolta tuom-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

moista kritiikkiä? [Puhemies: Saatte!] — Minä jatkan sieltä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa edustaja sieltä vasemmalta laidalta sanoi, että Yle ei voi maksaa urheilijoiden tukia ja muita. Minä tiedän sen, se on ihan päivänselvä asia, mutta sillä, mitä Yle tekee suomalaisen urheilun kuvaamisessa ja tiedottamisessa, se voi vaikuttaa hyvin paljon siihen, miten ne urheilijat pystyvät hankkimaan itsellensä taloudellista tukea muun muassa sponsorituloin. Eli tällä hetkellä näen asian näin, että Yleisradio on ehkä liiaksi keskittynyt tietyllä tapaa joihinkin lajeihin. Meillä on lukuisia lajeja, joissa on nimenomaan yksilösuorituksia, ja kun Yleisradio on vähentänyt näiden näyttämistä, käytännössä osittain jopa lopettanut — tässä on pieniä positiivisia merkkejä, että niitä on uudelleen alettu kuvaamaan ja näyttämään julkisuuteen — niin semmoisten lajien edustajien, jotka piilotetaan suomalaisen Yleisradion toimesta, on vaikea saada itselleen tukijoita ja sponsorituloja, ja tämä on todella vakava ongelma. [Suna Kymäläinen: Mistä lajista on kysymys? — Puhemies koputtaa] — Mistä lajista? Yksilölajeista. — Eli minä toivoisin, että Yle todellakin panostaisi siihen, että se tarjoaa julkisuutta kaikille urheilulajeille, pitää esillä suomalaisia urheilijoita, urheilulajeja. Tämä myös tukee meidän nuorison kasvua ja kehittymistä terveisiin liikuntamuotoihin ja ylipäättänsä tekee hyvää meidän nuorisollemme, että he saavat tällaisia esimerkkejä ja muuta.

Tämä oli se juttu, minkä takia minä tänne itseni torniin raahasin, että sain sanottua teille siellä vasemmalla tämän näkemykseni. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt sieltä vasemmalta noustaán seisomaan, edustajat Guzenina ja Kymäläinen, vastauspuheenvuorot.

16.51 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä edellisen puhujan kanssa siitä, että kyllä meidän suomalaiset nuoret tarvitsevat esikuvia, tarvitsevat esikuvia urheilun kautta muun muassa terveistä elämäntavoista. Siinä mielessä tämä teidän huomionne siitä, että me tarvitsemme myöskin vahvaa urheilujournalismia, on hyvä, ja eilisen hallintoneuvoston kokouksen jälkeen kyllä minulle ainakin syntyi sellainen kuva, että Yle aivan poikkeuksellisen laajasti panostaa niin suomalaisen kuin kansainvälisen urheilun välittämiseen niin radion puolella kuin sitten television puolella ja siellä Yle Areenassa myöskin.

Mutta syy, minkä takia pyysin tämän vastauspuheenvuoron, liittyy siihen, että kun me Suomessa todellakin olemme sananvapauden ja journalistisen sananvapauden mallimaita, niin siihen sisältyy myöskin se, että itse kukin meistä — itse kukin meistä — vapaassa journalismissa joutuu myöskin kohtaamaan sellaista uutisointia, joka ei aina välttämättä vastaa meidän omaa maailmankuvaamme tai tuntuu jopa vääraltä meidän omasta mielestämme, mutta siitä huolimatta Ylen hallintoneuvoston jäsenenä en tohtisi missään tapauksessa vaatia, että Yle lähtisi muuttamaan omaa journalistista vapaata linjaansa sen mukaiseksi kuin mitä minä oman maailmankatsomukseni kautta pidän oikeana. [Puhemies koputtaa] Siinä mielessä meidän täytyy vain sietää sitä, että vapaa journalismi [Puhemies koputtaa] on sellaista, että sieltä voi tulla joskus epämiellyttäviä asioita. [Juha Mäenpää: Siirretään dokumenttia vaalien jälkeen!]

16.53 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä olen se edustaja täältä vasemmalta, nimeni on Suna Kymäläinen. Tässä esitettiin kysymys, mik-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

si Yle on vähentänyt urheilun näyttöä. Esitettiin jopa syytöksiä siitä, että tämä olisi jotenkin tarkoituksellista. Minä vastaan nyt omalta osaltani, että näistä urheilun julkaisuista ja muista käydään valtavaa kilpailua kansainvälisillä markkinoilla, joilla liikkuu todella suuret rahat, eli kritiikkiä voi tietysti aina esittää, mutta kritiikille täytyisi olla myöskin sitten vaihtoehdot ja ne ratkaisut, eli nostetaanko Yle-veroa, jotta voidaan esimerkiksi ostaa kalliimpia julkaisuoikeuksia urheilun osalta? Tämä ei varmasti ole sitä, mitä edustaja täällä esille otti, mutta näin inhorealismina se toimii.

16.54 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä itse henkilökohtaisesti ymmärrän edustaja Mäenpään puheenvuoron ja pienen kritiikinkin näihin Ylen urheilulähetystyihin liittyen. Hyväksyn sen, mitä urheilua Yle tällä hetkellä näyttää, mutta itse tietysti toivon, että nimenomaan suomalaista urheilua näytettäisiin enemmän. Se on asia, josta ihmisiltä tulee erittäin paljon palautetta, sellaisilta ihmisiltä, jotka ovat perinteisesti seuranneet niin sanottuja suomalaisia lajeja. Itse toivon, että voitaisiin myöskin, jos otetaan vaikkapa Urheiluruutu, näyttää nimenomaan suomalaisia lajeja siellä enemmän. En mene ohjelmasisältöihin tämän enempää, mutta kyllä pitää ottaa vakavasti tämä palaute, mitä tulee ihmisiltä, olen ihan samaa mieltä.

Suomalaiset ovat urheilukansaa, suomalaiset seuraavat urheilijoita. Monet urheilijat ovat esikuvia nuorille, ja itse toivon, että myöskin television kautta saadaan suomalaisia urheilijoita esikuviksi suomalaisille nuorille. [Puhemies koputtaa] Sen tulee olla lähtökohta myöskin tulevaisuudessa.

16.55 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Yle mielestäni aika hyvin laajaa julkisen palvelun tehtäväänsä hoitaa. Pari kritiikin aihetta:

On hienoa, että aluelähetystyksiä ja alueuutisia kehitetään, mutta — olen tehnyt tästä kirjallisen kysymyksenkin — ne eivät tällä hetkellä näy läheskään kaikilla alueilla. Olen kysynyt tästä aikaisemminkin Ylen johdolta, mutta en ole saanut vastauksia. Toivoisi, että näihin panostettaisi myös, että se näkyvyys olisi niillä alueilla, missä esimerkiksi Itä-Suomen uutiset näkyvät.

Olen myös, Lohi, laiska kansanedustaja. En ole kertaakaan ollut valiokunnan kokouksesta enkä istunnosta pois, mutta prosentit ovat ihan muuta. Toivoisi, että kun tämmöisiä työkaluja otetaan, niin ne olisivat sitten aidosti relevantteja työkaluja. Otan osaa, Markus Lohi. [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä vastauspuheenvuorot edustajille Mäenpää ja Kari.

16.56 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kymäläinen nosti esiin sen, että maksetaan näistä korkeita lisenssimaksuja. Minä näkisin — tai minulla on tiedossani — näin, että esimerkiksi suomalaisella Painiliitolla ei ollut varaa maksaa enää televisioyhtiöille siitä tv-ohjelman tekemisestä tai julkaisemisesta, elikkä tämä on saattanut kääntyä jopa näin päin. Minä en ole tässä nyt varma, [Arto Satonen: Olette ihan oikeassa!] onko kyseessä ollut tämmöinen kaupallinen yhtiö vai Yleisradio, mutta uskon, että jos Yleisradio haluaa esimerkiksi painia mennä kuvaamaan, niin ei varmasti tarvitse Suomessa maksaa yhtään mitään. [Arto Satonen: Pitää paikkansa!]

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Elikkä oikeasti tämä on kääntynyt vähän pääläellensa, ja minä uskon, että pystyn tähän antamaan paremman vastauksen. Minä tarkistan tämän asian ja tuon Kymäläiselle vastauksen. [Puhemies koputtaa] Mutta käsitykseni mukaan asia on juuri niin, että urheilulajit ovat jopa joutuneet maksamaan näille, jopa Ylelle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä edustaja Kari, ja sen jälkeen puhujalistaan.

16.57 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ylestä on mukava keskustella eduskunnan salissa, koska me kansanedustajatkin olemme Ylen palveluiden käyttäjiä ja myös tietenkin Yle-veron, Yle-maksun, maksajia. Meillä on näin ollen ihan hyvä ja perusteltu oikeus käyttäjinä ja Yle-veron maksajina toivoa ohjelmasisältöjä, esittää toiveita urheilusta tai kulttuurista tai tasapuolisesta kohtelusta ja niin edelleen, mutta olkoon tulevaisuudessakin niin, että päätöksentekijöinä meillä ei kuitenkaan ole oikeutta vaatia tietynlaista ohjelmaa, vaan sen ratkaisun tekevät journalistit, päätoimittajat ja ohjelmatuottajat yhdessä, ja sitä tarkoittaa riippumattomuus mediakentässä. Uskon, että emme pelkästään me median käyttäjät tarvitse Yleisradiota, vaan Yleisradiota tarvitsee myös koko mediakenttä, myös yksityiset toimijat, jotta tämä mediakenttä on mahdollisimman monipuolinen ja monenkirjava. Siitä iso kiitos Yleisradiolle, joka tuottaa palveluita laajasti eri väestöryhmille eri kielillä ja niin edelleen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt puhujalistaan.

16.58 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Muutamia huomioita käydyistä keskustelusta: Tähän viimeisimpään totean, että Ylen hallintoneuvoston jäsenenä tai liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajana tai useamman kauden liikenne- ja viestintävaliokunnassa toimineena minulla ei ole tietoa tai ei ole tullut esille, että suomalaiset urheilulajit joutuisivat maksamaan Ylelle, jotta heitä näytettäisiin televisiossa. Jos näin on, niin toivon, että nämä faktat minulle osoitetaan, kuten luvattiin. Edellytän myös, että jos tämä väite oli väärä, myös nämä faktat minulle osoitetaan.

Tästä vallan vahtikoirasta, kansanedustajien poissaolojen tai läsnäolojen piirakoista ja niin poispäin, jotka ovat kovin meitä keskusteluttaneet: Muistutan, että tämä keskustelu liittyy vuoteen 2019 ja nyt me käsittelemme hallintoneuvoston kertomusta vuodelta 2018. Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi mietinnössään, kuten täällä on esille tuotu, että tämä kertomus olisi hyvä käsitellä aiemmin keväällä. Sen verran puolustan nyt kuitenkin Yleä sekä myöskin eduskuntaa toimijana, että meidän täytyy ottaa huomioon tämän vaalikauden ajankohta. Kun kertomus tuotiin eduskunnalle huhtikuun lopussa aivan kuten sääntöihin on kirjattu niin sanotusti, lakiin kirjattu, niin tuolloin käytiin vaalit ja tehtiin uutta hallitusta, ja tämä on osaltaan myöskin viivästyttänyt sitten tämän asian käsittelyä. Mutta toivon valiokunnan puolesta sekä itseni osalta, että jatkossa pystymme tämän jo kevätkaudella käsittelemään.

Kuten täällä on tullut esiin, kun median toimintakenttä muuttuu valeuutisten tultua mediakenttään, on Ylellä yhä suurempi rooli. Me tarvitsemme tällaista julkista toimijaa, jota eduskunta valvoo. Toiminnan kehittämiseen on ollut mahdollisuus Yle-veron myötä. Tästä olemme olleet monta mieltä matkan varrella, mutta tämä todellisuudessa on tuonut sitä toimintavarmuutta ja suunnittelun pitkäjänteisyyttä Ylen toimintaan ja ohjelmakenttään, ja

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

sen vuoksi on pystytty myöskin huolehtimaan siitä, että Yle on säilynyt vahvana aluetoimijana.

Ennen kaikkea meidän tulee muistaa se, että kaupallisen alan mediatoimijat kokevat Ylen hyvänä kumppanina ja kokevat, että kaupallinen mediakenttä tarvitsee julkista mediakenttää tuekseen ja rinnalleen. Tämä ikään kuin kilpailu pitää myöskin uutisoinnin terveenä ja myöskin tällöisenä tulevaisuuteen kilvoittelevana molempien toimijoiden osalta. Ennen kaikkea Ylellä julkisena toimijana on erittäin vahva rooli ohjelmatuottajien ja kulttuuritoimijoiden osalta, mitä me tuemme täällä omalla työllämme.

17.02 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En malta olla kanssa muutamaa sanaa sanomatta tästä urheilusta ja Ylestä. Tämähän on todella monimutkainen asia, ja oli hyvä, että keskustelu nousi täällä esille, enkä väitä myöskään itse kaikkia yksityiskohtia tässä tietäväni, mutta tämä on asia, josta on puhuttu pitkään. Muistan, että joskus, kun olin nuori kansanedustaja, niin ehdotettiin, että Ylellä pitäisi olla oma urheilukanava, jossa nimenomaan tulisi suomalaista urheilua. No, se ei silloin saanut suurta kannatusta, mutta ehkä sen voisi tässä uudessa ilmapiirissä uudelleen esittää.

Toki täytyy sanoa, että Yle Areena on jonkin verran kyllä tilannetta parantanut. Nyt Yle Areenastahan tulee laajemmin urheilua. Mutta olen myöskin nähnyt toiselta puolen pöytää tämän, mihin tuo Mäenpää viittasi Painiliiton kohdalla: olen ollut myöskin Suomen Lentopalloliiton puheenjohtaja ja sitä kautta nähnyt, millainen on myös lajiliiton puolesta tämä tilanne.

Tämähän näyttää nyt siltä, että näitä urheilutapahtumia on, sanotaanko, karkeasti ehkä kolmea tasoa.

Ensimmäinen on kansainvälinen taso, kansainvälisesti kaikkein kiinnostavimmat tapahtumat, joista nyt viime aikoina myöskin muut kuin perinteiset kansainväliset toimijat ovat kiinnostuneet ja joita ne ostavat isoilla rahasummilla. Tämähän näkyy sillä tavalla jopa Ylen budjetissa, että niinä vuosina, kun ei ole isoja urheilukisoja, Yle tekee tyypillisesti semmoisen noin 5 miljoonaa euroa voittoa, ja silloin, kun on isot urheilukisat, niin silloin Yle tekee sen saman verran tappiota. Eli tässä on todella ison luokan asioista kyse, ja silloin puhutaan sellaisista kuin olympialaiset, jalkapallon EM-kilpailut — jotka varmasti ensi kesänä ovat vielä suuremmat, jos pallo menee nyt muutaman kerran Liechtensteinin maaliin, niin ne ovat vielä suuremmat kuin aikaisemmin Suomessa — yleisurheilun MM-kilpailut, hiihdon MM-kilpailut, tämäntyyppiset tapahtumat, jotka myöskin Euroopan unionin päätösten kautta ovat myös siinä listassa, että ne pitää vapaasti näyttää Suomessa, ei niin, että ne pitää välttämättä näyttää Ylellä, mutta jossakin vapaasti valittavassa kanavassa ne pitää näyttää. On tämä tietty listaus tehty. Sehän on johtanut siihen, että joidenkin tapahtumien osalta — ja tietysti jääkiekon MM-kilpailut kuuluvat tähän samaan sarjaan — Yle on jakanut myös niin, että ne tulevat osittain Yleltä ja vaikka osittain MTV:ltä. On tehty tätä yhteistyötä, koska nämä ovat kaikille niin kalliita. Tämä on siis yksi kategoria, jossa oikeasti maksetaan näistä lähetys oikeuksista huomattavia summia.

Sitten on se toinen kategoria, jossa ei paljon makseta lähetys summista, mutta jossa lähettäminen kuitenkin maksaa ja lähetykset ovat sillä tavalla kansan keskuudessa suosittuja, että niiden katsojamäärät ovat merkittäviä. Tätä kategoriaa esimerkiksi edustaa lentopallo, jolla tyypillisesti on semmoinen 300 000—400 000 katsojaa, joskus enemmänkin, kun lentopallomaajoukkueen ottelu tulee Ylen kanavilta. Tämä on niin kuin sitä sarjaa. Se ei ole siis sitä samaa luokkaa kuin jääkiekon MM-finaali — jossa puhutaan yli miljoonan

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

katsojaluvuista, voi olla lähelle kahtakin miljoonaa ja niin poispäin — mutta se on kuitenkin merkittävä katsojamäärä. Voi sanoa, että tämän tason tapahtumia Yle on viime aikoina lisännyt. Muun muassa lentopallon EM-kilpailut, sekä naisten että miesten kilpailut, tulivat varsin kattavasti Yleltä, samoin koripallon MM-kilpailut, tämäntyypiset tapahtumat tulivat.

Sitten mennään siihen kolmanteen kategoriaan, josta mielestäni Mäenpää puhui täällä varsin hyvin. Ne ovat sitten sellaiset tapahtumat, jotka ovat kansallisesti — voivat olla myös kansainvälisesti — merkittäviä, mutta jotka ovat tässä isossa kuvassa hieman pienempien lajien roolissa. Itse olen shakin pelaaja, ja Yleltä ei ole tainnut tulla juuri koskaan shakkia. Mutta esimerkiksi Norjan NRK näyttää shakkia monta tuntia päivässä silloin, kun on MM-ottelu, kun norjalainen maailmanmestari on pelaamassa, ja se on siellä erittäin katsottu ohjelma. Suomessa ei ole tällaista shakkitähteä, joten on luonnollista, että Suomessa ei tällä tavalla shakin MM-ottelua näytetä.

Mutta vaikkapa painissa meillä on merkittäviä urheilijoita, on suunnistuksessa, on monessa muussa lajissa, jotka eivät katsojamääriltään kuitenkaan ole enää ihan saman kategorian lajeja kuin tämä edellinen. Esimerkiksi Jukolan viestissä on aivan loistava toteutus, kun se tulee Yleltä keskellä yötä. Ihan tarkkaan en osaa sanoa siitä, mitä edustaja Kymäläinen sanoi, miten tämä raha tässä liikkuu, mutta kyllä silloin, kun tuotantokustannukset ovat korkeat ja katsojaluvut kuitenkin kohtuullisen pienet, siinä raha saattaa toiseenkin suuntaan liikkua. Mutta olennaista on, että se myöskin tulee. Se on sille lajille, niin kuin Mäenpää sanoi, erittäin tärkeätä, että se näkyy sieltä.

Tämä kolmas kategoria on ehkä mielestäni sellainen, josta on hyvä käydä keskustelua myös tässä salissa, koska tässä tullaan juuri siihen, että suomalaisten nuorten esikuvia löytyy monista muistakin lajeista kuin pelkästään jalkapallosta, jääkiekosta tai hiihdosta, eli silloin sillä on kansallinen tehtävä. Mutta se tarkoittaa myös sitä, että jos Yle näihin lajeihin enemmän satsaa, niin vaikka lajit eivät pyydäkään minkäänlaisia lähetykskorvauksia, se kuitenkin maksaa, kun Yle sieltä laadukkaan ohjelman toteuttaa. Ja sitten kun lajiliiton oma maksukyky on hyvinkin rajallinen, niin me olemme siinä tilanteessa, että Ylellä pitäisi olla hieman enemmän resursseja, että se pystyisi kattavammin toimimaan — jotta idea esimerkiksi omasta suomalaisesta urheiluun keskittyvästä urheilukanavasta olisi realistinen tai jotta me voisimme Yle Areenan tarjontaa urheilun osalta vielä edelleen monipuolistaa, nykyistä enemmän. Eli tästä on kyse.

Mutta on hyvä, että tämä keskustelu käydään, koska tällä on välillisesti iso vaikutus paitsi sen esikuvan kautta, myös kaikille niille pienemmille lajeille, kaikille siellä toimiville seuroille, siellä toimiville vapaaehtoisille työntekijöille, kaikille on tosi iso juttu, näkykö heidän harrastamansa laji, tuleeko se televisiosta, saako se televisiossa näkymääikää ja kuinka paljon se sitä saa. Se vaikuttaa suoraan siihen, millainen mahdollisuus lajilla on kehittyä, saada yhteistyökumppaneita ja sitä kautta viedä lajia ja ihmisille tärkeää harrastusta eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Nämä ovat siis todella isoja päätöksiä. — Ilmeisesti aikani päättyi jo. Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Me olemme tuomarin myöntämällä lisäajalla, mutta asia oli tärkeä. — Edustaja Guzenina.

17.10 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Ei ainoastaan se, että lajeja näkyy, vaan että ne lajien selostajat ovat sellaisia ammattitaitoisia, jotka herättävät myös muissa kipi-

nän innostua urheilemisesta. Itse muistan lapsuudesta — olen syntynyt 60-luvun lopulla — minkälaisia mäki selostuksia meillä oli. Meillä oli vielä mustavalkoinen televisio, ja kun iltapäivällä tuli mäkihyppyä, niin minä istuin siinä televisioruudun edessä kuin tatti enkä suostunut siirtymään, koska se oli niin upeaa ja osaksi juuri näiden selostusten takia. Myönnän tässä, että minulla on hyvin lämpimiä tunteita Yleä kohtaan nimenomaan tämän julkisen palvelun tehtävän vuoksi. Muistan myöskin lapsuudestani, kun kaksi hullua, höpsöä englantilaista poliisia kyseli, että ”where is the cat?”, ja sitten vastaukseksi kuului, että ”the cat is in the moon”. Nämä ovat ensimmäiset englantilaiset sanat, jotka minä olen opinut, ja ehkä minun sukupolveni ihmisillä on samantyyppinen kokemus tästä asiasta.

Maailma on muuttunut hyvin paljon. Ei ole enää mustavalkotelevisioita, ja meille on normaalin televisiovastaanottimen lisäksi tullut tämä suoratoisto, ja ihmiset voivat katsoa lähetyksiä melkein missä tahansa. Tässä täytyy todeta, että se urauurtava työ, jota Yle on tehnyt Yle Areenan parissa ja Yle Arkiston parissa, on varsinainen kansallinen aarre, se, kun voidaan katsoa esimerkiksi näitä vanhoja ”Hello, hello, hello” -ohjelmia ja myöskin vanhoja urheilutaltioita. Näitä toivoisi, että meidän nuoret myöskin löytäisivät, ja tässä Yle on nyt petrannut aika hyvin: kun katsoo näitä viimeisimpiä tuloksia, niin tässä 15—29-vuotiaiden joukossa nousua on jo 19 prosenttia — nyt puhutaan tämän vuoden tuloksista — ja sitten tuossa vielä nuoremmassa joukossa on ennestäänkin ollut kyllä laaja into Yleä kohtaan — on katsottu paljon esimerkiksi tätä Ylen Hau-joukkuetta — ja sielläkin nousua on plus 5 prosenttia. Itse asiassa kun kaikki ikäryhmät katsotaan, niin sitä nousua on todella paljon jopa siellä plus kuusikymppisten joukossa, jossa nämä katsojaluvut, ottaen huomioon Ylen television ja Areenan parissa päivittäin vietetyt minuutit, ovat olleet kyllä aivan huippulukemissa. Siinä mielessä onnittelut Ylelle ja Ylen johdolle siitä, että siellä on tehty kyllä paljon sen eteen, että Yle tavoittaisi mahdollisimman laajasti Suomen kansaa.

Vielä haluaisin sanoa, puhemies, että kun silloin tällöin keskusteluun nousee, että Ylen rahoitus siirrettäisiin budjettikehykseen, niin ilolla olen huomannut, että nyt täällä ei kukaan ole sitä vaatinut vaan kaikki ovat tyytyväisiä siihen, että meillä on tällainen laajan julkisen palvelun talo, joka tavoittaa niin laajasti, ja on äärimmäisen tärkeää, että me emme vaaranna Ylen julkisen palvelun tehtäviä. Paljon kertoo se, niin kuin täällä on jo todettu, että Yle nauttii laajasti suomalaisten luottamusta. Ja kun puhutaan vielä näistä brändeistä, jotka tänä päivänä [Puhemies koputtaa] ovat hyvin tärkeitä, niin tuoreen selvityksen mukaan Yle on myös verkkobrändinä vahva: Yle Areena ykkönen, kuudentena Yle ja seitsemäntenä Ylen Elävä arkisto. Siellä jäävät taakse Googlet ja muut.

17.13 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Tuossa aikaisemmin sanoinkin, että eduskunnassa on mukava keskustella Ylestä, koska me olemme kaikki käyttäjiä, kuluttajia ja myös maksajia. Mutta me olemme tietenkin myös päättäjiä, ja itsekin olen saanut edellisellä kaudella Ylen hallintoneuvostossa istua muutaman kokouksen ennen kuin jouduin siirtymään toisiin tehtäviin. Tällä kaudella tehtävät jäivät puoleen viime kaudesta. Eli sain yhden hallintoneuvoston kokouksen istua, ja siitä kiitos — Yle-sydän sykkii tämänkin takin alla.

Edustaja Guzenina viittasi menneeseen aikaan, ja itsekin kuulun siihen sukupolveen, jonka sivistys on rakentunut kirjaston, peruskoulun ja Yleisradion ohjelmien ympäriltä, ja siihen sukupolveen, joka täytti yhdeksän vuotta, kun Pikku Kakkonen aloitti televisiossa vuonna 1977, Knalli ja sateenvarjo -sarjasta puhumattakaan, joka kuuluu edelleenkin tänä päivänä suosikkiradio-ohjelmiini — nimenomaan vanhat Knallit ja sateenvarjot.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Mutta tästä Ylen alueellisesta ohjelmatuotannosta: Haluan siitä kyllä antaa positiivisen palautteen ja pidän sitä yhtenä keskeisenä osana Yleisradion laajaa ohjelmatehtävää. Paikallisuus on osa globaalisuutta, paikalliset asiat ovat osa globaaleitakin asioita, niin kuin tämänkin päivän elämässä nähdään. Mutta ennen kaikkea myös Yle-palveluiden käyttäjät ajattelevat — uskon ainakin omasta puolestani voivani sanoa ja uskallan luulla ja arvata, että aika moni muukin ajattelee — että ne oman alueen asiat ovat oman alueen ihmisille hurjan tärkeitä, ja Yleisradio pitää tästä alueellisesta ohjelmatuotannosta mielestäni hienolla tavalla huolta tänäkin päivänä ja samalla elää ajassa.

Tähän Ylen puolueettomuuteen vielä haluaisin sanoa sen, että ymmärrän, että Yleisradiota pitää pystyä arvioimaan myös ulkopuolelta — Yleisradio tekee sitä arviointia myös sisältään — mutta pitäisin vähän huolestuttavana kehityksenä sitä, että ylläpidetään ikään kuin poliittisin tarkoituksin sellaista näkökulmaa, että Yleisradio ei olisi puolueeton. Se on mielestäni Yleisradion puolueettomuuden kiistämistä ja puuttumista Yleisradion ohjelmatuotannon sisältöön politiikan keinoin, jolloin annetaan mielikuva ja ehkä tietynlainen paine sinne Yleisradion sisälle, että tämä ohjelmatuotannon kulma ei ole hyväksyttävä, teidän pitää tehdä jotain muuta. Sellaisia maita maailmasta löytyy, joissa poliitikot päättävät ohjelmasisällön, sen, mikä on hyvä kansalaiselle, ja sellaisiin maihin ei Suomi lukeudu. Sellaisia maita löytyy Suomen rajojen ulkopuolelta.

17.16 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Edustajat Kari ja Guzenina puhuivat tuossa hyvin, ja erityisesti edustaja Satonen käsitteli erittäin hyvin monia tärkeitä näkökulmia tähän asiaan liittyen, mutta en tosiaan malta olla itsekin vielä sanomatta tästä urheilun merkityksestä siinä mielessä, että meillä varmasti kaikilla on yhteinen jakamaton tahto siihen, että saamme lapsille ja nuorille hyviä harrastusmahdollisuuksia, ja tietysti siinä innon luomisessa esikuvilla on suuri merkitys. Kun Yle pystyisi tarjoamaan myös niiden lajien kilpaurheilijoille näkymisen paikkoja, joissa sitten ne harrastamisen kustannukset eivät olisi niin valtavan suuria sieltä esimerkiksi lapsiperheiden näkökulmasta, niin se tietysti antaisi semmoisen mukavan kannusteen näiden lajien pariin, kun tiedämme, että vaikkapa tämä myöhempien aikojen kansallislajimme jääkiekko on tavattoman kallista perheiden harrastaa. Totta kai on erittäin tärkeää kansakunnan itsetunnon kannalta, että silloin, kun Suomi voittaa, koko kansakunta pääsee siitä osalliseksi, totta kai se on hienoa, mutta on tärkeää, että myös muita lajeja sitten tuodaan riittävän vahvasti esiin, että niitä suomalaisia sankaritarinoita ja hyviä esikuvia nuorille tulee monipuolisesti.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä sellainen näkökulma tähän pohjoismaiseen yhteistyöhön sen lisäksi, mitä jo edellä sanoin: kun tosiaan aluetoimituksia on vahvistettu ja siellä ajatuksena on tällaista journalistista tasoa myöskin nostaa, niin tässä yhteydessä aivan konkreettisena asiana esimerkiksi tuolla Lapissa on tullut kuitenkin vastaan se, että on jouduttu hyvin pidettyjä ohjelmia poistamaan ohjelmistosta — ohjelmia, joissa sitten paikalliset toimijat Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä ilman ehkä sellaista koulutusta ja parempaa journalistista osaamista ovat tuottaneet sisältöä, joka on kuitenkin ollut hyvin pidettyä myös suomalaisten Ylen ohjelmien seuraajien keskuudessa. Tässä mielessä olemme toki siellä paikallisesti käyneet tätä keskustelua siitä, miten tuotaisiin sitä arjen tietoa naapurimaista, naapurimaakunnista, koska kun kuitenkin kaikki olemme sitä mieltä, että tämä Euroopan arktisen alueen kehitys on asia, jossa Suomen kannattaa olla mukana — se avaa Suomelle valtavasti mahdollisuuksia — niin helpompihan siinä on olla mukana, kun tiedetään mitä siellä naapurissa tapahtuu ja se arki on sillä tavoin tutumpaa. Jotta se olisi myös ihan tie-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

dotusvälineitten kautta päivittäinkin läsnä, mieltäisin tässä kyllä nyt Yleä siinä, miten tosiaan tätä pohjoismaista ja kalottialueen yhteistyötä vielä tiivistetään.

17.19 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Täällä ovat edustajat Kari, Satonen ja Pitko muiden muassa tuoneet erinomaisesti esiin tätä suomalaisen mediakentän, vapaan, riippumattoman mediakentän tärkeyttä ja Ylen osaa siinä tärkeässä kokonaisuudessa. Vielä toistaisin sen, että näiden periaatteiden horjuttaminen tai tämän nykytilanteen kyseenalaistaminen on siis vaarallista, jos sitä poliittisin tarkoituksin tehdään, ja se on kyllä huolettava tie.

Mutta itse asiaan: Tiedebarometrien perusteella suomalaiset luottavat tieteeseen ja ovat hyvin kiinnostuneita tieteestä ja tieteellisestä tutkimuksesta. Myös täällä salissa vedotaan yhden sun toisen asian yhteydessä usein tutkimustietoon. Sehän on loistava asia, koska vain tutkimustiedon perusteella me voimme kestävästi taklata sellaisia globaaleja ja myös paikallisia haasteita kuin esimerkiksi ilmastonmuutos, biodiversiteetin haasteet. Meillä täytyy olla paras ja kattava tieteellinen ymmärrys asiasta, jotta voimme siihen puuttua.

Mistä suomalaiset sitten tiedettä seuraavat? Median kautta. Sanomalehdet, tv, radio ja internetin uutissivustot ovat tiedebarometrien perusteella tärkeimpiä tieteellisen tiedon lähteitä tavallisille ihmisille, ja uskon, että itse asiassa myös tälle meidän kansanedustuslaitoksellemme hyvin usein, vaikka meillä on toki muitakin keinoja siitä päästä perille.

Kun ajattelee Ylen roolia suomalaisessa mediakentässä, niin Ylellä on hyvin merkittävä rooli itse asiassa tämmöisen tieteellisen tiedon välittäjänä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja tämä on aika painava vastuu tässä ajassa. On hyvin tärkeää, että kun tehdään tiedeuutisointia ja tutkimustiedosta uutisointia, se parantaa ymmärrystä maailmasta. Silloin on hyvin tärkeää, että siinä on esimerkiksi lähteet selvästi aseteltuina, siinä on mahdollisuuksien mukaan avattu keinoja ja tiedon merkittävyyttä, mittakaavaa, tämmöisiä asioita — onko kyseessä vertaisarvioitu tieto, miten paljon tiedetään ja tällaisia. Tieteellisen metodin ja sen, miten se tieto on tuotettu, tuominen esiin tulosten yhteydessä on hyvin tärkeää myös. Jos seuraa uutisointia, niin tämä ei aina ehkä välity niistä uutisista. Toki siinä on kyse monimutkaisen tiedon paketoimisesta laajalle yleisölle, se on tasapainoilua, mutta tämä on semmoinen asia, joka minusta on hyvin tärkeä ymmärtää. Ehkä tässä ajassa uutiset leviävät eri tavoin jopa kuin ennen, josta syytä tämä korostuu. Toisaalta sitten myös teknologia mahdollistaa parempia tapoja ikään kuin linkittää ja tavallaan osoittaa sen tiedon paikka osana laajempaa kokonaisuutta.

Korostaisin tosiaan, että Ylellä on tässä tosi iso vastuu. Yle on sinänsä tehnyt minusta hyvää työtä, en sitä sano, on palkittua tiedetoimitusta ja paljon muutakin. Mutta tämän haluaisin nostaa esiin [Puhemies koputtaa] ihan vain tämmöisenä asiana, joka on syytä huomioida myös, kun ajatellaan Ylen toimintaa. Tämä on hyvin tärkeä osa sitä tonttia, ja siinä pitää olla edellä [Puhemies koputtaa] ja kehittää siltäkin osin toimintaa jatkuvasti. [Mika Kari: Hyvä puhe!]

17.23 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Haluan vielä hieman ottaa kantaa tähän luottamukseen Yleen. Aihe on todella tärkeä. On hyvä, että me puhumme median luottamuksesta ja Ylen luottamuksesta. Globaalissa mittakaavassa Yle on itse asiassa maailman parhaita ja Suomi maailman kärjessä median luotettavuudessa, mutta aina voi tosiaan parantaa.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Tutkija Ruth Palmer on tutkinut median luotettavuutta, ja hän nostaa esille, että paras tapa lisätä kansalaisten luottamusta mediaan on lisätä medialukutaitoa. Tässä meillä päättäjillä on merkittävä rooli. En usko, että yksittäisten ohjelmien nostaminen tikun nokkaan edesauttaa tilannetta vaan medialukutaidon edistäminen, ja olenkin tyytyväinen, että tässä Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa on medialukutaidon edistäminen muun muassa opettajankoulutuksessa, kouluissa ja nuorisotyössä ja että myös hybridivaikuttaminen on hallituksen agendalla. Myös hallituksen panostukset koulutukseen ovat tästäkin näkökulmasta äärimmäisen tärkeitä, kun maailma muuttuu jatkuvasti. Myös Ylen toimintakertomuksessa on nostettu medialukutaito esille. Yle tuottaa media- ja digitaitoja tukevaa sisältöä, mediakasvatusta, jossa osana on nimenomaan lähdekriittisyys ja medialukutaito.

Uskonkin, että medialukutaidon kautta pystymme vahvistamaan entisestään luottamusta Yleen ja mediaan, mutta sillä, että nostetaan yksittäisiä ohjelmia, dokumentteja, tai sisällöllisiä valintoja esille — siirretään katse kokonaisuudesta yksityiskohtiin — voidaan jopa rapauttaa sitä uskoa.

17.25 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu luottamuksesta ja riippumattomuudesta, ja ne ovat tietenkin selkeästi yksi kivijalka demokratialle ja sen demokratian toteutumiselle. Toisaalta on myöskin niin, että kun me ymmärrämme jonkun asian arvon, kun se ei ole tavallaan liian automaattinen asia, niin silloin meillä on myöskin mahdollisuudet yhteiskuntana kehittää sitä ja puhua siitä sillä tavalla, että ymmärretään tämä: se, että puhutaan myöskin kriittisistä kohdista, tarkoittaa vain sitä, että me pystymme kehittämään siinä, eikä ole niin, että tavallaan ajatellaan, että ei voida puhua niistä asioista, jotka ovat horjuttamassa sitä luottamusta tai horjuttamassa sitä riippumattomuutta.

Mutta kun puheenvuoroa pyysin, niin siinä vaiheessa oli keskustelua urheilun, tai jos laajennetaan vähän, kulttuurin tai muidenkin asioiden merkityksestä. Aika vähän on tullut siltä puolelta nyt kiitosta, ja tällaisena jalkapalloihmisenä haluan kyllä jakaa kiitoksen. Jalkapallo on yksi kansainvälisesti tasa-arvoisimmista lajeista. Pallo on aivan sama joka paikassa, säännöt ovat kaikkialla samat, mutta silti on nähtävissä se, että mediassa usein tyttö- ja naisjalkapallo jää vähemmälle huomiolle, ja tässä on tapahtunut viime aikoina myönteistä kehitystä niin Ylellä kuin muutenkin mediapuolella — kansainvälisessä lajissa, jossa Suomessakin tietenkin on pärjätty jokseenkin hieman paremminkin kuin tuolla miespuolella. Kun siellä toivotaan vain, että päästään sitten sinne EM-kisoihin, sitten varmaan näkyy sekin puoli enemmän Ylellä. On tärkeitä, että erilaisten lajien ja asioiden osalta sitten myöskin kiinnitetään huomiota siihen, että sekä molemmat sukupuolet että myöskin lajien harrastaminen ja sen kirjo näkyvät tasapuolisesti.

17.27 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Kun olemme keskustelleet urheilusta, mihin tässä edellinenkin edustaja keskustelussaan viittasi, haluan vielä tähän keskusteluun tuoda myös oman näkökantani siltä osin, että urheilulla on valtava merkitys suomalaisten kansallistunteeseen ja urheilu on äärimmäisen tärkeää myöskin meidän tulevaisuuden tekijöiden, lasten ja nuorten, osalta. Kyllä arvostan jokaista urheilulajia siltä osin, että soisin niille paljon näkyvyyttä ja mahdollisuutta tuoda itseään esille. Muusta tässä keskustelussa omalta osaltani ei ole missään vaiheessa ollut kysymys.

Kun tässä puhuttiin siitä, että lajiliitoilla ei ole mahdollisuuksia tai resursseja maksaa Ylelle siitä, että heidän kisailunsa tai kilpailunsa näkyisivät televisiossa, niin haluan palata siinä keskustelussa ensimmäiseen puheenvuorooni siltä osin, että Ylellä on valtavan suuri

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

vaikutus ohjelmatuottajien joukossa, niin kulttuurituottajien kuin urheilutuottajien, tiede-
tuottajien ja näin poispäin. Eli kyllä se menee omasta mielestäni edelleenkin niin, että laji-
liitot voivat tehdä sopimuksia mahdollisesti tuottajien kanssa ja tuottajat tekevät sopimuk-
sia Ylen kanssa. [Arto Satonen: Kyllä, juuri näin!] Yle ei suoraan ole itse ottamassa lajili-
toilta maksua. — Tässä vaiheessa itselläni ei ole lisättävää keskusteluun.

17.29 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tässä olen kuunnellut tätä Yle-keskus-
telua, ja hyvää keskustelua onkin käyty. Ottaisin kantaa sellaiseen asiaan — kun nyt puhu-
taan Yleisradion luotettavuudesta ja täällä kuultiin jopa prosenttiluvut hyvinkin yksityis-
kohtaisesti Suomen median luotettavuudesta, kiitos siitä — että jos me yleensäkin ajatte-
lemme nyt tätä keskustelua ja sitä, että Yleisradion hallintoneuvostoon kuuluva edustaja
kävi kertomassa kansalta saamastaan kritiikistä tässä salissa meille ja sitä vastaan sitten
hyökättiin sieltä vasemmalta laidalta, niin siinä mielessä pidän ikävänä sitä, että kun edus-
taja tuo keskusteluun jonkun kritiikin, niin olisi kyllä mielestäni hyvinkin järkevää yhdes-
sä pohtia, mihin se kritiikki perustuu ja miksi sitä saadaan. Ja tätä keskustelua olisi hyvä
käydä rakentavassa hengessä, eikä niin, että vain joku saa esittää kritiikkiä ja toinen kritiik-
ki on huonompaa kuin toinen. Näinhän se ei ole, koska kansa on yksi ja me olemme heitä
varten täällä.

Minä lähtisin myöskin vähän puimaan sitä luotettavuutta sen kysymyksen kannalta,
kuka nyt kritisoi esimerkiksi Yleisradion loistavaa Areena-palvelua. Tuskin kukaan. Kuka
kritisoi Yleisradion upeita luonto-ohjelmia, urheilutuotantoa, kaikkea sitä hienoa, mitä
suomalaisille siellä tuotetaan, kuka? Tuskin kukaan suomalainen. Kritiikki kohdistuu hy-
vin yleisesti poliittiseen journalismiin ja poliittisiin asiaohjelmiin. Tämäkin on ymmärret-
tävää, koska kansalaisia on monen poliittisen ajatuksen takana ja tästä johtuen sitten erilai-
set näkökulmat tietenkin aiheuttavat kansalaisissa erilaisia tunteita. Mutta jos me ky-
symme, mikä on Ylen luotettavuus, tai me kysymme, mikä on Ylen poliittisen toimituksen
luotettavuus, niin uskon, että numerot ovat erilaiset. Ja tämäkin on hyvin selitettävissä,
koska niin kuin kaikki me tiedämme, se jakautuu sitten poliittisten mittasuhteiden vuoksi.

Mutta okei, summa summarum, toivoisin, että jos hallintoneuvoston jäsenet saamansa
kritiikin esittävät tässä salissa, se otettaisiin vakavasti, aivan yhtä vakavasti kuin ne hienot
kehut, mitä tänään on täällä kuultu. Yhdyn niihin kehuihin täysimittaisesti myöskin. —
Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tässä on aika monta debattia tänään käyty. Men-
nään mieluummin puhujalistaan nyt loppua kohti, mutta sinne toki saa laittaa vielä puheen-
vuoropyyntöjä.

17.32 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty hyvää kes-
kustelua tästä asiasta, ja itse lukeudun myös Ylen ystäviin. Tässä on tästä paikallistoimin-
nasta ollut puhe, että sata toimittajaa on ympäri maata, mutta valitettavasti omalta osaltani
tuolla Lapissa olen nähnyt myös päinvastaista kehitystä, että tämä paikallisuus on pikkui-
sen sanotaanko kapeutunut. Meillä nytten toimittajat ovat Rovaniemellä ja Inarissa, ja
nämä Ylen lähetykset aika paljon keskittyvät näiltä paikkakunnilta toimitettavaan tuotan-
toon.

Sitten ottaisin esille saman asian, minkä edustaja Autto toi omassa puheenvuorossaan jo
esille, eli sen, että meillä on tähän asti ollut Murmanskista Riina Guseva ja Pajalasta Bertil

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Isaksson, jotka ovat tuottaneet tavallaan rajan yli toimituksia, ja ne ovat olleet tosi suosituja ja tykättyjä, mutta nyt kun nämä lopetettiin, niin ikään kuin selitykseksi annettiin se, että nämä jutut eivät yltäneet journalismin osalta riittävälle tasolle, mutta tämä on minusta ollut tärkeä kanava sikälkin, että meillä on kielimuuri niin tuonne Venäjän suuntaan kuin sitten Ruotsin suuntaan ja tämä on tuonut ihan sitä arkista tietoa sieltä paikan päältä, mitä Murmanskissa, Pohjois-Venäjällä ja Pohjois-Ruotsissa ja Norjassa on tapahtunut. Näitten ohjelmien osalta toivoisin vielä uudelleenharkintaa.

Samoin sitten lauantaiamujen toivekonsertti lopetettiin muutama vuosi sitten. Nyt saadaan kuulla Lapin mummojen tilalla Lauttasaaren mummoja, kun he lähettävät terveisiä, eli tämäkin oli paljon suositumpi silloin kun alueen omat ihmiset saivat lähettää niitä terveisiä, eikä niin, että se on valtakunnallinen lähetys. Tältäkin osin on siis kritiikin siemen paikallaan.

Mutta muuten voi yhtyä näihin, että kyllähän Ylen uutisiin voi luottaa ja ihmiset kokevat, että se on luotettava, ja nämä ovat minusta tärkeitä tämmöisiä demokratian kulmakiviä. Yle Areena on aivan loistava palvelu, ja on mukava ollut havaita se, että myös nuoret ovat löytäneet sen ja sieltä paljon seurataan ohjelmia ja uutisointia. Mutta tämäkin on siinä mielessä muuttunut, että nykyisin kun sinne tuotetaan ohjelmaa, niin nuoret saattavat katsoa viikonlopussa sen ohjelman, ja sitten he ovat jo uutta vailla. Eli tietenkin tällaisia maratoneja harrastetaan, että jonkun kotiin sitten mennään katsomaan koko viikonlopuksi kaikki lähetykset, mitä sinne on uutta tavaraa tuotettu, eli tässä tietenkin sitä pitkäjänteisyyttäkin sitten kaipaa.

17.35 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Lappilainen edustajakollega Ojala-Niemelä nosti tässä esille kyllä erittäin tärkeitä huomioita, ja itsekin olen huolissani siitä, millä tavalla nämä niin sanotut maakuntaradiot kykenevät toimimaan ja miten takaamme niille resurssit, niin että ne palvelevat mahdollisimman hyvällä tavalla koko Suomea ja kaikkia meidän maakuntiamme. Samoin toivoisin totta kai, että Yle panostaisi — siinä on tapahtunut totta kai ilahduttavaa kehitystä — myös saamenkielisiin sisältöihin, jotka ovat äärettömän tärkeitä myös sitten sellaisille saamenkielisille, jotka asuvat saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella.

Ymmärrän osaltaan tämän keskustelussa esitetyn kritiikin poliittisia sisältöjä kohtaan. On tietysti täysin selvää, että meille poliitikoille — varmasti jokaiselle välillä — joku Ylen uutinen siellä sitten kismittää ja harmittaa, mutta haluaisin muistuttaa, että Yle on sitoutunut Julkisen sanan neuvoston sääntöihin. Tämä erityisesti perussuomalaisten kritiikki olisi kyllä huomattavasti uskottavampaa, mikäli teidän oma puoluelehtenne, Suomen Uutiset, sitoutuisi näihin samoihin sääntöihin. [Arto Satonen: Just näin!] Minä en nimittäin kyllä voi luottaa sellaiseen mediaan, joka ei kykene näitä sääntöjä omaksumaan ja niistä pitämään kiinni. [Arto Satonen: Se oli erittäin hyvin sanottu! — Juha Mäenpään välihuuto]

17.36 Mika Kari sd: Herra puhemies! Varmaan meistä jokainen... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Karilla on puheenvuoro.

Kiitoksia, herra puhemies! — Varmaan meistä jokainen voisi aina vuorollaan nousta seisomaan ja sanoa, etten minäkään ole aina tyytyväinen. Mutta eikö se ole just hienoa?

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Yleisradion ohjelmatuotanto tavoittaa meidät kaikki, ja meillä jokaisella voi olla erilaisia mielipiteitä. Kun meidän kansanedustajien tehtävänä on turvata tasavallassa ihmisille oikeus olla eri mieltä meidän kanssamme, niin sama suhde meillä pitää olla Yleisradio-yhtiöömme, ja eläköön ne pienet erot meidän poliitikkojenkin näkemyksissä ja maailmankatsomuksessa, mutta silti en lähtisi kansanedustajana ottamaan ikään kuin kansan ääntä itseleni ja sanomaan, että tuon kansan palautteen sillä näkökulmalla, ettei olisi muita palautteita. Meillä jokaisella on oikeus tuoda kuuluville kansamme ääni ja niiden ihmisten ääni, keitä olemme täällä edustamassa, mutta samaan aikaan meidän pitää olla — olen samaa mieltä tässä muidenkin edustajien kanssa — reiluja toistemme antamaa palautetta kohtaan ja hyväksyä se annettuna palautteena eikä ylenkatsoa sitä palautetta — huomaattekoo, ”ylenkatsoa”, tämä oli sanaleikki — riippuen siitä, kuka sen on esittänyt. Otetaan palautteet vastaan, keskustellaan niistä, tehdään johtopäätöksiä ja kehitetään omaa hienoa Yleisradio-yhtiötämme yhteiseksi ja ollaan välillä eri mieltä niistä asioista, joita Yleisradio meille tuottaa, ja niistä asioista, joista ollaan samaa mieltä, ollaan vaikka jopa pikkusen ylpeitä. Meillä on yksi Euroopan hienoimmista Yleisradio-yhtiöistä tänäkin päivänä.

17.38 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! On mielestäni erikoista, että keskustelimme melkein mistä aiheesta tahansa, tällä kertaa Ylen hallintokertomuksesta 2018, niin aina sieltä oikealta puolelta esitetään, että ”edustajat siellä vasemmalla”, aivan kuin tässä olisi joku muuri tai vastakkainasettelu aina lähtökohtaisesti, oli asia mikä tahansa.

Totta kai kritiikkiä voi esittää, ja kritiikkihän on edellytys ylipäänsäkin kehitykselle, mutta kritiikkiä on muutakin kuin vain aina maahanmuutto. Jos mietitään Ylen tasa-arvoista tai oikeudenmukaista roolia, niin esimerkiksi kielellisten oikeuksien toteutuksessa Yle on ainutkertainen: otetaan huomioon kuurot, saamelaiset, selkokieliset, ruotsinkieliset ja niin pois päin. Meillä tulee myöskin monennäköisiä näkökulmia, ajatuksia maahanmuutosta, muun muassa keskusteluohjelmissa, ajankohtaisohjelmissa, joita Yle tuottaa. Suomalaisista 95 prosenttia, joka on todettu täällä monta kertaa keskusteluissa, on Ylen ohjelmasäältäöjen piirissä tai nauttii näistä. Ei voi silloin näyttää siltä, että ikään kuin kansan suuri ääni olisi sitä mieltä, että Yleen ei voida luottaa tai Yle ei olisi tasapuolinen.

Oppositio—hallitus-asetelmistakin riippuen aina opposition edustajat ovat sitä mieltä, että on liian vähän televisio- tai ruutuaikaa verrattaessa hallituksen ministereiden ruutuaikaan tai muuta, ja tämä on tämmöistä tasa-arvoista kilvoittelua, joka aina hallituskausittain vaihtelee, ja hyvin usein tämä keskustelu pyörii näiden poliittisten päätöksentekijöiden ympärillä, jotka ovat sitä mieltä, että he tai heidän puolueensa eivät ole saaneet riittävästi omia näkökantojamme julkisessa mediassa lävitse. Tämä kai ei tule muuttumaan, mutta haluan muistuttaa siitä, että eduskunnan tehtävä on valvoa sitä, että julkinen Yleisradio toteuttaa sille määrättyjä tehtäviään.

17.40 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Toivottavasti jokainen meistä kuitenkin tämän keskustelun päätteeksi voi sanoa, että Yle on meille kaikille tärkeä ja rakas. Minun mielestäni tästä nimenomaan pitää pitää kiinni, että se on myös tulevaisuudessa meille kaikille tärkeä ja rakas. Sitähän me täällä pyrimme nyt varmistamaan.

Pyysin tämän puheenvuoron oikeastaan edustaja Peltokankaan puheenvuoron takia, ettei synny väärinymmärrystä. Minun mielestäni jokainen on oikeutettu sanomaan kritiikkiä. Itse siteerasin ainoastaan Kunnallisanalan kehittämissäätien luotettavuustutkimusta

ikään kuin vastauksena tälle teidän näkemyksellenne. En missään tapauksessa kiistä, etteikö teillä olisi oikeus siihen teidän omaan näkemykseenne. Minun mielestäni rikkaus myöskin Ylen journalismissa ja Ylen ohjelmatarjonnassa on nimenomaan sen monipuolisuus. Ei tarvitse katsoa joka ikistä ohjelmaa, ei tarvitse kuunnella joka ikistä radio-ohjelmaa, mutta sieltä voi valikoida itselleen ne mieluist ja löytää ne, joiden parissa haluaa viettää aikaa, ja tämä on se Ylen rikkaus. Pidetään siitä jatkossakin kiinni, että meillä on näin vahva, journalistisesti vapaa yleisradio, joka tuottaa näin laajasti, valtakunnallisesti ja myöskin kansainvälisesti luotettavaa ja arvostettavaa journalismia.

Minun mielestäni edelleen on tärkeää painottaa sitä, että se työ, mitä Ylellä nyt tehdään, tällä hetkellä, tämän alueellisen kattavuuden parantamiseksi, se, kuinka paljon meillä on journalisteja siellä kentällä, sata journalistia maakunnissa tekemässä tärkeää työtä kertoakseen paikallisista asioista, on valtava arvo, ja se on myös sitä suomalaisen kulttuurin vaalimista. Se on äärimmäisen tärkeää tässä ajassa, jossa tulee niin valtavasti erilaista informaatiota. Se työ, mitä Yle tekee, on aivan mittamattoman arvokas.

17.42 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Omasta mielestäni me olemme käyneet hyvää keskustelua nimenomaan tästä hallintoneuvoston kertomuksesta, mutta samalla ollaan aika paljon käyty myöskin ohjelmasisällöstä jo keskustelua. Tämä keskustelu on laajentunut hyvinkin paljon, ja varmaan se johtuu siitä, kuten edustaja Kari jo omassa puheenvuorossaan on pariinkin otteeseen tuonut esille, että me kaikki olemme niiden ohjelmien käyttäjiä, me seuraamme niitä hyvinkin tarkkaan, varmaan tiettyjä ohjelmia etenkin seurataan tarkkaan, mutta me olemme myöskin kansanedustajia ja osa meistä on myöskin hallintoneuvoston jäseniä. Me olemme tavallaan jopa kolmessa roolissa tässä salissa. [Arto Satonen: Kyllä!]

Itse uskon, että varmaan monia meistä, kun katsomme joitain tiettyjä ohjelmia, aina kirpaisee se, kun esimerkiksi jossain ohjelmassa ei ole oman puolueemme edustajia, vaan siellä on jonkun toisen puolueen edustaja. Silloin se kirpaisee hieman. Mutta tulee myöskin hetkiä, jolloin taas kääntyvät asiat toisinpäin, niin että siellä on taas toisten puolueiden edustajat. Ja ymmärrän sen kritiikin, mitä tässä on tullut. Jokainen meistä voi myöskin sitä kritiikkiä sanoa, ja varmaan meillä jokaisella jossain vaiheessa olisi sitä kritiikkiä sanottavana. Mutta se varmaan jakaantuu kyllä hyvin tasapuolisesti. Yle pitää siitä huolen, Ylen velvollisuus on pitää siitä huoli. Me olemme säättäneet sellaiset lait myöskin Ylelle, että sen pitää huolehtia siitä, että tasapuolisesti ova kaikki myöskin esillä — kaikki ovat esillä tasapuolisesti.

Itse kyllä korostaisin tässä lopuksi myös sitä, mikä on sitten Ylen hallintoneuvoston rooli. Hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on huolehtia ja valvoa, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaiset tehtävät tulevat suoritetuiksi. Omasta mielestäni ne tehtävät ovat tulleet suoritetuiksi. Ei puututa täällä salissa siihen ohjelmien sisältöön niinkään, vaan puututaan siihen, mikä tälle salille kuuluu. Itse toivon näin. [Vasemmalta: Hyvä puhe!]

17.44 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tämä keskustelu on ollut varsin hyvää, ja jos tästä kritiikistä nyt puhutaan, josta edustaja Immonen aloitti, niin kyllä minullekin sitä samaa palautetta on tullut, mutta ei se ole ainoa palaute, jota minulle tulee. Tulee myös toisensuuntaista palautetta, ja taisi olla joku Ylen toimittaja, joka osuvasti kuvasi, että silloin kun tulee tasaisesti palautetta ja kritiikkiä joka suunnasta, on todennäköisesti onnistuttu aika hyvin. Eli se on ikään kuin se lähtökohta.

No, kaiken ydinhän tässä ja ylipäätään Yleisradion toiminnassa, sekä Suomessa että niissä muissa maissa, joihin meitä voidaan verrata, esimerkiksi Iso-Britanniassa, missä epäilemättä voisi kuvitella, että BBC:llä on vähän haasteita, missä muodossa se tätä brexit-asiaa kertoo, kun siinä varmaan mielipiteet aika voimakkaasti jakautuvat... Mutta se perusidea on se, että siinä on olemassa se palomuuuri, jolloin hallintoneuvosto ja poliittinen koneisto yhdessä päättävät, täällä eduskunta päättää yhteisesti, kaikki puolueet yhdessä, päättämme rahoitustasosta, hallintoneuvosto valitsee hallituksen ja hallitus sen sijaan valitsee sitten toimitusjohtajan, päätoimittajan. Tämä palomuuuri on tarkoituksella tehty niin, että poliitikot eivät suoranaisesti eivätkä missään nimessä ole päättämässä sitä, mitä ohjelmaa sieltä tulee. Toki sellaisia maita on, joissa näin on, mutta minä en ainakaan halua sellaisessa maassa asua, ja minä en usko, että täällä on ketään, joka haluaa sellaisessa maassa asua, kun siihen yleensä liittyy sitten aika isoja asioita, jos sentyypiseen järjestelmään mennään.

Tämä tietysti tarkoittaa myös sitä, että koska näin on, että poliitikot eivät näistä päättä, niin minkään hallituksen tai minkään puolueen näkökulma pelkästään ei silloin esille tule eikä sen pidäkään tulla, vaan sen pitää tulla nimenomaan niin, että ne ohjelmat muodostetaan ja tehdään journalistisin perustein ja vastaava päätoimittaja vastaa sisällöstä ja sitten taas hallitus on se, joka sitten antaa sen luottamuksen päätoimittajalle tai hänet tarvittaessa vaihtaa. Eli tämä on ikään kuin se mekanismi, miten tämä rakentuu, ja tämä on mielestäni kyllä ainoa mahdollinen toimintatapa, jos tämmöistä yleisradioyhtiötä ylipäätään pidetään. En keksi kyllä mitään parempaa, eikä ole keksitty kyllä Iso-Britanniassa, Norjassa, Ruotsissa eikä missään muuallakaan, missä tällainen meihin rinnastettava järjestelmä on olemassa.

Mutta se täytyy sanoa, että kun Yle Areenan suosiolukuja katsoo, niin Suomessa on tehty tämä asia erittäin hyvin.

17.47 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja. Myös tämä edustaja Satosen edellä käyttämä puheenvuoro oli erinomainen.

Mutta aika vähän on puhuttu siitä jännitteestä, joka edelleen on olemassa: kaupallinen media versus Yle. Tätä jännitettähän pyrittiin purkamaan viime vaalikaudella muuttamalla tiettyjä toimintoja ja Ylen toimintaa. Taisi olla semmoinen työryhmäkin tässä — sitä taidettiin kutsua Satosen työryhmäksi, en tiedä, mistä syystä [Naurua] — joka teki tiettyjä toimenpiteitä.

On selvä, että kaupallinen media on ollut murroksessa viimeiset 10—15 vuotta, mutta ne, jotka eniten haastavat meitä, suomalaista mediaa, ovat kuitenkin nämä kansainväliset jätit, Google ja Facebook ja niin edelleen, [Arto Satonen: Kyllä, kyllä!] eikä se Yle ole se keskeinen. Minä itse henkilökohtaisesti en usko siihen, että vaikka Ylen maakuntatoimitukset ja toimialat lakkautettaisiin kokonaan, se jotenkin radikaalisti parantaisi maakuntalehtien asemaa. Ei se paranna, vaan se, että meillä on valtakunnan ja maailman uutiset pääosin ilmaiseksi netistä saatavina, on haastanut nämä maakuntalehdet. Ne pärjäävät, jotka pystyvät toimimaan superlokaalisti. Sitä ihan paikallista uutistahan ei saada mistään ilmaisista maailman medioista eikä valtakunnan medioista.

Sen takia minusta mentiin pikkusen liian pitkälle siinä, että lähdettiin jotenkin hävittämään tuolta netistä niitä Ylen aluetoimituksen sivuja, niin että jos minä halusin vaikka omasta maakunnastani Lapista ne uutiset tietää, niitä ei kerta kaikkiaan saanut sieltä Ylen sivuilta mitenkään esille. Nyt tilannetta on lähdetty pikkusen parantamaan, ja tämä on mi-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

nusta hyvä juttu, koska on kaikkien suomalaisten etu, että jos joku haluaa tietää vaikka Satakunnan tai Uudenmaan maakuntauutiset, niin ne helposti sieltä Ylen sivuilta löytää kootusti.

Se on tavallaan minusta keinotekoisia juttua, jos yritetään jotenkin kaupallisen median asemaa parantaa tätä kautta, että tehdään se hirveän vaikeaksi kuluttajille. Niin kuin Yle on toiminut, niin kuin kehuin tuossa: Elävää arkistoa, Areenaa, loistavia juttuja, aivan huikeita juttuja. Ylehan toimii kuitenkin suomalaisten ja niitten suomalaisten, jotka ovat Ylen asiakkaita, näkökulmasta. Siinä mielessä tässä kannattaa aina harkita, onko joiltakin osin syytä ottaa vähän uudelleenarviointia näitten toimenpiteitten osalta: palveleehan tämä varmasti kuitenkin suomalaista median kuluttajaa ja onko tällä oikeasti merkitystä kaupallisen median menestymiseen vai ei. Jos ei ole, ei kannata tehdä mitään ratkaisuja, jotka hankaloittavat sitten suomalaisia ihmisiä, jotka ovat laajasti Ylen palveluiden käyttäjiä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 10/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

8. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2018

Kertomus K 14/2019 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2019 vp

Ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

9. Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä

Lakialoite LA 4/2019 vp Sofia Vikman kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 10. asiasta.

Keskustelu

17.51 **Sofia Vikman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa elää jopa yli 3 000 tyttöä, joilla on riski joutua silvotuksi. Teimme yhdessä edustaja Sari Sarkomaan kanssa kaksi lakialoitetta tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämiseksi omana rikosnimikkeenä sekä silpomisen ennaltaehkäisemiseksi. Aloitteet on tarkoitettu käsiteltäväksi yhtenä kokonaisuutena, kuten nyt tapahtuukin. Aloitteilla on tarkoitus parantaa tyttöjen silpomisen ennaltaehkäisyä, parantaa tekojen viranomaisten tietoon tuloa sekä koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen loukkaa ihmis- ja itsemääräämisoikeuksia sekä aiheuttaa terveydellisiä, sosiaalisia ja seksuaalisia haittoja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n laskelmien perusteella Suomessa on noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista ja maassamme asuu jopa 3 000 tyttöä, joilla on riski joutua silvotuksi. Suomen on kerta kaikkiaan onnistuttava nykyistä tehokkaammin suojelemaan silpomisuhan alla eläviä tyttöjä ja ryhdyttävä toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi sekä tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen. Lainsäädäntömme on selkeästi viestittävä jyrkän kielteinen kanta silpomiseen ja rikosvastuu on saatava toteutumaan.

Silpomisen kieltävä erillislaki olisi vahva viesti siitä, että tyttöjen silpominen on rikos Suomessa. Tekojen rangaistavuutta ei tällä hetkellä ole tuotu selkeimmällä mahdollisella tavalla esiin lainsäädännössämme. Silpomisen rangaistavuus ei aina ole tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa, vaikka teot ovat rikoslain vastaisia törkeinä pahoinpitelyinä. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, yksikään tapaus ei ole Suomessa edennyt oikeuteen saakka. Rikosvastuuta ei siis ole saatu toteutumaan nykyisellä lainsäädännöllä.

Käsittelyssä olevien lakialoitteidemme on tarkoitus tukea aiheesta tehtyä kansalaisaloitetta, jossa vaaditaan erillislain laatimista silpomisen kieltämiseksi. Olin itsekkin keväällä mukana, kun kyseinen kansalaisaloite jätettiin eduskunnan käsittelyyn.

Lopuksi vielä tiiviisti lakialoitteiden sisällöstä.

Nyt käsiteltävässä lakialoittekokonaisuudessamme esitetään, että rikoslakiin lisättäisiin uusi naisen sukuelinten silpomista koskeva rangaistussäädös, jonka minimi olisi kaksi vuotta vankeutta. Lisäksi aloitteessa esitetään uusia pykälä selkiyttämään sitä, että terveydenhoito-, sosiaali- ja kouluviranomaisilla olisi velvollisuus ilmoittaa poliisille tai lastensuojeluun, kun he havaitsevat mahdollisia silpomistekoja tai epäilevät, että joku on riskissä joutua tällaisen rikoksen uhriksi.

17.55 Sari Sarkomaa kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tosiaankin eduskunta, me kansanedustajat, kävi hiljattain laajan keskustelun kansalaisaloitteesta, jossa esitetään, että Suomeen tulisi erillislaki, jolla kiellettäisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen. Mielestäni tuo kansalaisaloite oli erittäin tervetullut, eli jokaisella tytöllä ja naisella on oltava oikeus päättää omasta kehostaan ja tulevaisuudestaan. Kansalaisaloitteessa — kuten kaikki tiedämme, olemme olleet mukana siitä keskustelemassa ja osa on ollut myöskin valiokunnassa kuulemisessa — ei esitetä vielä konkreettista sisältöä tälle mahdolliselle erillislailla vaan esitetään, että eduskunta velvoittaisi hallitusta laatimaan lakiehdotuksen.

Itse kannatan lämpimästi tätä kansalaisaloitetta, kuten ryhmämme, ja siksi me yhdessä edustaja Sofia Vikmanin kanssa teimme nämä kaksi lakialoitetta. Näissä kahdessa eri lakialoitteessa on konkreettisia esityksiä siitä, mitä tämä mahdollinen erillislainsäädäntö voisi käytännössä tarkoittaa. Todellakin on nämä kaksi lakialoitetta. Täällä muutama on jo kysynyt, että näinkö voimalla kokoomus tätä kannattaa, että on kaksi samansisältöistä lakialoitetta — ei, vaan nämä lakialoitteet todellakin täydentävät toisiaan. Tosiaankin jo viime eduskuntakaudella tästä meidän ryhmästämmme on tehty toimenpidealoite. Miksi erillislaki? Kuten edellä oleva edustaja totesikin, niin meidän on todellakin paremmin Suomessa onnistuttava suojelemaan silpomisuhan alla olevia tyttöjä ja ryhdyttävä toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi, uhrien auttamiseksi ja tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Minun tekemässäni lakialoitteessa näistä kaksosista — sanon kaksosiksi näitä lakialoitteita — ehdotetaan tämmöisen uuden tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämistä koskevan 6 b §:n lisäämistä rikoslain 21 lukuun. Tämä on sen lakiesityksen pääasiallinen sisältö.

Kuten täällä edustaja Vikman totesi, niin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisessa on todellakin kyse siitä, että sukuelimiä vahingoitetaan ilman lääketieteellistä syytä, ja tämä on rikos ja tämä loukkaa ihmisen itsemääräämisoikeuksia ja heikentää monin tavoin naisten tasa-arvoa sekä aiheuttaa monenlaisia terveydellisiä ja myöskin sosiaalisia haittoja naisille ja tytöille, jotka ovat tämän toimenpiteen uhreiksi, kohteiksi joutuneet. Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta velvoittaa meitä, Suomen eduskuntaa ja Suomea, laatimaan ohjeet ja takaamaan myöskin toimivan järjestelmän silpomisen ehkäisemiseksi. Kuten täällä todetaan, niin Suomi on edelleen ainoa Pohjoismaa, jossa ei ole erikseen lailla kielletty tyttöjen silpomista. Esimerkiksi Ruotsissa vastaava laki on ollut voimassa jo vuodesta 1982.

On myös todettava se, kun moni ottaa yhteyttä, että eikö kansanedustaja tiedä, että tämä on jo rikoslaissa kielletty, että kyllä näin on, että silpominen on ollut Suomen rikoslain mukaan rangaistava törkeänä pahoinpitelynä jo vuodesta 1995. Mutta mielestäni ja monen asiantuntijan mielestä sitä ei ole tuotu selkeimmällä mahdollisella tavalla esiin lainsäädännössä eikä tekojen rangaistavuuskaan ole tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa.

Mielestäni erillislaki tai sitten tämä erilliskriminalisointi on perusteltua, koska lainsäädännön on selkeästi viestittävä jyrkän kielteinen kanta silpomiseen ja rikosvastuu on saatava toteutumaan. Tämän vuoksi tässä lakialoitteessani ehdotetaan silpomista koskevan erilliskriminalisoinnin eli uuden rikosnimikkeen lisäämistä rikoslakiin. Tämä erilliskriminalisointi kieltäisi myös Suomen kansalaisille ulkomailla tehdyt silpomiset ja antaisi viranomaisille enemmän mahdollisuuksia puuttua rikoksiin. Tässä lakialoitteessa esitetään myös, että tekojen tuomittavuutta lisättäisiin nostamalla teosta määrättävää vähimmäisrangaistusta vuodesta kahteen vuoteen. Ehkä todettakoon vielä, kun esittelen tätä lakialoitetta, että rangaistussäädöksen teonkuvauksessa viitattaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen artikloissa määriteltyyn teonkuvaukseen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ja mielestämme Suomessa todellakin tarvitaan selkeä työkalu ehkäisevään työhön ja ajuriksi myöskin asenteiden muuttamiseen, ja siksi pidämme tätä erilliskriminalisointia, mahdollista erillislakia, kannatettavana. Erityisesti tämä tarvitaan, jotta tämä vahva viesti silpomisen rangaistavuudesta tulisi esille, että oikeasti tiedettäisiin, että se on rangaistava rikos. Monessa perheessä ajatellaan jopa, että tytön silpominen on lasten suojelua. Vanhemmat eivät osaa ajatella sitä, että se on vakava rikos, ja siksi tätä viestiä on saatava esille. Meidän on kyettävä suojelemaan kaikkia tyttöjä ja naisia.

Ihan lopuksi, kun aika tässä rientää, haluan sanoa myöskin sen, kun tarkalla korvalla kuulin sen lakivaliokunnan avoimen julkisen kuulemisen, että siellä hyvin tuli esille, että tarvitaan myöskin muita toimenpiteitä. Näin varmasti on, ja haluan sanoa, että oli erinomaista, että sukuelinten silpomista ehkäisevä ohjelma päivitettiin. Järjestyksessä toinen ohjelma tehtiin viime hallituskaudella ministeri Saarikon toimesta. On tärkeää myöskin, että tuota ohjelmaa toimeenpannaan, tehdään tutkimusta ja lisätään tietoa.

Ihan viimeisenä totean, kun itse olen helsinkiläinen, että myöskin rekistereitä pitää olla. Kaikki muut sairaanhoitopiirit rekisteröivät esimerkiksi ympärileikattujen ja silvottujen

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

naisten synnytykset, mutta ainoastaan HUS ei tätä vielä tee. On todella tärkeää, että meillä on tietoa ja tutkimusta ja pystymme auttamaan ja tukemaan kaikkia naisia, jotka siinä apua ja tukea tarvitsevat, ja ennen kaikkea ottamaan tämän asian puheeksi, jotta voimme suojella kaikkia tyttöjä.

18.03 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä edustaja Sarkomaan aivan loistavasta puheenvuorosta, ja kiitän heti alkajaisiksi tästä kansalaisaloitteesta tämän naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomista kieltävän lain säätämiseksi ja myös siitä keskustelusta, mitä olen kuullut täällä eduskunnassa ja tässä salissa tänään ja aikaisemmin. Tämä on aivan kriittinen ihmisoikeusasia, jolla on suora yhteys muun muassa viime viikolla vietettyyn tyttöjen päivään, tyttöjen oikeuksiin, ja myös esimerkiksi naisten terveyden parantamiseen, josta tässäkin salissa on käyty keskustelua.

Näen itse tämän lakialoitteen tärkeänä. Edustan meitä kansanedustajia Euroopan neuvoston delegaation matkassa, ja tuolla Euroopan neuvostossa pidän usein puheenvuoroja siitä, millä tavalla Suomessa ihmisoikeudet ovat pitkällä. Taisi olla toissa viikolla, kun puhuin esimerkiksi oikeusasiamieskäytännöistä ja synnytysten väkivallan poistamisesta, väkivallan kokemusten poistamisesta. Mutta täytyy sanoa, että tämän asian kohdalla en voi kerskua myöskään Suomen teoilla tässä kohtaa. Muutosta nähdäkseni tarvitaan, jotta ihmisoikeudet toteutuvat myös Suomessa. Suomessa asuu jopa 3 000 tyttöä, jotka ovat vaarassa joutua silvotuiksi vastoin omaa valintaansa, sitä ei siinä kohtaa kysytä. Myös puolueellani keskustalla on puoluekokouksessa hyväksytty kanta silpomisen kieltävän erillislain säätämiseksi muutaman vuoden takaa. Viime hallituskauden peruspalveluministeri Annika Saarikko käynnisti ansioituneesti tämän vuoteen 2020 ulottuvan toimintaohjelman silpomisen estämiseksi, ja se on lähtenyt käyntiin nähdäkseni hyvin.

Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa naisten sukupuolielinten silpominen ei ole lailla yksiselitteisesti kiellettyä, ja sitä kyseenalaistetaan, että onko siellä poikkeuksia. Meidän tulee säätää silpomisen kieltävä erillislaki, jotta teon rangaistavuudesta ei ole enää epäselvyyttä, aivan kuten tässä nyt edetään. Nykymallilla Suomessa ei riittävästi nähdäkseni puututa naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomiseen. Tyttöjen ympärileikkaukset ovat täysin tuomittavia tekoja. Korkein oikeus on jo vuonna 2008 annetussa ratkaisussa linjannut, että tyttöjen ympärileikkauksessa on kysymys törkeäksi pahoinpitelyksi luokiteltavasta menettelystä. Me emme voi sallia enää yhtään poikkeusta tällaisiin tilanteisiin.

Taivun kannattamaan tätä lakia, joka selkeästi kieltäisi naisten ja tyttöjen silpomisen ja kiristäisi rangaistuksia. Silloin asiaa ei voisi enää kukaan kyseenalaistaa. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus eli toisin sanoen sukupuolielinten silpominen tulisi yksiselitteisesti kriminalisoida Suomessa, kuten muissa Pohjoismaissa on jo tehty. Samassa yhteydessä myös poikien ympärileikkausta koskevaa tarkentavaa sääntelyä tulee saattaa lain säätämisen tasolle. Ja tätä tulisi näin alkajaisiksi selvittää ja käydä myös vastaavaa keskustelua poikien tilanteesta.

On hyvä, että myös hallitusohjelma antaa tällaisen erillislain säätämiseen selkänöjan, ja voimme varmasti melko yksiselitteisesti viedä tätä asiaa eteenpäin.

18.07 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tyttöjen sukuelinten silpominen on kammottava käytäntö, ja on tärkeää, että se saataisiin erikseen lainsäädäntöön kirjaimella yksiselitteisesti kriminalisoitua. Haluan kiittää edustajia Vikman ja Sarkomaa siitä, että he ovat tehneet nämä tärkeät lakialoitteet, ja toivoisin, että asia voisi nyt sitten kansan-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

edustajien tekemien lakialoitteiden pohjalta edetä niin, että tästä asiasta todella päästään laki säätämään.

Saamme usein kritiikkiä siitä, että täällä eduskunnassa etenevät laiksi asti asiat, joita harva lopulta itse asiassa kannattaa, ja sitten kun on sellaisia asioita, joita kaikki kannattaisimme, niin tuntuu olevan kovin tahmeaa, että lainsäädäntö muuttuu. Tässä on varmasti asia, jota kaikki kannattavat, ja jonka kyllä toivoisin nyt todella myös lainsäädäntöön asti etenevän.

18.08 Noora Koponen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tärkeästä keskustelusta edellisille puhujille. Sukuelinten silpominen on törkeä ja vakava ihmisoikeusloukkaus. Tyttöjen sukuelinten silpomisen vastainen työ on todella kannatettavaa ja tärkeää, ja sen onnistumiseksi tarvitaan ennen kaikkea myös tehokasta ennaltaehkäisyä. Tätä edistääksemme hallitusohjelmaan on myös kirjattu, että turvataan resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön.

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan terveyssektorin vahvistaminen on tehokkain keino ennaltaehkäistä silpomista. Tässä onnistuaksemme tarvitaan enemmän osaamista ja informaatiota myös kouluille, nuorten kanssa toimiville aikuisille ja sote-ammattilaisille. Aiheesta tulisi voida käydä keskustelua ja osata ottaa aihe puheeksi jo ennaltaehkäisevästi, erityisesti äitiys- ja lastenneuvoloissa.

Myös Ihmisoikeusliitto on esittänyt, että Suomessa erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että kaikki sukuelinten silpomisen vastaiset kansalliset toimet, ei pelkästään lainsäädäntö, ovat riittäviä. Tällöin erityisen tärkeää on myös se, että eri alojen ammattilaiset noudattavat jo nykyisen lainsäädännön puitteissa olemassa olevia velvoitteitaan, kuten puheeksiottovelvoitetta.

18.10 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä on hyvä. Kaikki aloitteet ja keskustelu näiden sairaiden riittien ehkäisemiseksi ovat hyviä. On siis hyvä, että tämä paha asia nousee julkiseen keskusteluun ja tämä sali joutuu ottamaan asiaan kantaa.

Meille tulee jatkuvasti ihmisiä kulttuureista, joissa tyttöjen silpominen on normaali käytäntö. Omasta näkökulmastani katsottuna tässä on kyseessä järkyttävä alistaminen ja kontrollointi. Suomessa tällainen tyttölapsiin kohdistuva raakuus ei saa olla normaalia eikä tulla normaaliksi, emmekä saa missään olosuhteissa hyväksyä tällaista tyttöä tai naista henkisesti ja fyysisesti alistavaa väkivaltaa. Suomi on länsimainen sivistysvaltio, johon eivät kuulu kunniaväkivalta, silpomiset eivätkä pakkoavioliitot, omien lakiemme rinnalla mahdollisesti salaa käytössä olevasta šarialaista puhumattakaan. Mikäli aiomme jatkossakin olla sivistysvaltio, tulee tällaisten keskiaikaisten tapojen kieltämisen lailla olla selviö. Ja näiden asioiden esiin ottaminen ja niistä keskustelu ei voi olla enää tabu, jollainen se ikävä kyllä julkisessa keskustelussa näyttää vielä osin olevan — syystä, että jos mainitset sen, mihin nämä usein liittyvät, ja kritisoit sitä, voit saada tuomion.

Ihmettelen, miksi kaikki naisten oikeuksia puolustavat järjestöt Suomessa eivät pidä meteliä barbaarisen kulttuurin epäkohdista, todellakin. Ihmisoikeusjärjestöt ovat joiltain osin unohtaneet tärkeimmän tehtävänsä: ihmisen suojelemisen tässä monikulttuurisuutta ihannoivassa ja sitä jalustalle nostavassa kiihkossa. Paljon pitää vielä tapahtua ja tulla esiin, että todellinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus tässä yhteiskunnassa saavuttavat sen tason, minkä pitäisi olla päivän selvä asia ja käytäntö jo nyt.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Arvoisa puhemies! Olen kuitenkin tänään tyytyväinen, että olemme päässeet niin pitkälle, että asia nousee jälleen kerran vakavaan keskusteluun. Toivon, että keskustelu johtaa silpomisen kieltämiseen erillislailla. — Kiitos.

18.12 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Muutama viikko sitten eduskunnassa keskusteltiin tästä asiasta kansalaisaloitteen johdosta, ja jo silloin keskustelussa kävi selväksi, että eduskuntasali yli puoluerajojen on erittäin yksituumaisesti tämän asian kannalla, siis sen kannalla, että tyttöjen sukuelinten silpominen kriminalisoidaan erikseen. Jo silloin keskustelussa tuli ilmi, että tämä itse asiassa on jo kriminalisoitu törkeänä pahoinpitelynä rikoslaissa, mutta itsekin taivuvin sille kannalle — ja tietenkin olen edelleen samaa mieltä — että jotta lähtisi voimakkaammin se viesti, kuinka vakavasta rikoksesta on kysymys, niin tällaisen erillisen rangaistavuutta osoittavan pykälän saaminen rikoslakiin on paikallaan.

Kyseessä on erittäin törkeä rikos ja vakava ihmisoikeusloukkaus. Sen takia ei voi olla kuin pahoillaan siitä, että Suomessa ei ole pystytty ennaltaehkäisemään näitä, ja siitä, että toisaalta ei ole pystytty saattamaan vielä näitä tapauksia, joita on tullut ilmi ja joita tapahtuu, poliisin tutkinnan kautta niin, että oltaisiin voitu sitten tuomio saada tästä.

Kun katsoo näitä lakialoitteita, mitä tästä on tehty, niin ne ovat samansuuntaisia kuin mitä täällä on jo käsitelty, ja varmasti tuossa valiokuntakäsittelyssä ne tullaan sitten yhdistämään siihen aloitteeseen. Se poikkeamahan tähän nykyiseen oikeustilaan näyttää olevan, että kun täällä erillislaissa vaaditaan tätä rangaistavuutta tai rikoslain 21 luvun muuttamista, niin tässä tätä rangaistusasteikkoa, minimiä nostettaisiin niin, että kun nykyään törkeä pahoinpitely on vuodesta kymmeneen vuoteen vankeutta, niin se olisi kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen tässä esityksessä. Sehän tarkoittaisi siis käytännössä, että sen merkitys on totta kai paitsi se, että rangaistus olisi kovempi siellä minimissään, niin myös se, että sitä ei voisi tuomita ehdollisena.

Ja kun tässä on tämäntyyppisiä seuraamuksia, niin pidän kuitenkin tärkeänä, että — vaikka tätä on varmaan mietitty lakiteknisestikin — että tämä on eduskuntakäsittelyssä ja ehkä on parempi, että sitten valmisteltaisiin tämä kokonaisuus oikeusministeriön puolella ja tarkisteltaisiin myös, että tämä rangaistusasteikko on sillä tavalla sopusoinnussa meidän muun rikosoikeudellisen järjestelmän kanssa, että se sinne istuu sopivalla tavalla ottamatta kantaa siihen yksityiskohtaan tässä.

Joka tapauksessa on hyvä, että asiasta puhutaan, ja toivon todella, että asia nopeasti eteni ja me saisimme rikoslakiin tästä erillisen säännöksen.

18.15 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tyttöjen sukuelinten silpominen nousi erityisesti esiin vuonna 2017, kun Fenix Helsinki ry julkaisi tutkimuksen, jonka se luovutti silloiselle lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilalle. Tässä tutkimuksessa paljastui, että Suomesta on lähetetty Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia tyttölapsia ulkomaille ympärileikattavaksi. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen sanoi vuonna 2017 tämän tutkimusselvityksen jälkeen, että näihin tapauksiin, silpomistapauksiin, on mahdotonta puuttua.

Tein samaan aikaan vuonna 2017 silloiselle peruspalveluministerille Annika Saarikolle aiheesta kirjallisen kysymyksen, jossa kysyin toimia tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämiseksi ja tapausten löytämiseksi Suomessa. Samaan aikaan myös Espoon valtuustossa perussuomalaisten valtuustoryhmästä tuli valtuustoaloite kuin myös valtuustotoivomuksia

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

liittyen siihen, että myös Espoossa, omassa kotikaupungissani, aiheeseen puututaan ja kiinnitetään erityistä huomiota.

On siis erittäin hyvä, että käsittelemme tätä aihetta täällä eduskunnan salissa. On hienoa, että aiheesta on tehty kansalaisaloite, ja on hyvä, että täällä tuntuu vallitsevan nyt vihdoinkin yhteinen tahtotila ja uskallus puhua, olla äänessä — meillä kaikilla — tästä tärkeästä ja vakavasta asiasta. Hienoa, että aihe puhututtaa meitä.

”Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksella tarkoitetaan kaikkia kulttuurisista tai muista ei-hoidollisista syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy naisten ulkoisten sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen jollain muulla tavalla”, näin mainitaan Lastensuojelun käsikirjassa, jonka on julkaissut THL.

Suomessa suhtaudutaan kielteisesti tyttöjen ympärileikkaukseen. Tyttöjen ympärileikkausta pidetään lapsen ihmisoikeuksia loukkaavana. YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta. Sopimukseen sitoutuneilla valtioilla on velvollisuus toimia lapsille vahingollisten perinteisten tapojen poistamiseksi.

Vastuu tytön ympärileikkausasian puheeksiottamisesta ja ennaltaehkäisystä on kaikilla lapsiperheiden kanssa työskentelevillä. Samaten, mikäli herää epäily, että tytön ympärileikkausta suunnitellaan, täyttyy lastensuojelulain 25 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun. Lastensuojeluilmoitus tehdään myös, mikäli havaitaan tai epäillään, että ympärileikkaus on jo tehty.

Tytöjen ja naisten ympärileikkaus täyttää pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön. Suomessa poliisin tulisi tutkia silpomista pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä. Törkeästä pahoinpitelystä on kysymys, ”jos pahoinpitelyssä aiheutetaan toiselle vakava ruumiinvamma, aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, rikos tehdään erityisen raa’alla tai julmalla tavalla tai käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä”. Tämä löytyy rikoslaista. On kuitenkin erittäin valitettavaa, että tyttöjen silpomistapaukset eivät ole edenneet oikeuteen saakka, eli tämä lain kirjaus ei toteudu näiden tapausten kohdalla. Mutta nyt vihdoinkin julkisessa keskustelussa me keskustelemme ja me puhumme ja me teemme myös hyviä ja kannatettavia lakialoitteita.

Ministeri Annika Saarikko viime kaudella totesi, että naisten ympärileikkausten kieltäminen Suomessa olisi erittäin vahva viesti, ja todellakin nyt me teemme toimia. Ministeri vastasi kysymykseeni liittyen, mitä me voimme täällä Suomessa tehdä:

”Tyttöjen ympärileikkauksen ehkäisyä ja hoitoa pidetään koko ajan esillä. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin edistämään naisten ja lasten ihmisoikeuksia sekä ehkäisemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Suomessa on Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen (FGM) estämisen toimintaohjelma.” Mutta välttämättä me emme ole sitä tienneet eivätkä kuntapäättäjätkään. ”Ohjeistusta asiaan löytyy myös sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja useiden järjestöjen sivuilta, esimerkiksi Ihmisoikeusliitosta.” Tätäkään me emme ole tienneet. Jos olemme tienneet, emme ehkä ole ottaneet kantaa. ”Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivusto tarjoaa kattavasti ammattilaisille tietoa tyttöjen ja naisten ympärileikkausperinteestä ja ohjeet ehkäisevään käytännön työhön. Tietopaketti on tarkoitettu kaikille maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille. THL:n sivuja päivitetään jatkuvasti. STM ja THL järjestävät vuosittain työkokouksen, johon kutsutaan laajasti keskeiset yh-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

teyshenkilöt eri toimijatahoilta tiedon välittämistä varten. Tapaamisessa käydään läpi ajan-kohtaisia asioita ja esille tulleita haasteita.”

Ministeri jatkaa vastauksessaan: ”Kouluterveydenhuollossa järjestetään terveystarkastukset jokaisella vuosiluokalla. Osa terveystarkastuksista on laajoja, ja niihin kutsutaan aina vanhemmat mukaan. Tyttöjen ympärileikkaus neuvotaan ottamaan puheeksi kaikissa terveystarkastuksissa jokaisen kyseessä olevasta maasta Suomeen muuttaneen lapsen ja huoltajan kanssa. Luottamuksellisessa ja turvalliseksi koetussa vuorovaikutuksessa tämä on koettu hyvänä asiana. THL on myös luvannut seurata kouluterveydenhuollon resursseja säännöllisesti, jotta henkilöstömitoitussuositukset olisivat hyvät. Suomen ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelma tukee myös ammattihenkilön osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä.” Ja ministeri toteaa lopuksi: ”On varmistettava alueellisesti ja paikallisesti, että kansallinen ohjeistus on käytössä ja kuinka prosessi etenee tilanteessa, jossa tytön ympärileikkausuhka tai -epäily on olemassa.”

Ja kun me Espoossa tätä asiaa käsittelemme, niin Espoossa valtuusto otti asian vakavasti ja päätimme siellä valtuustossa yksimielisesti, että me haluamme järjestää kattavan ja aktiivivan koulutuksen tyttöjen sukuelinten silpomisen ennalta ehkäisemiseksi. Ja käytännönläheiset ja velvoittavat ohjeet halutaan koskemaan sellaisia ammattihenkilöitä, jotka ovat tekemisissä sellaisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa, joissa harjoitetaan tyttöjen ympärileikkausta. Ja tyttöjen ympärileikkausasia halutaan osaksi myös seksuaaliterveyskasvatusta.

Eli näin tärkeitä ja merkittäviä asioita. Puheenvuoroni oli nyt pitkä, mutta aihekin on tärkeä. Tämä oli ensimmäinen puheenvuoroni liittyen tähän silpomisteemaan, mitä on jo aikaisemmin eduskunnassa käsitelty. Kiitän kokoomuksen edustajia hyvistä lakialoitteista ja tuen kyllä niitä. Mielestäni niissä on juuri se sanoma, minkä meidän yhteiskuntamme kaipaa. — Kiitos.

18.23 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen ja vahingoittaminen ilman selvää lääketieteellistä syytä on brutaalia, järkyttävää. Myös Suomessa elää tällä hetkellä tyttöjä, joilla on riski tulla silvotuksi. Silti Suomessa ei ole lakia, joka veisi suoraan oikeuteen ja tuomitsisi tällaisen toiminnan sekä Suomessa että Suomen kansalaisille myös ulkomailla. Erillislaki siis tarvitaan, ja kannatan edustajien Vikman ja Sarkomaa tekemiä lakiesityksiä. Ne ovat erittäin tärkeitä.

Aivan kuten edustaja Juvonen sanoi, perussuomalaiset ovat pitäneet asiaa esillä ja nostaneet sen keskusteltavaksi ja mielellään toimenpiteitä täytettäväksi. Perussuomalaiset ovat tehneet valtiopäivätoimia asian eteen, joten nyt kun kokoomuksen edustajat ovat tämän tehneet, niin ihmettelen sitä, kun olette olleet aika kauan, vuosikymmeniä, melkein aina hallituksessa, että olisitte voineet vähän aikaisemminkin tämän tehdä. [Sofia Vikmanin välihuuto] Mutta kiitän, että ainakin nyt. Tällä on kiire jo. Ja kiitos, että olette tämän tehneet. Mitä sitä vanhoja enää muistelemaan, koska nyt eletään tässä hetkessä.

Nostaisin esille myös poikien ympärileikkauksen täällä keskustelussa. Usein siihen johtavat syyt ovat uskonnolliset tai kulttuuriset. Ilman lääketieteellistä syytä tehtyä ympärileikkausta ei ole myöskään lailla kielletty. Sekä tyttöihin että poikiin kohdistuvat, edellä esitetyt pahoinpitelyt ja väkivalta loukkaavat lasten koskemattomuutta ja itsemääräämisoi-keutta.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Edustaja Peltokangas otti esille myös muita naisiin kohdistuvia uhkia Suomessa. On hyvä, että näistä kaikista keskustellaan, nostetaan asiat esille ja myös vaaditaan ja tehdään tekoja uhkien poistamiseksi. — Kiitos.

18.26 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä on tärkeä. Alkuun tietenkin kiitän edustaja Vikmania ja edustaja Sarkomaata näitten 9 ja 10 §:ien yhteisestä lakialoitteesta ja tämän kokonaisuuden esiin nostamisesta. Muistankin, että jo viime kaudella edustaja Vikman teki valtiopäivätoimia, kirjallista kysymystä ja muuta tähän asiaan liittyen, mutta on tärkeää, että nyt tässä on lakialoite näistä asioista käsittelyssä.

Oikeastaan edustajien Vikman, Sarkomaa, Juvonen, Peltokangas ja monen muun edustajakollegan tärkeissä puheenvuoroissa on tullut kaikki oleellinen, en lähde niitä nyt tässä lakialoitteen lähetekeskustelussa toistamaan. Totean vain, että asia on tärkeä ja osaltaan myöskin mitataan tässä sitä, pystymmekö me eduskuntana tähän rikoslakiin ja tähän kokonaisuuteen muutoksia tekemään. Viime kaudella olin lakivaliokunnassa jäsenenä, ja siellä suuremman kokonaisuuden, rikoslain 20 §:n, uudistamisen kokonaistarve tiedostettiin ja yhteisesti parlamentaarisesti sitä loppukaudesta myöskin vaadittiin. Se ei varsinaisesti liity tähän, mutta kuitenkin näihin tämäläisyyksiin asioihin. Toivotaan, että rohkeus ja voima myös ministeriöstä löytyy. Rohkeudessa ei ole kyse pelkästään siitä, että tehdään lainsäädäntöä, vaan myös siitä, että asetetaan nämä lakialoitteet niille kuuluvalla painoarvolla valmistelussa ja saadaan myöskin hallituksen esitys saliin.

18.28 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Ajattelin ottaa tähän pienen puheenvuoron. Tämä on puhuttanut lukuisia ihmisiä, ja tästä on tullut palautetta vuosien aikana runsaasti. Elikkä meillä on nyt käsillä lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä, ja ensinnäkin — täällä muutamit edustajat, taisi olla edustaja Kemppi ensimmäisenä, ottivat pojat tähän rinnalle — minun mielestäni pojat pitää sisällyttää tähän lakiin samalla tavalla. Joskus täällä on käytetty sanoja, että monikulttuurisuus on rikkaus, ja tämä on yksi niitä monikulttuurisuuden varjopuolia. Nyt joudumme lähtemään tätä monikulttuuria lailla rajoittamaan, ja minä aivan ehdottomasti haluan kaikin voimin tukea tätä aloitetta. Tämä on tärkeä.

Tuo sukupuolielinten silpominen on kulttuurinen perinne. Se on törkeää, se on alistava rikos, se on keskiaikainen rikos ja se on kammottava tapa, joka on näiden vieraiden kulttuurien mukana tänne Suomeen tullut. Mikä askarruttaa tässä — lainaan täältä pienen tekstinpalan: ”Näin on silloinkin, kun Suomessa asuva tyttö viedään silvottavaksi ulkomaille. Teko on rangaistava, kun se kohdistuu Suomen kansalaiseen tai täällä pysyvästi asuvaan henkilöön tai kun tekijä on Suomen kansalainen. Lastensuojelu voi pyytää poliisilta virka-apua esimerkiksi maasta poistumisen estämiseksi, jos tyttöä ollaan viemässä maasta sukuelinten silpomista varten. Tällaisessa tilanteessa on harkittava, onko syytä ryhtyä kiireelliseen sijoitukseen ja pyytää poliisin virka-apua silläkin perusteella.”

Tähän käytännön asiaan: Jos näin tapahtuu, että vanhemmat lähettävät lapsen sinne mummolaan, jossa sitten tehdään näitä kulttuurisia perinteitä ja harjoitetaan niitä, niin miten se tuomitaan silloin? Tuomitaanko vanhemmat Suomessa vai isovanhemmat tai jotkut muut sukulaiset ulkomaille? Mielestäni tällaiset vanhemmat, jotka lähettävät lapsensa tällaiseen toimenpiteeseen, tulee saattaa vastuuseen, ja mielestäni heidät voi lähettää myös sinne samaan suuntaan, mihin lapsensakin lähettävät. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

18.31 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! On ollut ilo huomata, että tämä asia saa laajaa kannatusta eduskunnassa yli puoluerajojen. Kannatus tuntuu olevan niin laajaa, että on hyvä syy uskoa, että tämä lakialoittekokonaisuus nyt etenee. Tosiaan kokoomuksenkin eduskuntaryhmästä jo viime kaudella on asian puolesta valtiopäivätoimia tehty.

Ensinnäkin on tietysti tärkeää se, että silpominen kielletään omana rikosnimikkeensä, ja sitten toisaalta tarvitaan tekoja myös silpomisen ennaltaehkäisemiseksi. Edustaja Lohi tässä otti esiin, että tämä tarkoittaisi ylipäänsä väkivalta- ja seksuaalirikoksista määrättävien tekojen rangaistusten koventamista. Se on tässä nimenomaan meillä ollut yhtenä tarkoituksena, eli kuten esittelypuheenvuorossani totesin, lakialoitteella on tarkoitus parantaa tyttöjen silpomisen ennaltaehkäisyä, parantaa tekojen viranomaisten tietoon tuloa eli rikosvastuun toteutumista sitä kautta sekä myös koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia. Ja on totta myös se, että seksuaali- ja väkivaltarikoksista määrättäviä rangaistuksia voitaisiin koventaa kautta linjan, mutta se on sitten eri kysymys kuin tämä, mitä nyt tänään käsitelämme.

Paitsi että meidän pitää antaa selkeä viesti näiden tekojen rangaistavuudesta ja tuomitavuudesta, niin myös rikosvastuu on saatava toteutumaan, jotta onnistumme suojelemaan paremmin näitä silpomisuhan alla eläviä tyttöjä. Siksi tämä tästä salista lähtevä hyvin yksituumainen viesti tämän lainsäädännön edistämiseksi on tärkeä.

18.33 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että tästäkin keskustelusta nyt lähtee vahva viesti siitä, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on erillislaila kiellettävä. Yli puoluerajojen tästä on vahva viesti tullut. Täällä pohdittiin viime eduskuntakautta, ja kyllä, toimenpidealoitteen tein itse ja vahvasti ollaan tätä asiaa pidetty esillä, ja nyt on tärkeitä, että saadaan niitä toimenpiteitä. Hieman on jäänyt epäselväksi vielä oikeusministerin kanta. Hän ei selvästi sanonut, kannattaako hän erillislailalla kieltämistä. On tärkeää ja olennaista nyt, kun tämä lakialoite on saanut tämän vahvan tuen samoin kuin kansalaisaloite, että eduskunta vie nyt tätä lainsäädäntöä eteenpäin, jotta me saamme tällä eduskuntakaudella tämän erilliskriminalisoinnin päätettyä.

Täällä nostettiin esille, kuten totesin, viime kauden toimet. Meillä on paljon asioita, joita ehkä olisi pitänyt ja jotka varmasti olisi pitänyt tehdä. Pidän hyvänä, että esimerkiksi viime kaudella vihdoinkin kiellettiin lapsiavioliitot — miten monena eduskuntakautena olemme niistä keskustelleet. Enää ei poikkeuksia saa, vaan lapsilla on oikeus olla lapsia ja avioliitto kuuluu aikuisille. Nämä epäkohdat, jotka koskevat meidän lapsia, pitää kaikki kitkeä lainsäädännöstä. Nyt on tämän lainsäädännön vuoro, ja todellakin on tärkeää, että tämä laki saadaan säädettyä tällä kaudella.

Pidän hyvänä — vielä sanon sen — että ministeri Saarikon johdolla edellinen hallitus teki sen toimenpideohjelman silpomisen ennaltaehkäisemiseksi. On tärkeää, että sitä toimenpideohjelmaa viedään eteenpäin ja ennen kaikkea että me saamme välineitä, että tämä asia otetaan puheeksi. Ja kun tässä on usein kysymys lapsista ja heidän vanhemmistaan, niin viittaa vielä siihen, että tässä minun ensimmäisessä lakialoitteessani, joka on pari tälle Vikmanin lakialoitteelle, myöskin lisätään viittaus tällöisten toimien suunnitteluun, ja sitä kautta myöskin kaikki, ketkä ovat osallisena, myöskin tässä kriminalisoidaan. Siinä mielessä nämä lakialoitteet ottavat huomioon ne asiat, joita tässä keskustelussa on nostettu esille. Toivon todellakin, että hallituspuolueet vievät viestiä oikeusministerille myöskin siitä, että todellakin saataisiin tämä erilliskriminalisoitu lainsäädäntö päätettyä tällä edus-

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

kuntakaudella, ettei tarvitse seuraavaa eduskuntakautta aloittaa kysymällä, miksi tätä lakia ei olla säädetty, kun ollaan kaikki hyvin yksimielisiä.

18.36 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tyttöjen sukuelinten silpomisteema nousi esiin vuonna 2017, kun Fenix ry julkaisi selvityksen aiheesta. Perussuomalaiset nostivat silloin asian vahvasti esiin, ja elokuussa 2017 jätin kirjallisen kysymyksen, johon ministeri myös sitten vastasi. Samoin vuonna 2017 täällä käsiteltiin valtioneuvoston selontekoa kestävän kehityksen Agenda 2030 -ohjelmasta, ja otin myös siellä vahvasti esiin meidän roolimme — muun muassa naisiin kohdistuvan väkivallan liittyen tähän tyttöjen silpomisen teemaan — eli mitä Suomi voi maailmanlaajuisesti tehdä ja miten me voimme olla poliittisina päättäjinä siellä suurissa päättävissä pöydissä kertomassa tämän asian tärkeydestä.

Agenda 2030 on siis selonteko. Se on kestävän kehityksen toimintaohjelma, ja siellä mainitaan sukupuolten tasa-arvosta seuraavasti: ”On tärkeää saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.” Tavoitteena on lopettaa tyttöihin ja naisiin kohdistuva syrjintä ja väkivalta. Pyritään myös lopettamaan naisiin kohdistuvat haitalliset käytännöt, kuten ihmiskauppa, lapsiavioliitot ja sukupuolielinten silpominen.

Muistan, että tuossa keskustelussa silloin vuonna 2017, kun tästä asiasta kysyin, puhuimme juurikin näistä lapsiavioliitoista. On hyvä asia, että se tärkeä asia on käsitelty, mutta en muista niinkään, että tästä sukupuolielinten silpomisesta olisi silloin eduskuntasalissa keskusteltu. Eli yhteisellä asialla ollaan, ja tämä on perussuomalaisille erittäin tärkeä teema. Toivottavasti tämä etenee ripeästi, sujuvasti ja joutuisasti. On hienoa, että me kaikki puhumme, koska jokainen täällä varmasti voi myöntää sen, että teema on vaikea ja teema on varmasti ollut myös haasteellinen, mutta nyt, onneksi nyt, meidän suomme ovat auki ja meillä on rohkeutta ottaa kantaa tähän asiaan ketään leimaamatta.

18.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nämä lakialoitteet, joista keskustellaan, ja muu tässä aihepiirissä on kannatettavaa useasta aiemmin jo sanotusta syystä. En lähde niitä syitä toistamaan.

On selvää, että tämmöiset tavat eivät kuulu sivistysvaltioon, ja olenkin hyvin pettynyt siihen, että normaali lainsäädäntö pahoinpitelyrikosten suhteen ei ole pystynyt tuomitsemaan näitä tekoja. En tiedä, mistä se johtuu, onko siinä kysymys lainsäädännöstä vai viranomaisten haluttomuudesta, mutta nyt kuitenkin tällainen erillislainsäädäntö, kuten muissakin Pohjoismaissa, näyttää tässä asiassa olevan tarpeen. Odotankin, että se säädetään nyt pikaiseen tahtiin, kun tästä tuntuu yksimielisyys tässä salissa vallitsevan, että tarve on olemassa.

Lisään vielä sen, että kun nämä kannatettavat lait nyt säädetään, niin tulisi huomioida myös se, että myös poikien ei-lääketieteellisesti perusteltu sukupuolielinten silpominen kiellettäisiin samalla.

18.39 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Todella viime viikolla oli myös kansalaisaloite täällä salissa, elikkä siinä ehdotettiin lakia, joka estäisi tyttöjen sukuelinten silpomisen. Eli asia koskettaa ja puhututtaa laajasti, ja koska en ollut paikan päällä silloin enkä pystynyt puhumaan tästä aiheesta, niin minä kiitän myös näitä kansalaisaloitteen tekijöitä,

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

että tämä aihe on nyt sitten laajasti käsittelyssä. Vielä kerran: erittäin kannatettava lakiesitys.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 6/2019 vp Sari Sarkomaa kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta käytiin päiväjärjestyksen 9. asiakohdassa.]

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 28/2019 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 10/2019 vp

Lähetekeskustelu

Lisätalousarvioaloite LTA 10/2019 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 17.10.2019 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 17.10.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.42.

Pöytäkirja PTK 51/2019 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen